

Starostwo Powiatowe w Przysusze
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przysusze
Fundacja Sportu Zdrowia i Turystyki EST w Warszawie

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH na lata 2016-22

Warszawa – Przysucha grudzień 2015

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	4
2.	OBSZAR I CZAS REALIZACJI	5
3.	DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ POWIATU	6
3.1.	Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu	6
3.2.	Oświata i wychowanie	12
3.3.	Zdrowie	15
3.4.	Bezpieczeństwo publiczne	16
3.5.	Kultura	19
3.6.	Organizacje pozarządowe	20
3.7.	Bezrobocie	33
3.8.	Pomoc społeczna	40
3.9.	Pieczą zastępczą	48
3.10.	Grupy społeczne wymagające wsparcia	58
4.	CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	73
4.1.	Definicja niepełnosprawności	73
4.2.	Niepełnosprawni w Powiecie Przysuskim	74
4.3.	Identyfikacja problemów	79
5.	REKOMENDACJA W ZAKRESIE REINTEGRACJI I ROZWOJU OSOBISTEGO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	81
6.	PROGRAMY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	88
6.1.	Lista zidentyfikowanych projektów i zadań	88
7.	PLANOWANE REZULTATY PROGRAMU	91

Rozdział 1.

WPROWADZENIE

Dokument *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022* stanowi podstawowy dokument planowania operacyjnego w sferze integracji osób niepełnosprawnych na terenie Powiatu Przysuskiego i jest istotnym elementem *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* oraz kompleksowej polityki rozwoju powiatu w oparciu o kapitał ludzki i kapitał społeczny zgodnie z zasadą zrównoważonego i trwałego rozwoju. *Program* formułuje efektywne i pobudzające do aktywnego działania na rzecz rozwoju osób niepełnosprawnych cele i działania, a także projekty realizacyjne.

Liczba osób niepełnosprawnych w Polsce oraz różnorodność problemów jakie rodzi niepełnosprawność sprawia, że grupa ta powinna zajmować szczególne miejsce w społecznej polityce państwa. Wdrożona z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa przyniosła szereg zmian w zasadach organizacji i działań władz publicznych. Powstały nowe struktury samorządu terytorialnego – powiaty, które przejęły szereg zadań realizowanych wcześniej przez organy administracji rządowej. Samorządy stały się odpowiedzialne za sytuację życiową swoich mieszkańców. Odpowiedzialność ta dotyczy też osób niepełnosprawnych.

Zakres kompetencji poszczególnych służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych określa ***Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych*** (j.t. Dz.U.2011.127.721). Według ustawy do zadań powiatu należy m.in.:

„(...)opracowanie, zgodnych ze strategią rozwoju województwa, projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- ✓ rehabilitacji społecznej;
- ✓ rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia;
- ✓ przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.”

Istotą programu jest stworzenie na terenie Powiatu Przysuskiego lokalnych warunków oraz zagwarantowanie i udzielenie osobom niepełnosprawnym takiej pomocy, która umożliwi osiągnięcie jak najlepszej życiowej samodzielności i aktywności przy wykorzystaniu tkwiących w nich potencjalnych zdolności i możliwości.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022 oparty jest na *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Przysuskiego*. Celem strategicznym nr 4 *Strategii* jest *Innowacje polityki społecznej służące aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*, w tym w szczególności osób niepełnosprawnych, który to cel obejmuje następujące cele operacyjne:

- 4.1 Wzrost poziom aktywności i zatrudnialności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym poprzez działania aktywnej integracji
- 4.2 Poprawa sytuacji rodzin dotkniętych kryzysem i dysfunkcjami, poprzez kompleksowe wsparcie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uzależnieniom

- 4.3 Rozwinięte partnerstwo publiczno-publiczne i publiczno-prywatne oraz funkcjonujący i rozwinięty trzeci sektor
- 4.4 Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem
- 4.5 Spopularyzowane i wdrożone zasady aktywnego i zdrowego starzenie się
- 4.6 Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej
- 4.7 Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności we wczesnym dzieciństwie

Program wyznacza kierunki rozwoju oferty wsparcia dla osób niepełnosprawnych, które dostosowane do rzeczywistych potrzeb stanowią podstawę do sporządzenia konkretnych projektów wcielanych w życie na terenie Powiatu Przysuskiego.

Do skutecznej realizacji zamierzonych celów niezbędna będzie współpraca władz powiatowych, gminnych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych mogących wspierać realizację programu merytorycznie i finansowo, z uwzględnieniem problemów, zasobów i specyfiki poszczególnych jednostek.

Rozdział 2.

OBSZAR I CZAS REALIZACJI

Dokument *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022* został opracowany dla obszaru NTS 4 obejmującego Powiat Przysuski, wchodzący w skład NTS 3 – Podregionu Radomskiego (PL 128) oraz NTS 2 – Województwa Mazowieckiego (PL 12) w Regionie Centralnym (PL 1) w Rzeczypospolitej Polskiej.

Czas realizacji *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022* obejmuje okres programowania od 01 stycznia 2016 do 31 grudnia 2022.

Rozdział 3.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU

3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu

Liczba ludności Powiatu Przysuskiego wynosiła w dniu 31 grudnia 2013 roku 42 980 osób. W tej liczbie było 21 639 kobiet i 21 341 mężczyzn (odpowiednio 50,35 i 49,65% populacji). Współczynnik feminizacji – tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn – był poprawny i wyniósł 101,4 kobiet na 100 mężczyzn. Tylko w mieście Przysucha oraz w gminie Przysucha – gdzie wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 106,0 i 105,6 – niebezpiecznie przekroczono poziom wartości 105 wskaźnika, powyżej którego relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn może niekorzystnie wpływać na biologiczną reprodukcję populacji. Niemniej warto zauważyć iż na przestrzeni ostatnich 7 lat współczynnik feminizacji w całym Powiecie Przysuskim nieznacznie spadł o 0,4 kobiety na 100 mężczyzn. Odwrotna, choć równie niekorzystna sytuacja demograficzna ma miejsce w gminie Odrzywół, gdzie na 100 mężczyzn przypadają zaledwie 93 kobiety. W mniejszym stopniu sytuacja ta występuje również w gminie Potworów. W gminie Odrzywół problem dynamicznie narasta – 7 lat temu deficyt kobiet wynosił 61 osób, dzisiaj to już 146 osób – czyli blisko 4% mieszkańców gminy.

Powiat Przysuski pod względem liczby mieszkańców zajmował trzydzieste szóste miejsce w województwie mazowieckim, na 42 powiaty w regionie. Należał do dziesiątki najmniej licznych powiatów w województwie – w podregionie radomskim miał liczebność przeciętną. Gęstość zaludnienia Powiatu Przysuskiego wynosiła 54 osoby/1km² – co oznacza spadek o 1 osobę w porównaniu do poprzedniego okresu programowania – i była dokładnie o połowę niższa od średniej gęstości zaludnienia w podregionie radomskim oraz o niespełna 2/3 niższa od średniej w województwie mazowieckim (36% wartości dla Mazowsza). Pod względem gęstości zaludnienia Powiat Przysuski zajmował 33 pozycję w województwie mazowieckim.

Wśród mieszkańców powiatu 14,3% stanowiła ludność miejska. W ciągu ostatnich 7 lat odsetek ludności miejskiej wzrósł w Powiecie Przysuskim o 0,1 punktu procentowego.

Sytuację demograficzną Powiatu Przysuskiego w latach 2002-2013 przedstawia tabela 3.1.

Tabela 3.1

Liczba ludności Powiatu Przysuskiego według płci w latach 2002 – 2013

Rok	2002	2006	2013
Ogółem	44 713	43 731	42 980
Kobiety	22 594	22 063	21 639
Mężczyźni	22 119	21 668	21 341

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014

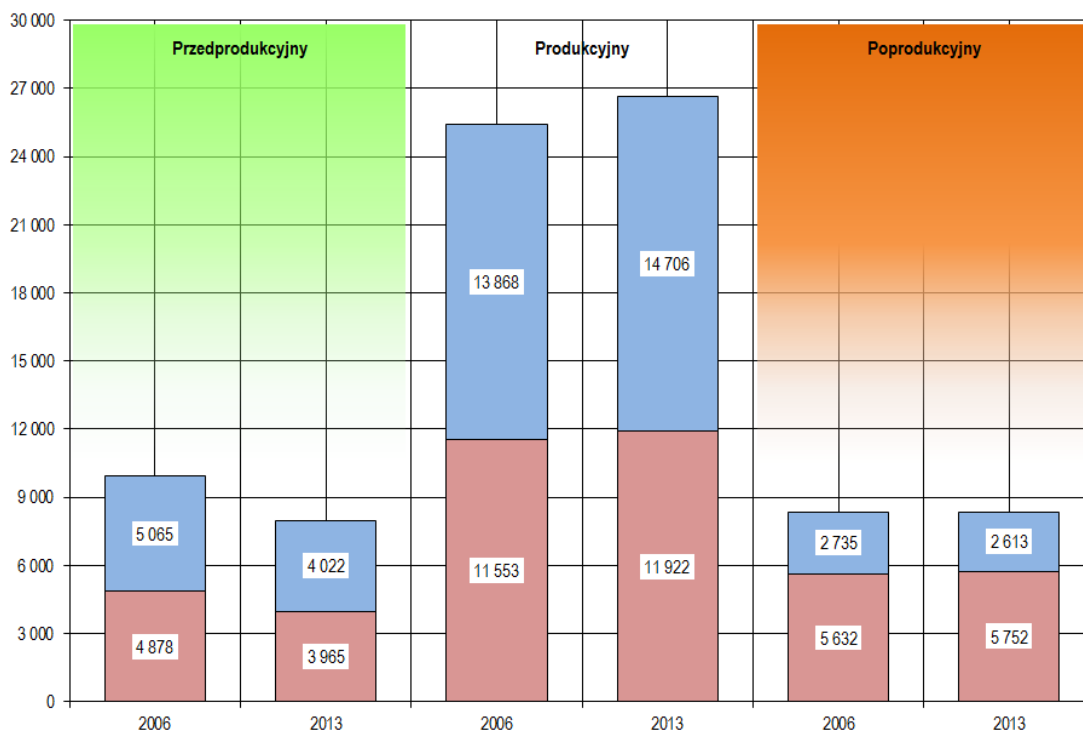
Do roku 1999 liczebność ludności Powiatu stale rosła. Od początku XXI wieku, w relacji do lat poprzednich, liczba mieszkańców Powiatu Przysuskiego regularnie spada. Niestety zgodnie z *Prognozą Ludności dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2050* ten proces będzie systematycznie narastał. W okresie ostatniego dziesięciolecia liczebność Powiatu zmniejszyła się o 1733 – w porównaniu to jakby zniknęła połowa mieszkańców całej gminy Klwów. Jednocześnie w badanym okresie zmieniał się również współczynnik feminizacji, który w roku 2002 wynosił 102,2 kobiet/100 mężczyzn, by w roku 2013 spaść do 101,4 kobiet/100 mężczyzn.

Warto zauważyć że spadek liczebności populacji oraz spadek współczynnika feminizacji, który w Powiecie Przysuskim następował w ostatnim dziesięcioleciu, obserwuje się w blisko 1/3 powiatów w województwie mazowieckim. Przyczyna związana jest ze zmianą systemu wartości, zmianą zachowań prokreacyjnych rodzin (dziecko w rodzinie stało się dobrem konkurencyjnym wobec mieszkania czy dobrej pracy). Niemniej te powiaty, będą w związku ze spadkiem populacji ulegać postępującej marginalizacji.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Przysuskim wprawdzie wzrosła na przestrzeni ostatnich 10 lat o blisko pięć procent, również jej udział w całej populacji podniósł się o 3,9 punktu procentowego, jednak w ujęciu globalnym struktura grup wiekowych zmienia się niekorzystnie. W badanym okresie nastąpił drastyczny spadek liczby mieszkańców Powiatu Przysuskiego w wieku przedprodukcyjnym – o blisko 20% - w tym samym czasie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym praktycznie nie uległa zmianie (spadek o 2 osoby). W konsekwencji wskaźnik obciążenia demograficznego (ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym) w Powiecie Przysuskim w badanym okresie spadł z 720 do 614 osób. Główną przyczyną tej sytuacji był znaczny spadek dzietności i w konsekwencji stopnienie populacji przedprodukcyjnej w liczbach bezwzględnych o 1 956 osób.

Wykres 3.1 prezentuje strukturę ludności Powiatu według grup wiekowych – produkcyjnych i nieprodukcyjnych.

Wykres 3.1 Struktura ludności Powiatu według wieku w roku 2006 i 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014

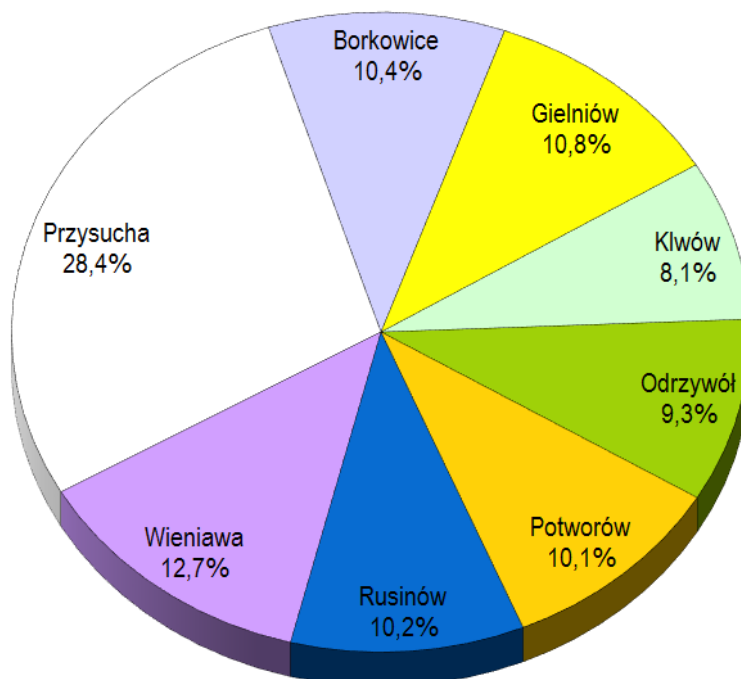
Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60. roku życia. W Powiecie Przysuskim na koniec roku 2013 wskaźnik ten wyniósł 19,5% i wzrósł w stosunku do roku 2006 o blisko pół punktu procentowego. Ta sytuacja z pewnością niekorzystnie zaprocentuje trudnościami zabezpieczenia emerytalnego i podstawowej opieki zdrowotnej, ponieważ w wiek emerytalny zaczynają wkraczać roczniki wyżu demograficznego lat pięćdziesiątych. Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym spowoduje w najbliższej przyszłości wiele problemów związanych np. z bezrobociem wśród nauczycieli oraz koniecznością likwidacji niektórych placówek oświatowych.

Wskaźnik gęstości zaludnienia w Powiecie Przysuskim w badanym okresie wyniósł 54 osób/km² i był niższy od przeciętnego dla województwa mazowieckiego o ponad 2/3. Natomiast w poszczególnych gminach Powiatu kształtował się następująco:

– Gmina Przysucha	67
– w tym miasto Przysucha	875
– Borkowice	52
– Gielniów	59
– Klwów	40
– Odrzywół	40
– Potworów	53
– Rusinów	53
– Wieniawa	53

Wykres 3.2 prezentuje strukturę ludności Powiatu pod względem miejsca zamieszkania według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Wykres 3.2 Struktura ludności Powiatu Przysuskiego ze względu na miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014

Najliczniej zamieszkałą gminą Powiatu Przysuskiego jest gmina miejsko-wiejska Przysucha, w której mieszka blisko 1/3 populacji z czego połowa w mieście Przysucha. Pozostałe gmin zamieszkuje podobna liczba mieszkańców – oscylująca wokół 10% populacji Powiatu. Najmniej licznie zamieszkane są gminy Odrzywół (9,30%) i Klwów (8,11%).

Dane dotyczące przyrostu naturalnego w Powiecie Przysuskim oraz w poszczególnych gminach Powiatu w roku 2013 prezentuje tabela 3.2.

Tabela 3.2

Przyrost naturalny w Powiecie Przysuskim i gminach Powiatu

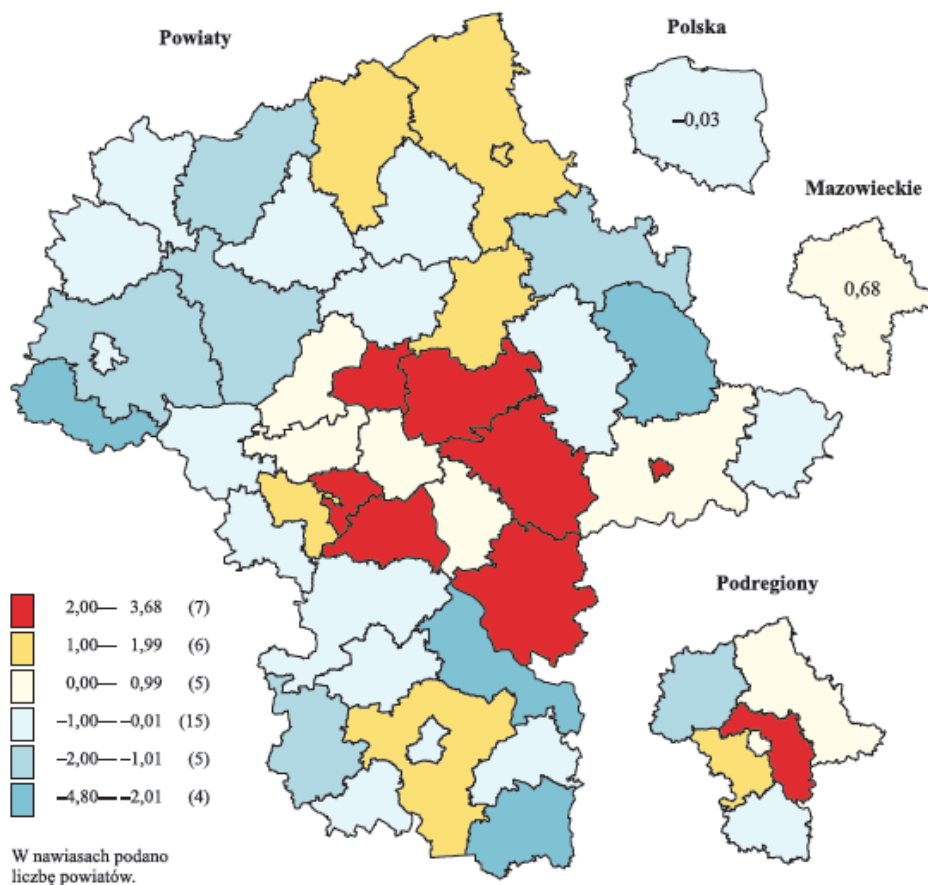
Wyszczególnienie	Przyrost naturalny
Powiat Przysuski	-2,95
Przysucha	-2,35
w tym miasto	0,97
Borkowice	-2,01
Gielniów	-3,66
Klwów	-0,87
Odrzywół	-3,00
Potworów	-3,03
Rusinów	-6,17
Wieniawa	-3,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014

Z zaprezentowanych danych wynika, iż przyrost naturalny w całym Powiecie Przysuskim oraz we wszystkich jego jednostkach administracyjnych jest ujemny i niższy od przeciętnego dla województwa mazowieckiego i podregionu radomskiego. Dodatni nieznaczny przyrost zanotowano jedynie w mieście Przysucha (0,97). W liczbach bezwzględnych wartości przyrostu naturalnego oznaczają, iż w ciągu roku ubywało w Powiecie Przysuskim 127 mieszkańców – najwięcej w gminie Przysucha (29 osób), w gminie Rusinów (27 osób) oraz w gminach Gielniów i Wieniawa (17 osób). Taka sytuacja może świadczyć o drastycznym i narastającym procesie wyludniania się Powiatu Przysuskiego, co w połączeniu z niekorzystną strukturą wiekową ludności oraz niedoborem kobiet w wieku najwyższej aktywności płciowej stanowi bardzo poważny sygnał alarmowy. Warto zauważyć iż proces ten zdecydowanie przyspieszył na przestrzeni ostatnich 7 lat – w roku 2006 rocznie liczba mieszkańców powiatu spadała o 77 osób, dziś o 127 osób czyli o ponad 2/3 więcej.

Sytuację Powiatu Przysuskiego w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności w porównaniu do województwa mazowieckiego i podregionu radomskiego w roku 2014 prezentuje wykres 3.3.

Wykres 3.3 Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie mazowieckim wg podregionów i powiatów w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Raport o Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Województwa Mazowieckiego w 2014 roku*,
Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015

Prognozę kształtowania się liczby ludności w Powiecie Przysuskim w latach 2006 – 2050 prezentuje tabela 3.3 i wykres 3.4.

Tabela 3.3

Prognoza ludności w Powiecie Przysuskim (w tysiącach osób)

Wyszczególnienie	2006	2013	2020	2030	2040	2050
Powiat Przysuski	43,7	43,0	38,2	33,6	30,5	29,0

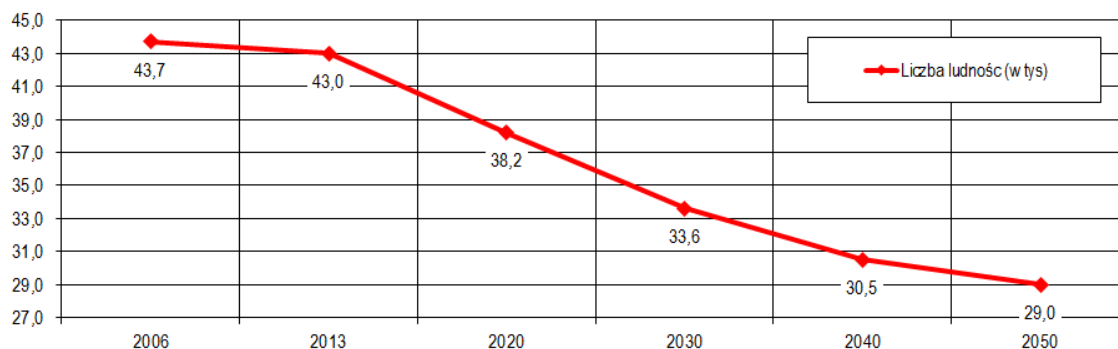
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Prognozy Ludności dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2050*,
Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2015

Opracowana na podstawie *Prognozy Ludności dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2050* Urzędu Statystycznego w Warszawie prognoza ludności w Powiecie Przysuskim, jest skrajnie pesymistyczna. Wynika z niej, iż w ciągu najbliższych 35 lat liczba mieszkańców Powiatu spadnie o 32,5%. W kolejnych latach – wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności według wieku oraz zmniejszaniem się liczebności kobiet w wieku rozrodczym –

przewidywany jest ujemny przyrost naturalny, który z każdym kolejnym rokiem prognozy będzie się pogłębiał.

Całościową zmianę liczby ludności województwa mazowieckiego w roku 2050 w porównaniu do roku 2013 prezentuje wykres 3.5.

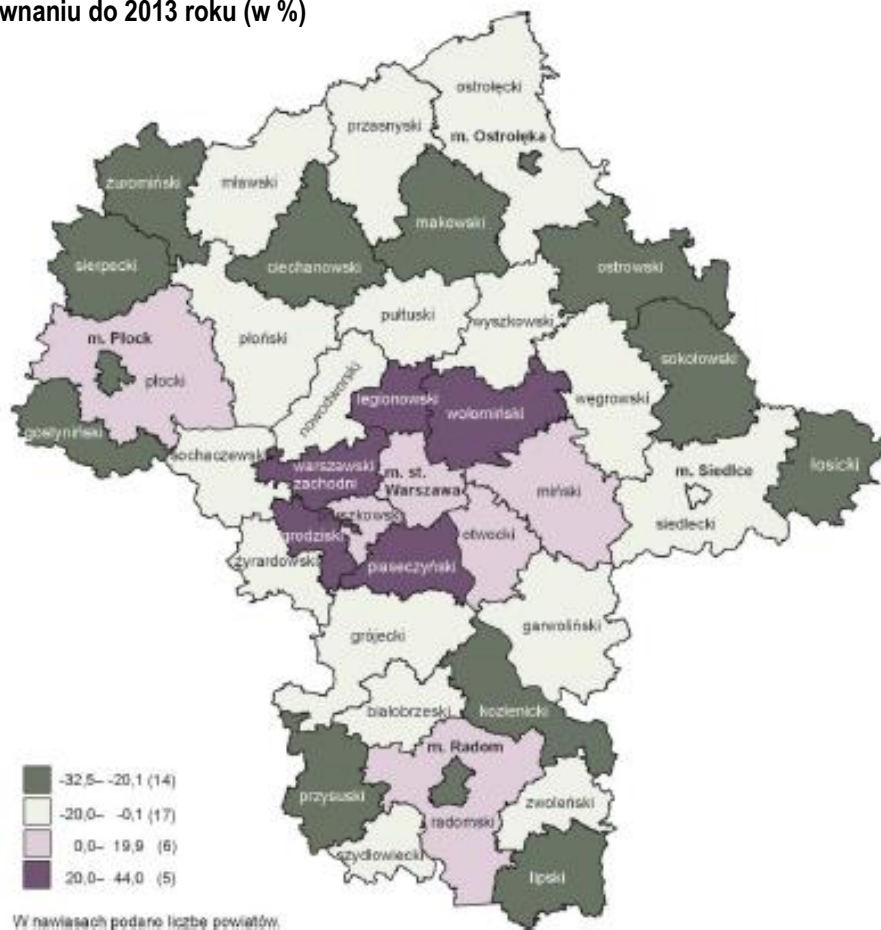
Wykres 3.4 Prognoza ludności w Powiecie Przysuskim (w tysiącach osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Prognozy Ludności dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2050*,

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2015

Wykres 3.5 Zmiana liczby ludności w województwie mazowieckim w 2050 r. w porównaniu do 2013 roku (w %)

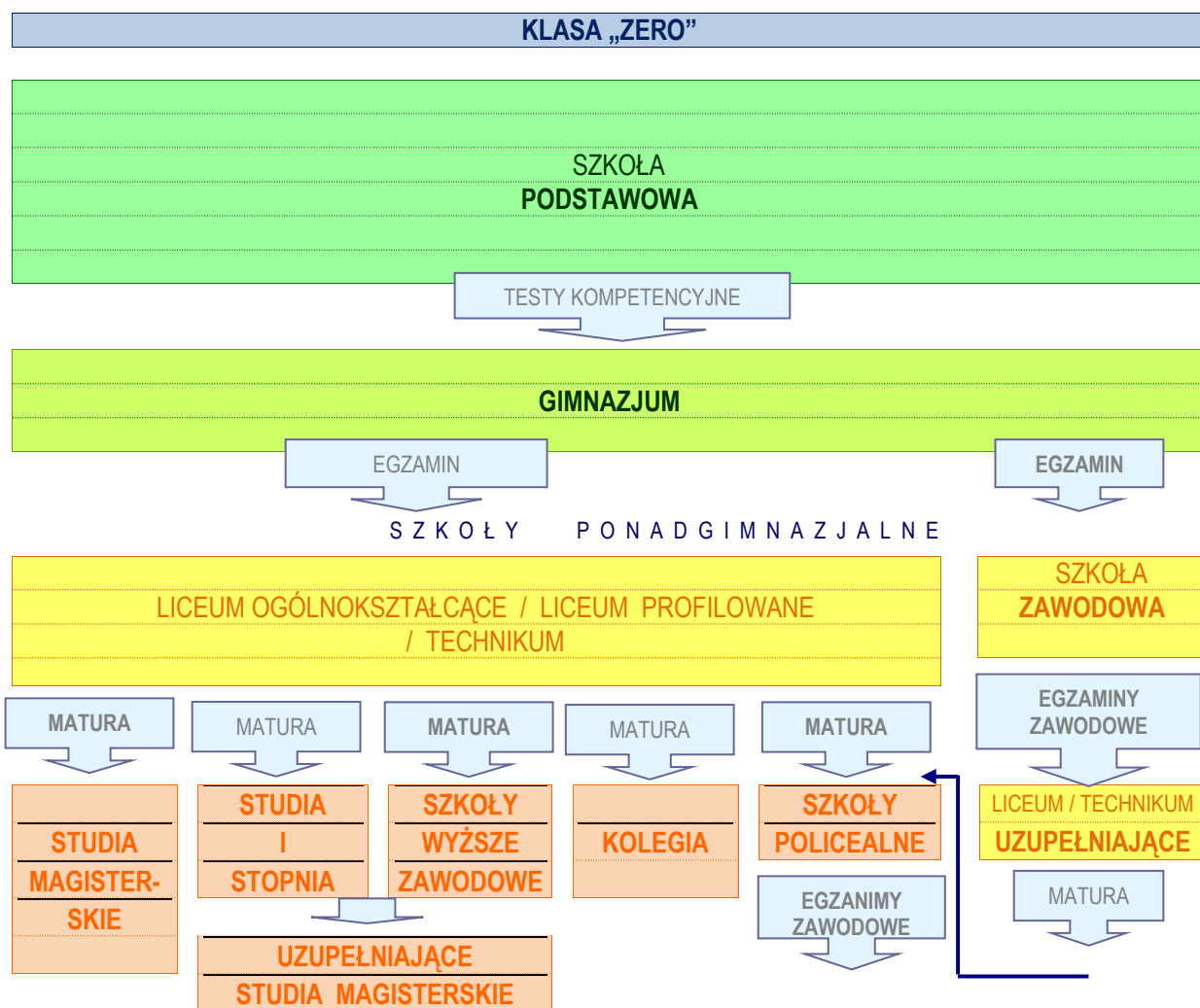
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Prognozy Ludności dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2050*,

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2015

3.2. Oświata i wychowanie

Punktem wyjścia dla dobrego zrozumienia problematyki oświaty i wychowania w Powiecie Przysuskim, schemat funkcjonowania systemu w Polsce prezentowany na rysunku 3.1.

Rysunek 3.1 System edukacji w Polsce – stan na 01 stycznia 2015

Źródło: Opracowanie własne

3.2.1 Szkoły podstawowe i gimnazja

Na terenie Powiatu Przysuskiego funkcjonowało w badanym okresie 22 szkoły podstawowych i 19 gimnazjów. W porównaniu z poprzednim okresem zmniejszyła się liczba szkół podstawowych – o 11 szkół tj. o 1/3 - wzrosła natomiast liczba gimnazjów – o 6 sztuk tj. o ponad połowę. Szczegółowe dane dotyczące liczby szkół podstawowych i gimnazjów w Powiecie Przysuskim w roku szkolnym 2006/07 w porównaniu do roku 2013/14, globalnie oraz w rozbiciu na poszczególne gminy Powiatu prezentują tabela 3.4 i wykres 3.6.

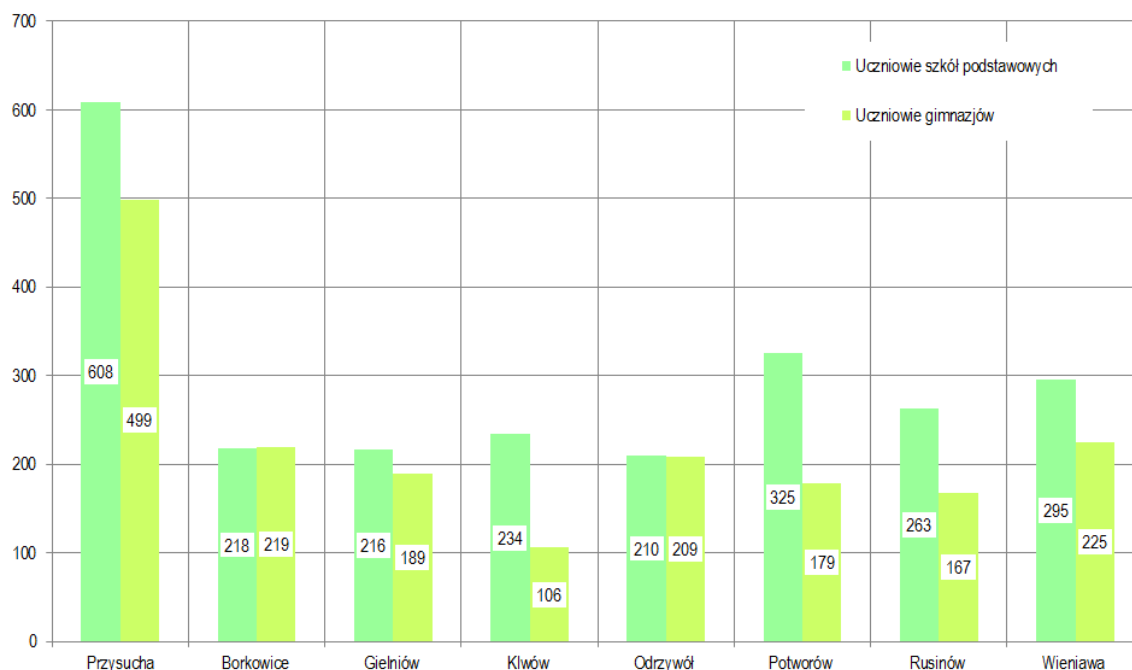
Tabela 3.4

**Szkolnictwo podstawowe i gimnazja w Powiecie Przysuskim
w roku szkolnym 2006/07 i 2013/14**

Wyszczególnienie	Rok	Szkoły	Uczniowie	Absolwenci
Szkoły podstawowe	2006/07	33	3 343	679
	2013/14	22	2 369	470
Gimnazja	2006/07	13	2 211	766
	2013/14	19	1 793	647

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

Wykres 3.6 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w Powiecie Przysuskim w roku szkolnym 2013/14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014

Niezależnie od zmieniającej się ilości szkół, która jest pochodną polityki gminy, która musi uwzględniać kwestie kosztów prowadzenia placówki, wyzwania logistyczne i transportowe a również przepisy karty nauczyciela, zaobserwowano na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat znacząco zmieniającą się ilość uczniów w placówkach oświatowych. W przypadku szkół podstawowych spadek ilości uczniów był najbardziej znaczący i wyniósł blisko 1/3 (29,1%), liczba uczniów gimnazjów spadła o niespełna 1/5 (18,9%). Świadczy to o niżu demograficznym który trafia na ten poziom kształcenia i jest pochodną poważnych trudności w sytuacji demograficznej Powiatu Przysuskiego, ale także całej Polski.

3.2.2 Szkoły ponadgimnazjalne

Szkoły ponadgimnazjalne (licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne, szkoły policealne oraz zasadnicze szkoły zawodowe) wchodzi w zakres kompetencji i odpowiedzialności Starostwa Powiatowego. Na terenie Powiatu Przysuskiego funkcjonowało w badanym okresie 4 licea ogólnokształcące, 4 technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne, 2 szkoły policealne oraz 4 zasadnicze szkoły zawodowe. Liczba liceów w stosunku do 2006 roku nie uległa zmianie, powstały cztery technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne, jedna szkoła policealna oraz trzy zasadnicze szkoły zawodowe. Liczbę szkół ponadgimnazjalnych, absolwentów oraz liczbę uczącej się w nich młodzieży w Powiecie Przysuskim w roku szkolnym 2006/07 oraz 2013/14 prezentuje tabela 3.5 i wykres 3.7.

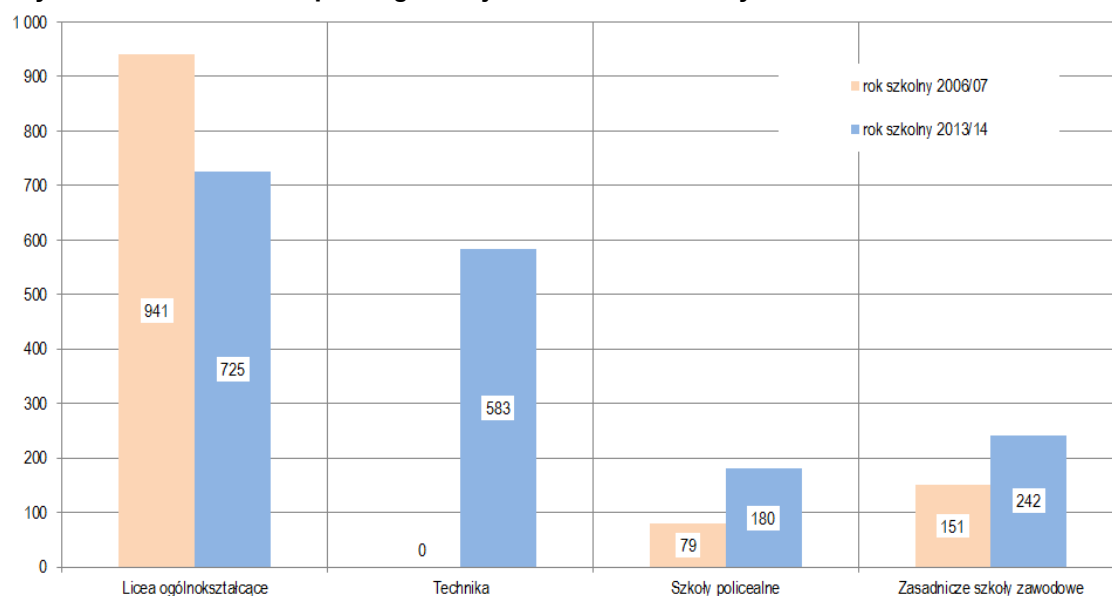
Tabela 3.5

Szkolnictwo ponadgimnazjalne w Powiecie Przysuskim

Wyszczególnienie	Rok	Szkoły	Uczniowie	Absolwenci
Licea ogólnokształcące	2006/07	4	941	261
	2013/14	4	725	245
Technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne	2006/07	0	0	0
	2013/14	4	583	168
Szkoly policealne	2006/07	1	79	22
	2013/14	2	180	48
Zasadnicze szkoły zawodowe	2006/07	1	151	62
	2013/14	4	242	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, UStat w W-wie, W-wa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, UStat w Wa-wie, W-wa 2007

Wykres 3.7 Szkolnictwo ponadgimnazjalne w Powiecie Przysuskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, UStat w W-wie, W-wa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, UStat w Wa-wie, W-wa 2007

3.3. Zdrowie

System opieki zdrowotnej na obszarze Powiatu Przysuskiego jest dobrze rozwinięty, dotyczy to zarówno opieki podstawowej, jak i specjalistycznej. Organizacja systemu oparta jest na zakładach podstawowej opieki zdrowotnej (jednostki publiczne, niepubliczne i gabinety prywatne). Na terenie Powiatu Przysuskiego funkcjonuje jeden szpital (Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej) dysponujący liczbą 57 łóżek (to jest 13,3 łóżka na 10 tysięcy mieszkańców Powiatu).

Ponadto na terenie Powiatu Przysuskiego w badanym okresie funkcjonowało 15 przychodni oraz 8 praktyk lekarskich. Udzielono 207,0 tys. porad, w tym 192,5 tys. porad lekarskich.

Informacje dotyczące placówek ochrony zdrowia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w Powiecie Przysuskim w roku 2013 w porównaniu do roku 2006 prezentują tabele 3.6 i 3.7.

Tabela 3.6

Ambulatoryjna opieka zdrowotna w Powiecie Przysuskim w roku 2006 i 2013

Wyszczególnienie	Liczba placówek w roku 2006	Liczba placówek w roku 2013
Przychodnie / Zakłady Opieki Zdrowotnej	18	15
Szpital	1	1
Praktyki lekarskie	10	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

Tabela 3.7

Ochrona Zdrowia i Opieka Zdrowotna w Powiecie Przysuskim w roku 2006 i 2013

Lata	Porady udzielone				Łóżka w szpitalach	Apteki
	w tysiącach	na 1 mieszkańca	Lekarskie	Stomato- logiczne		
2013	207,0	4,8	192,5	14,6	57	9
2006	196,3	4,5	179,6	16,8	73	9

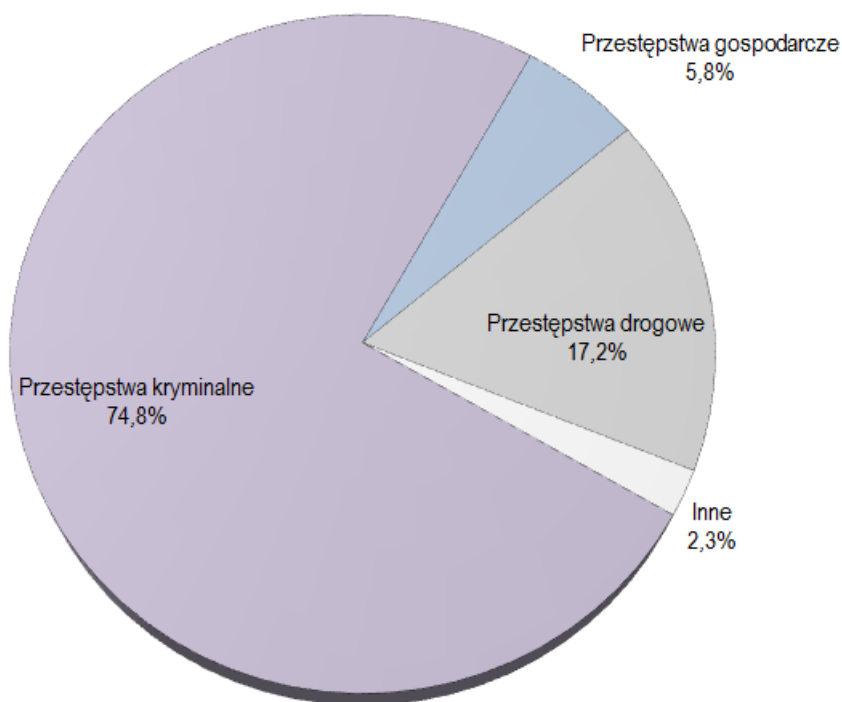
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

Mieszkańcy Powiatu mają dostęp do 9 aptek oraz 4 punktów aptecznych.

3.4. Bezpieczeństwo publiczne

W badanym okresie stwierdzono na terenie Powiatu Przysuskiego 886 popełnionych przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach, co oznacza wzrost o ponad 6% w porównaniu do roku 2006. Warto jednocześnie zauważyć bardzo istotny wzrost ilości przestępstw kryminalnych, których odnotowano więcej o blisko 1/3 (29,0%). W roku 2006 stanowiły one blisko 2/3 popełnianych przestępstw, zaś w roku 2013 odsetek ten znacznie wzrósł do 74,8% - czyli niespełna 3/4 wszystkich stwierdzonych czynów niedozwolonych. Warto również odnotować bardzo istotny o ponad 1/3 spadek ilości wykrytych przestępstw drogowych na terenie Powiatu Przysuskiego. Ponadto odnotowano istotny przyrost ilości przestępstw gospodarczych (o 30,7%), które jednak nadal stanowiły tylko znikomy odsetek przestępstw stwierdzonych przez policję. Szczegółowe informacje na temat charakteru przestępstw popełnionych w Powiecie Przysuskim w roku 2013 oraz ich dynamikę w stosunku do roku 2006 przedstawiają wykresy 3.8 i 3.9.

Wykres 3.8 Struktura przestępstw stwierdzonych według typów w roku 2013

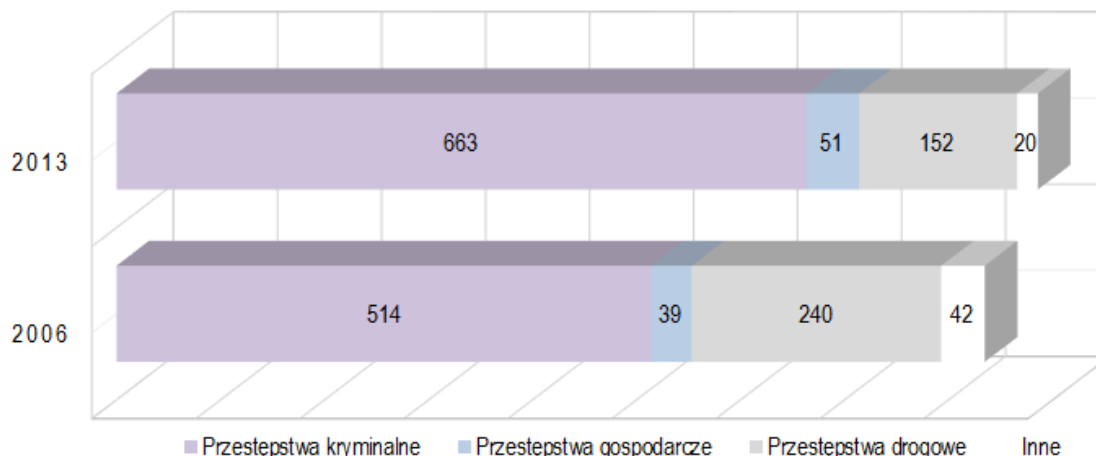
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014

Typem przestępstwa, który najczęściej występował na terenie Powiatu Przysuskiego były różne formy przestępstw przeciwko mieniu, które ujęte zbiorczo stanowiły ponad 36,2% wszystkich popełnionych czynów zabronionych.

Warto również zauważyć iż odsetek przestępstw kryminalnych jest zdecydowanie wyższy niż w podregionie radomskim, gdzie stanowią one niespełna 2/3 wszystkich popełnianych czynów zabronionych. Po znacznym spadku na przestrzeni ostatnich 7 lat do średniej podregionalnej dorównała natomiast liczba wykrytych przestępstw drogowych. Warto jednocześnie zauważyć iż przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji prze-

ciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji stanowiły łącznie 17,5% przestępstw stwierdzonych przez policję.

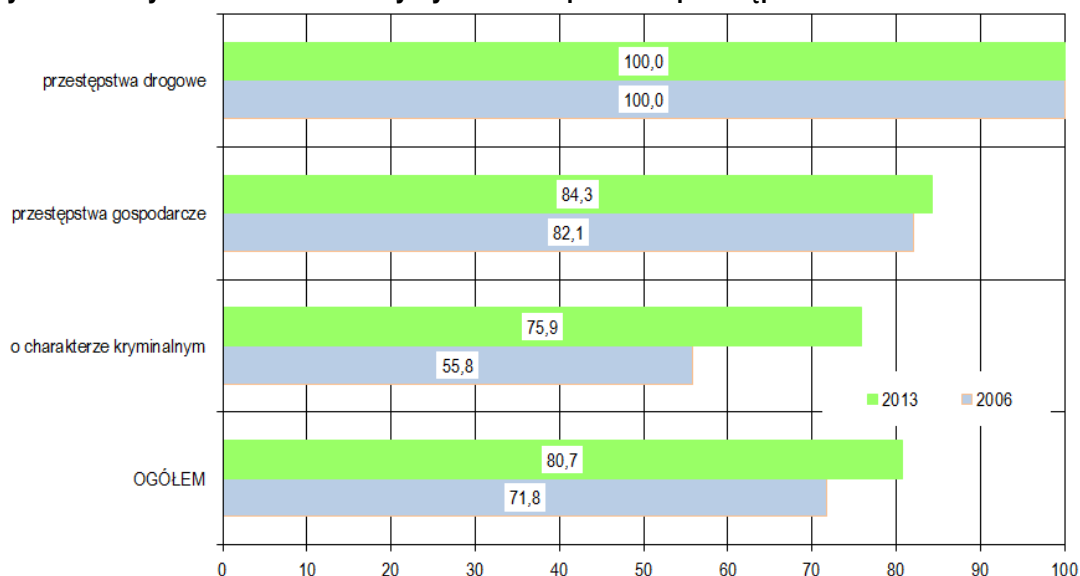
Wykres 3.9 Dynamika ilości przestępstw stwierdzone według typów w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

W kontekście bezpieczeństwa publicznego dla szerokiej opinii społecznej najbardziej istotną kwestią jest wskaźnik poziomu wykrywalności przestępstw. W Powiecie Przysuskim wyniósł on w roku 2012 aż 80,7% co oznacza bardzo istotny wzrost w porównaniu do poprzedniego okresu programowania o blisko 10%. Informacje o poziomie wykrywalności przestępstw w Powiecie Przysuskim według poszczególnych ich typów w roku 2013 w porównaniu do roku 2006 przedstawia wykres 3.10.

Wykres 3.10 Dynamika wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

Najwyższą wykrywalność stwierdzono w przypadku przestępstw drogowych – wykrywano 100,0% tego rodzaju przestępstwa, które miały miejsce na terenie Powiatu Przysuskiego, co nie zmieniło się w stosunku do roku 2006. Nieznacznie wzrósł wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw o charakterze gospodarczym, który wyniósł 84,3%. Najwyższy wzrost wykrywalności – o ponad 1/3 – odnotowano w odniesieniu do przestępstw o charakterze kryminalnym. W roku 2013 wykrywano 75,9% sprawców przestępstw o charakterze kryminalnym stwierdzonych przez policję i prokuraturę, a siedem lat wcześniej jedynie ponad połowę. Wskaźnik wykrywalności tego typu przestępstw wzrósł w ciągu ostatniego okresu programowania o 10,1 punktu procentowego.

W analizowanym okresie na terenie Powiatu Przysuskiego odnotowano 175 pożarów, w tym 148 pożarów małych i 27 średnich. Oznacza to istotne podniesienie bezpieczeństwa pożarowego, ponieważ w stosunku do bazowego roku 2006 ilość pożarów spadła 28,6%. Warto zauważyć iż znacząco spadła również ilość wyjazdów Państwowej Straży Pożarnej do fałszywych alarmów pożarowych – w roku 2006 było takich wyjazdów 17, w roku 2013 już tylko 7. Wiąże się to ze wzrastającym poziomem odpowiedzialności społeczności powiatu i zaufania do straży pożarnej, przy jednoczesnym wzroście poziomu sprzętu technicznego w posiadaniu straży, który pozwala na identyfikowanie sprawców tego typu działań. W roku 2013 w akcjach ratowniczych związanych z pożarami w Powiecie Przysuskim brało udział 1 534 ratowników.

Informacje dotyczące działalności Państwowej Straży Pożarnej w Powiecie Przysuskim w zakresie pożarów w roku 2013 w porównaniu do roku 2006 prezentuje tabela 3.8.

Tabela 3.8

**Działalność Państwowej Straży Pożarnej w zakresie pożarów
w Powiecie Przysuskim w roku 2006 i 2013**

Lata	Pożary			Wyjazdy do fałszywych alarmów	Ratownicy biorący udział w akcjach
	Ogółem	małe	średnie		
2013	175	148	27	7	1 534
2006	245	209	36	17	2 032

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

Państwowa Straż Pożarna w systemie bezpieczeństwa publicznego poza walką z pożarami jest odpowiedzialna za reakcje na zgłaszane przez telefon alarmowy przypadki zagrożeń miejscowych oraz wypadków z ludźmi. Zagrożenia miejscowe to katastrofy naturalne, awarie techniczne, wypadki w komunikacji i inne zagrożenia życia i mienia.

W roku 2013 na terenie Powiatu Przysuskiego odnotowano 377 przypadków miejscowych zagrożeń, w tym 30 małych i 346 lokalnych, oraz 5 wypadków z ofiarami śmiertelnymi i 36 wypadków z rannymi i poparzonymi. Oznacza to spadek ilości wypadków z ofiarami śmiertelnymi oraz wzrost ilości zagrożeń miejscowych – których było więcej o prawie 1/4 – i wypadków z rannymi i poparzonymi – o 16,1%.

Informacje dotyczące działalności Państwowej Straży Pożarnej w Powiecie Przysuskim w zakresie zagrożeń miejscowych oraz wypadków z ludźmi w roku 2013 w porównaniu do roku 2006 prezentuje tabela 3.9.

Tabela 3.9

**Działalność Państwowej Straży Pożarnej w zakresie miejscowych zagrożeń
oraz wypadków z ludźmi w Powiecie Przysuskim w roku 2006 i 2013**

Lata	Miejscowe zagrożenia			Wypadki z ludźmi		Ratownicy biorący udział w akcjach
	Ogółem	małe	lokalne	ofiary śmiertelne	ranni i poparzeni	
2013	377	30	346	5	36	1772
2006	305	303	1	6	31	1205

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

3.5. Kultura

W pięciu gminach Powiatu Przysuskiego funkcjonują ośrodki kultury, tę funkcję pełnią:

- ✓ Gminny Ośrodek Kultury w Borkowicach
- ✓ Gminny Ośrodek Kultury w Gielniowie
- ✓ Wiejskie Centrum Kultury w Przysławowicach Dużych,
- ✓ Dom Kultury w Przysusze,
- ✓ Gminne Centrum Kultury w Wieniawie
- ✓ oprócz wymienionych ośrodków kultury na terenie Powiatu Przysuskiego działają świetlice wiejskie

Warte zauważenia jest rozwinięte kultywowanie folkloru i kultury ludowej na terenie Powiatu Przysuskiego, w szczególności w gminach Rusinów i Odrzywół. Jedną z uczestniczek zespołu ludowego *Zakukała Kukulecka* została odznaczona srebrnym krzyżem za zasługi na rzecz krzewienia kultury ludowej. Zespoły ludowe z terenu obu gmin odnoszą sukcesy podczas przeglądów kapel i zespołów ludowych.

Na terenie Powiatu Przysuskiego funkcjonowało w badanym okresie 19 bibliotek co oznacza iż jedna biblioteka przypadała na 2 262 mieszkańców Powiatu. W mieście Przysucha działają 2 biblioteki i 1 filia biblioteczna, zaś na wsi 7 bibliotek gminnych i 9 filii bibliotecznych. W porównaniu do poprzedniego okresu programowania została otwarta 1 nowa biblioteka. Księgozbiór wszystkich bibliotek Powiatu Przysuskiego wyniósł 196,4 tysięcy woluminów, co oznacza wzrost o blisko 1/3 (29,2% i 44,4 tysięcy woluminów) w porównaniu do roku 2006. Nieznacznie spadła liczba czytelników, przy jednoczesnym wzroście liczby wypożyczeń a w konsekwencji również liczby wypożyczeń na 1 czytelnika. W roku 2006 czytelnikami bibliotek w Powiecie Przysuskim było 6 394 osoby, które dokonały 102,2 tysięcy wypożyczeń, co daje średnią 16,0 książek na jednego czytelnika biblioteki w ciągu roku. W roku 2014 liczba czytelników spadła do 6 260 osób – spadek o 2,1%, liczba wypożyczeń nieznacznie spadła do 101,4 tysięcy (tj. o 0,8%), zaś przeciętna liczba książek przeczytanych przez jednego czytelnika bibliotek wyniosła 16,2 to jest o blisko 1,25% więcej. Na tle spadku czytelnictwa w podregionie radomskim, województwie mazowieckim oraz całej Polsce, ta tendencja napawa optymizmem, szczególnie że proces ten następuje w okresie intensywnej digitalizacji zasobów intelektualnych oraz dominacji kultury obrazko-

wej, które to czynniki bardzo negatywnie wpływają na poziom czytelnictwa. Co również istotne czytelnictwo w Powiecie Przysuskim jest na wyższym poziomie niż w większość powiatów ościennych w podregionie radomskim.

Szczegółowe informacje na temat funkcjonowania bibliotek publicznych w Powiecie Przysuskim przedstawia tabela 3.10.

Tabela 3.10

Funkcjonowanie bibliotek publicznych w Powiecie Przysuskim w roku 2006 i 2013

Lata	Biblioteki	Księgozbiór w tys. woluminów	Czytelnicy	Wypożyczenia		Ludności na 1 bibliotekę
				w tys. woluminów	na 1 czytelnika	
2014	19	196,4	6 260	101,4	16,2	2 262
2006	18	152,0	6 394	102,2	16,0	2 430

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2014*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2014; *Województwo Mazowieckie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2007*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2007

Powiat Przysuski może się poszczycić istnieniem na swoim terenie jednej placówki muzealnej – Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze. W roku 2013 w Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze zorganizowane zostały 4 wystawy czasowe własne oraz 3 wystawy obce. W badanym okresie bardzo istotnie wzrosła liczba zwiedzających w stosunku do poprzedniego okresu programowania. Wyniosła ona 3 510 i była o niemal 3/4 wyższa niż 7 lat temu (tj. o 74,4%). W tej liczbie w zorganizowanych grupach muzeum odwiedziło 1 770 uczniów młodzieży szkolnej – ponad półtorakrotnie więcej niż w poprzednim okresie programowania (tj. o 53,5%).

Poważną słabą stroną Powiatu Przysuskiego w sferze kultury są kina. Działalność nie prowadzi obecnie żadne kino, a jedyne, które funkcjonowało jeszcze w 2006 roku zostało zamknięte. Posiadało ono widownię na 222 osób, a w roku 2006 odbyło się w nim jedynie 19 seansów. Kino zostało odwiedzone przez 1 781 widzów co oznacza przeciętnie 94 osoby na 1 seans. Obecnie dwa najbliższe kina dostępne dla mieszkańców powiatu znajdują się w Radomiu.

3.6. Organizacje pozarządowe

Bardzo istotnym elementem sfery społecznej Powiatu Przysuskiego są funkcjonujące na jego terenie organizacje pozarządowe realizujące cele i działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów społecznych. Zdecydowana większość z nich ma lokalny i podregionalny zasięg działania, co oznacza iż ich funkcjonowanie będzie wspierało realizację celów dokumentu *Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Przysuskiego na lata 2016 – 2022*. Ponadto na terenie Powiatu funkcjonują oddziały terenowe organizacji ogólnopolskich, a także jedna organizacja posiadająca swoje jednostki w każdej gminie – Ochotnicza Straż Pożarna.

Informacje na temat podmiotów trzeciego sektora, działających w sferze społecznej na rzecz mieszkańców Powiatu Przysuskiego zawiera tabela 3.12.

Tabela 3.12

Organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców Powiatu Przysuskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Charakterystyka działań
1	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym <i>Pomóż Mi Być</i>	<p>Celem stowarzyszenia jest udzielanie wszechstronnej pomocy osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom poprzez podejmowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, tworzenie warunków dla ich adaptacji do środowiska oraz prowadzenie Niepublicznego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Przysusze.</p> <p>Obszary działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych ✓ Turystyka i krajoznawstwo, wypoczynek dzieci i młodzieży
2	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin <i>Przyjaciel</i>	<p>Celem stowarzyszenia jest integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. Wszechstronna pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom oraz osobom w trudnej sytuacji życiowej.</p> <p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Działalność charytatywna, pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych i osób w wieku emerytalnym ✓ Ochrona zdrowia ✓ Upowszechnianie i ochrona praw konsumentów, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnianie i ochrona praw dziecka ✓ Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy ✓ Pomoc w samozatrudnieniu, wspieranie przedsiębiorczości ✓ Oferowanie miejsc pracy osobom bezrobotnym, organizowanie zatrudnienia, ułatwianie dostępu do ofert pracy ✓ Doradztwo zawodowe, szkolenia, podnoszenie kwalifikacji ✓ Reprezentowanie bezrobotnych i grup zawodowych ✓ Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, promocja i organizacja wolontariatu ✓ Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, turystyka i krajoznawstwo, wypoczynek dzieci i młodzieży ✓ Bezpieczeństwo publiczne

3	Fundacja Razem	<p>Prowadzona działalność w zakresie</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób ✓ działalności charytatywnej ✓ podtrzymania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości kulturowej ✓ działalności na rzecz mniejszości narodowych ✓ ochrony i promocji zdrowia ✓ działania na rzecz osób niepełnosprawnych ✓ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ✓ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ✓ nauki, edukacji, oświaty i wychowania ✓ krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży ✓ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji ✓ upowszechniania kultury fizycznej i sportu, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego ✓ porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym
4	Towarzystwo Kulturalne im. Oskara Kolberga w Przysusze	<p>Prowadzone działania</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ utrwalanie i popularyzowanie dziejów miasta i powiatu, ✓ gromadzenie, opracowywanie i upowszechnianie materiałów i dokumentów dotyczących historii miasta i powiatu, ✓ opiekowanie się miejscami i obiektami związanymi z historią ✓ inicjowanie i organizowanie działań na rzecz ochrony środowiska i pomników przyrody, ✓ popieranie podejmowanie i rozwiązywanie bieżących inicjatyw indywidualnych i zbiorowych zmierzających do ożywienie kulturalnego i społecznego miasta i powiatu. <p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca ✓ Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego ✓ Działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna ✓ Tożsamość, tradycja narodowa ✓ Turystyka i krajoznawstwo, wypoczynek dzieci i młodzieży

5	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Powiecie Przysuskim	<p>Obszary działania</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna
6	Stowarzyszenie Grupa Razem	<p>Cele stowarzyszenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Promowanie i pielęgnowanie, kultury narodowej, lokalnych tradycji, historii i atrakcji regionu. ✓ Wspieranie i prowadzenie inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych. ✓ Interwencja w przypadkach łamania praw obywatelskich. ✓ Pomoc członkom stowarzyszenia oraz osobom, które zwracają się o pomoc w sprawach ich dotyczących wobec organów administracji rządowej i samorządowej oraz ochrona ich interesów wobec tych organów, łącznie z reprezentowaniem przed tymi organami na podstawie udzielonego pełnomocnictwa. ✓ Udzielanie pomocy informacyjnej, organizacyjnej, doradczej i prawnej członkom stowarzyszenia oraz osobom, które po taką pomoc zwracają się do stowarzyszenia. ✓ Wspieranie współpracy społecznej również międzynarodowej na rzecz budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz upowszechniania nowatorskich rozwiązań problemów społecznych.
7	Ochotnicza Straż Pożarna	<p>Misja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska. <p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Przewycięzanie trudnych sytuacji, pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen ✓ Bezpieczeństwo publiczne (ratownictwo i ochrona ludności)
8	Towarzystwo Edukacji Muzycznej – Młodzieżowa Orkiestra Dęta	<p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nauka, kultura, ekologia (kultura, sztuka, ochrona dziedzictwa narodowego; muzyka; edukacja kulturalna)

9	Stowarzyszenie Chóru Nauczycielskiego <i>Canto</i> w Przysusze	<p>Misja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Popularyzowanie różnych rodzajów muzyki wokalne. 2. Kulturowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego regionu poprzez organizowanie koncertów dla społeczności lokalnej. 3. Prezentowanie regionu i jego dorobku kulturowego na imprezach okolicznościowych, gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych i międzynarodowych 4. Współorganizowanie imprez o charakterze kulturalnym. 5. Organizacja i realizacja regionalnych imprez kulturalnych mających na celu integrację kulturą społeczeństwa. 6. Przygotowywanie wydawnictw (programy koncertów, foldery) propagujących działalność Stowarzyszenia. 7. Udział w przeglądach (festiwalach, konkursach) chórów. 8. Organizowanie i realizowanie koncertów muzyki kościelnej w porozumieniu z instytucjami Kościoła. 9. Współpraca z innymi stowarzyszeniami kulturalnymi. <p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie, kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, muzyka ✓ Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
10	Polski Związek Niewidomych - Koło w Przysusze	<p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych
11	Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej <i>Olimp</i>	<p>Misja</p> <p>Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.</p> <p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
12	Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy	<p>Prowadzone działania</p> <p>Działania na rzecz osób potrzebujących pomocy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Honorowe Krwiodawstwo 2. Pomoc rzeczowa 3. Organizowanie wypoczynku dla dzieci <p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Działalność charytatywna, pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans ✓ Ochrona i promocja zdrowia

13	Stowarzyszenie Przysuskich Inicjatyw Gospodarczych	<p>Obszary działań</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Przeciwdziałanie bezrobociu, działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ✓ Działalność międzynarodowa, wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
14	Caritas Parafii p.w. Miłosierdzia Bożego w Przysusze	<p>Obszary działań</p> <p>Przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans</p>
15	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym Przysucha	<p>Misja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie rehabilitacji i hipoterapii. 2. Integracja młodzieży niepełnosprawnej ze środowiskami ludzi zdrowych. 3. Rehabilitacja dzieci z wadami postawy. 4. Rehabilitacja dzieci po urazach. <p>Prowadzone działania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hipoterapia. Prowadzenie zajęć z dziećmi niepełnosprawnymi (wady postawy, autyzm - rehabilitacja na koniu). 2. Zajęcia integracyjne dzieci zdrowych i niepełnosprawnych. 3. Zimowe zajęcia z dziećmi - jazda konna, hipoterapia, kuligi. 4. Organizowanie letniego obozu integracyjnego.
16	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Miejsko-Gminny w Przysusze	<p>Obszary działań</p> <p>Przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych oraz osób w wieku emerytalnym</p>
17	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Przysusze	<p>Obszary działań</p> <p>Turystyka i krajoznawstwo, wypoczynek dzieci i młodzieży</p>
18	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Borkowice	<p>Prowadzone działania</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ aktywizacja środowiska lokalnego, ✓ promowanie walorów gminy Borkowice, ✓ szerzenie świadomości obywatelskiej i ekologicznej, ✓ wspieranie rozwoju kulturalnego, oświatowego i turystycznego, ✓ gromadzenie, opracowywanie i upowszechnianie materiałów i dokumentów dotyczących historii regionu i współczesnego życia mieszkańców.
19	Stowarzyszenie Z Nadzieją w Przyszłość	Brak danych

20	Stowarzyszenie <i>Gmina Klwów - Wspólne Marzenia</i>	<p>Prowadzone działania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczna i gospodarcza gminy Klwów 2. Przyczynianie się do podnoszenia poziomu edukacji i kultury 3. Inicjowanie działań na rzecz ochrony środowiska i zabytków architektury i krajobrazu 4. Wspieranie wszelkich form współpracy z samorządem lokalnym różnych szczebli 5. Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i zjawisku patologii społecznej 6. Działalność na rzecz zwiększenia aktywności kobiet w życiu społecznym i gospodarczym 7. Inicjowanie działań na rzecz aktywnych form wypoczynku 8. Wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej 9. Wspieranie działalności kulturowo oświatowej 10. Wspieranie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu 11. Wspieranie inicjatyw na rzecz bezpieczeństwa, porządku i estetyki wsi 12. Wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, dóbr kultury, nauki i techniki dzieci i młodzieży 13. Wspieranie i organizowanie działań na rzecz edukacji młodzieży, kształcenia ustawicznego osób dorosłych 14. Pomoc dla niepełnosprawnych i ich rodzin 15. Pomoc dla osób starszych, chorych i opuszczonych 16. Pomoc i organizacja wolontariatu 17. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 18. Wspieranie inicjatyw dla społeczności lokalnej.
21	Stowarzyszenie <i>Babska Rzeczpospolita Klwów</i>	Brak danych
22	Spółdzielnia Socjalna Oaza	<p>Obszary działań</p> <p>Przeciwdziałanie bezrobociu, działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>
23	Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Klwów	<p>Obszary działań</p> <p>Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie</p>
24	Stowarzyszenie na rzecz Promocji i Rozwoju Gminy Klwów	<p>Obszary działań</p> <p>Działalność międzynarodowa, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych</p>
25	Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej	<p>Obszary działań</p> <p>Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego</p>

26	Stowarzyszenie Blask	<p>Prowadzone działania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowego trybu życia oraz podejmowanie inicjatyw w zakresie rozwoju kultury fizycznej i sportu poprzez upowszechnianie zajęć sportowych, prowadzenie klubu sportowego, organizacji rozrywek sportowych i wspieranie powstawania obiektów rekreacyjnych i sportowych. 2. Promowanie i pielęgnowanie, kultury narodowej, lokalnych tradycji, historii i atrakcji regionu. 3. Zachęcanie mieszkańców do uczestnictwa w życiu publicznym. 4. Interwencja w przypadku łamania praw obywatelskich. 5. Pomoc członkom stowarzyszenia oraz osobom, które zwrócić się o pomoc w sprawach ich dotyczących wobec organów administracji rządowej i samorządowej na szczeblu, lokalnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym oraz ochrona ich interesów wobec tych organów, łącznie z reprezentowaniem przed tymi organami na podstawie udzielonego pełnomocnictwa. 6. Udzielanie pomocy informacyjnej, organizacyjnej, doradczej i prawnej członkom stowarzyszenia oraz osobom, które po taką pomoc zwrócić się do stowarzyszenia. 7. Wspieranie współpracy społecznej również międzynarodowej w regionie na rzecz wprowadzania i utrwalania przemian demokratycznych, budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz upowszechniania nowatorskich rozwiązań problemów społecznych. 8. Wspieranie aktywności mieszkańców. 9. Wspieranie inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych. 10. Inicjowanie aktywności młodych ludzi na rzecz społeczności lokalnej, oraz wspieranie i prowadzenie inicjatyw na rzecz dzieci i młodzieży. 11. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych. 12. Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego i ochrony zwierząt. 13. Podejmowanie działań na rzecz ochrony zabytków znajdujących się w regionie. 14. Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz budowy nowych i modernizacji istniejących dróg, ścieżek rowerowych, sieci kanalizacyjnych i wodociągowych, sieci telekomunikacyjnych, placówek edukacyjnych i kulturalnych.
27	Stowarzyszenie Wzajemna Pomoc	<p>Obszary działań</p> <p>Przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans</p>
28	Stowarzyszenie Chili-Babki z Potwora	Brak danych

29	Lokalna Grupa Działania <i>Wszyscy Razem</i>	Obszary działań Działalność międzynarodowa, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
30	Stowarzyszenie <i>Józefinki</i>	Prowadzone działania <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców wsi Rusinów gminy Rusinów 2. Przyczynianie się do podnoszenia poziomu edukacji i kultury 3. Inicjowanie działań na rzecz ochrony środowiska oraz zabytków architektury i krajobrazu 4. Wspieranie wszelakich form współpracy z samorządem lokalnym różnych szczebli 5. Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i zjawisku patologii społecznej 6. Działalność na rzecz zwiększenia aktywności kobiet w życiu społecznym i gospodarczym 7. Podejmowanie i inicjowanie działań na rzecz aktywnych form wypoczynku 8. Wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej 9. Wspieranie działalności kulturalno-oświatowej 10. Wspieranie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu 11. Wspieranie inicjatyw na rzecz bezpieczeństwa, porządku i estetyki wsi 12. Wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, dóbr kultury, nauki i techniki dzieci i młodzieży 13. Wspieranie i organizowanie działań na rzecz edukacji młodzieży, kształcenia ustawicznego osób dorosłych 14. Pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin 15. Pomoc dla osób starszych, chorych i opuszczonych 16. Promocja i organizacja wolontariatu 17. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i grup obywatelskich 18. Wspieranie inicjatyw ważnych dla społeczności lokalnej.
31	Stowarzyszenie Oświatowe <i>Wieniawa</i>	Obszary działań Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie
32	Stowarzyszenie Abstynentów Klubu <i>OPOKA</i>	Cele Klubu <ol style="list-style-type: none"> 1) Niesienie pomocy członkom Klubu i rodzinom z problemem alkoholowym. 2) Wspieranie w dążeniu do utrzymania abstynencji. 3) Propagowanie ruchu trzeźwościowego wśród społeczeństwa naszego kraju.

		<p>4) Uczenie się życia w duchu trzeźwości.</p> <p>5) Rozwijanie u członków Klubu pożytecznych i satysfakcjonujących zainteresowań.</p> <p>6) Profilaktyka i współpraca z młodzieżą.</p> <p>7) Udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym.</p> <p>8) Podejmowanie działań w kierunku jak najwszechstronnej rehabilitacji leczenia osób niepełnosprawnych.</p> <p>9) Współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami skupiającymi emerytów, seniorów, osoby starsze.</p> <p>10) Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>
33	Stowarzyszenie Pszczelarzy Ziemi Przysuskiej	Brak danych
34	Stowarzyszenie <i>Planeta Kobiet</i> z Kadzi	<p>1) Wspieranie społecznej aktywności kobiet, w tym przede wszystkim kobiet z grup ryzyka, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym</p> <p>2) Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju ekonomicznego i społecznego kobiet</p> <p>3) Promocja i wspomaganie nauki, edukacji, wyrównywanie szans edukacyjnych kobiet umożliwiających im wejście i powrót na rynek pracy oraz na aktywny udział w życiu społecznym</p> <p>4) Promocja i wspomaganie rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości kobiet</p> <p>5) Promocja i propagowanie zdrowego trybu życia, poprzez promowanie sportu, rekreacji i aktywnego wypoczynku kobiet i ich rodzin</p> <p>6) Promocja zatrudnienia, aktywizacja zawodowa bezrobotnych kobiet, przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia zwłaszcza wśród ludzi młodych, wspieranie przekwalifikowania się kobiet (w tym z działalności rolniczej)</p> <p>7) Promocja i wspieranie działań na rzecz integracji i współpracy lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej kobiet</p> <p>8) Pomoc społeczna, w tym pomoc kobietom i ich rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych kobiet i ich rodzin</p> <p>9) Promocja i wspierania rozwoju szeroko pojętej kultury w tym między innymi podtrzymywanie i ochrona tradycji narodowej i regionalnej, dóbr kultury, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej</p> <p>10) Promocja i ochrona środowiska naturalnego</p> <p>11) Pomoc osobom niepełnosprawnym, integracja zawodowa i społeczna kobiet, osób niepełnosprawnych oraz członków ich rodzin</p>

		12) Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji i włączenia kobiet w proces decyzyjny
35	Stowarzyszenie <i>Gospodie z Przysławowic Dużych</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców wsi Przysławowice Duże w gminie Klwów 2. Przyczynianie się do podnoszenia poziomu edukacji i kultury 3. Inicjowanie działań na rzecz ochrony środowiska 4. Wspieranie wszelkich form współpracy z samorządem lokalnym różnych szczebli 5. Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i zjawiska patologii społecznej 6. Działalność na rzecz zwiększenia aktywności kobiet w życiu społecznym i gospodarczym 7. Wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej 8. Wspieranie działalności kulturalno-oświatowej 9. Wspieranie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu 10. Wspieranie inicjatyw na rzecz bezpieczeństwa, porządku i estetyki wsi 11. Wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, dóbr kultury, nauki i techniki dzieci i młodzieży 12. Wspieranie i organizowanie działań na rzecz edukacji młodzieży i kształcenia ustawicznego osób dorosłych 13. Pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin 14. Pomoc dla osób starszych, chorych i opuszczonych 15. Pomoc i organizacja wolontariatu 16. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych o grup obywatelskich 17. Wspieranie inicjatyw ważnych dla społeczności lokalnej i darczyńców
36	Stowarzyszenie <i>Wystrzałowe Babki z Sulgostowa</i>	<p>Misja</p> <p>Tworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju kobiet i ich rodzin, poprzez tworzenie warunków do aktywnego, opartego na dostępie do informacji i wiedzy o życiu zawodowym oraz na niesieniu pomocy w trudnych sytuacjach życiowych i zawodowych</p> <p>Obszary działania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Wspieranie społecznej aktywności kobiet, w tym przede wszystkim z grup ryzyka, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym 2) Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju ekonomicznego i społecznego kobiet 3) Promocje i wspomaganie nauki, edukacji, wyrównywanie szans edukacyjnych kobiet umożliwiających im wejście i po-

		<p>wrót na rynek pracy oraz na aktywny udział w życiu społecznym</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) Promocja i wspomaganie rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości kobiet 5) Promocja i propagowanie zdrowego stylu życia, poprzez promowanie sportu, rekreacji i aktywnego wypoczynku kobiet i ich rodzin 6) Promocja zatrudnienia, aktywizacja zawodowa bezrobotnych kobiet, przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia zwłaszcza wśród ludzi młodych, wspieranie przekwalifikowania się kobiet (w tym z działalności rolniczej) 7) Promocja i wspieranie działań na rzecz integracji i współpracy lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej kobiet 8) Pomoc społeczna, w tym pomoc kobietom i ich rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych kobiet i ich rodzin 9) Promocja i wspieranie rozwoju szeroko pojętej kultury w tym między innymi podtrzymywanie i ochrona tradycji narodowej i regionalnej, dóbr kultury, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej 10) Promocja i ochrona środowiska naturalnego 11) Pomoc osobom niepełnosprawnym, integracja zawodowa i społeczna kobiet, osób niepełnosprawnych oraz członków ich rodzin 12) Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji i włączenia kobiet w proces decyzyjny.
37	Stowarzyszenie Kobiety Kreatywnych na Plus z Ułowa	Brak danych
38	Stowarzyszenie <i>Babska Rzeczpospolita</i> z Kłwowa	<p>Obszary działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie społecznej aktywności kobiet, w tym z grup społecznie zagrożonych marginalizacją lub wymagających szczególnego wsparcia 2. Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju ekonomicznego kobiet 3. Promocja i wspomaganie nauki, edukacji, wyrównywania szans edukacyjnych kobiet, umożliwiających im wejście i powrót na rynek pracy oraz aktywny udział w życiu społecznym 4. Promocja i propagowanie zdrowego stylu życia, poprzez promowanie sportu, rekreacji i aktywnego wypoczynku 5. Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i zjawisku patologii społecznej 6. Działalność na rzecz zwiększenia aktywności kobiet w życiu społecznym i gospodarczym

		<ol style="list-style-type: none"> 7. Promocja i wspieranie działań na rzecz integracji i współpracy międzynarodowej kobiet 8. Pomoc społeczna, w tym pomoc kobietom i ich rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych kobiet i ich rodzin 9. Promocja i wspieranie rozwoju szeroko pojętej kultury w tym m.in. podtrzymywanie i ochrona tradycji narodowej i regionalnej, dóbr kultury, pielęgnowanie polskości oraz świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej 10. Promocja i ochrona środowiska naturalnego 11. Pomoc osobom niepełnosprawnym, integracja zawodowa i społeczna kobiet, osób niepełnosprawnych, integracja zawodowa i społeczna kobiet, osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin 12. Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji 13. Rozwój wolontariatu 14. Wspieranie rozwoju kobiet mieszkających na wsi 15. Aktywizacja zawodowa i społeczna kobiet z terenów wiejskich 16. Zwiększenie poziomu aktywnego uczestnictwa kobiet w rozwoju ekonomii społecznej 17. Prowadzenie działalności na rzecz lokalnych społeczności 18. Wspieranie aktywności społecznej osób starszych 19. Wspieranie i prowadzenie poradnictwa społecznego, prawnego i medycznego dla kobiet 20. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć.
--	--	--

Źródło: dane Krajowego Rejestru Sądowego oraz portalu www.ngo.pl

3.7. Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia jest poważnym problemem społecznym. Wpływa ujemnie na postawy i zachowania osób bezpośrednio dotkniętych bezrobociem, a także członków ich rodzin. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze na dzień 31 grudnia 2014 roku w Powiecie Przysuskim zarejestrowanych było 4 882 osób bezrobotnych, w tym 2 225 kobiet tj. 45,6%, w tej liczbie było 3 427 długotrwale bezrobotnych, w tym 1 571 kobiet. Udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych był niższy od proporcjonalnego udziału kobiet w całej populacji mieszkańców Powiatu.

Dynamikę zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego prezentują tabela 3.13 i wykres 3.11.

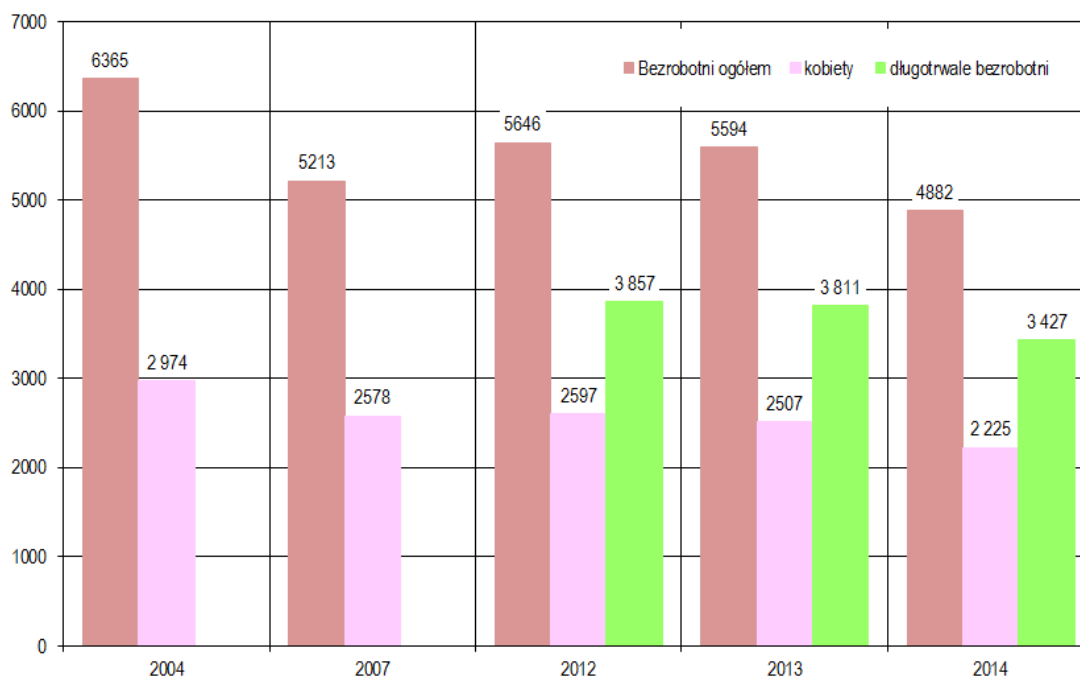
Tabela 3.13

Dynamika zjawiska bezrobocia w Powiecie Przysuskim w latach 2004-2014
(stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Rok	Bezrobotni ogółem	w tym	
		kobiety	długotrwale bezrobotni
2004	6 365	2 974	Bd.
2007	5 213	2 578	Bd.
2012	5 646	2 597	3 857
2013	5 594	2 507	3 811
2014	4 882	2 225	3 427

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Wykres 3.11 Dynamika zjawiska bezrobocia w Powiecie Przysuskim w latach 2004-2014

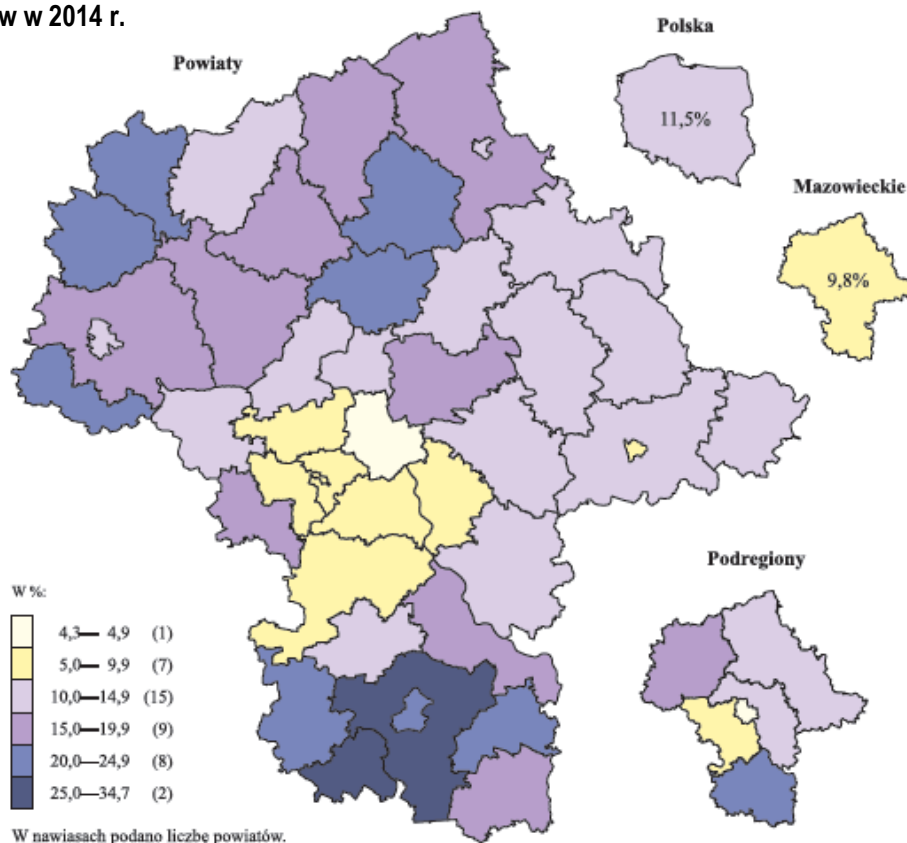
Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Analizując dynamikę zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego na przestrzeni ostatnich lat oraz w odniesieniu do sytuacji sprzed 10 lat warto zauważyć kilka istotnych faktów, które mogą mieć wpływ na konstruowanie celów strategii oraz zadań realizacyjnych. Po pierwsze udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych – w całym analizowanym okresie mimo zmieniającej się koniunktury pozostawał na zbliżonym poziomie około 45% populacji. W tym samym okresie kobiety stanowiły około 51% wszystkich mieszkańców Powiatu Przysuskiego. Z podobną sytuacją mamy do czynienia w pozostałych powiatach podregionu radomskiego.

W badanym okresie zaobserwowano istotny spadek wskaźnika bezrobocia w Powiecie Przysuskim w stosunku do okresu bazowego (rok 2004). Wskaźnik bezrobocia w ujęciu rok do roku obniżał się w latach 2004-2008, następnie na przełomie pierwszej i drugiej dekady XXI wieku wzrósł na skutek kryzysu całej gospodarki europejskiej, by następnie ponownie zacząć coraz intensywniejszą tendencję spadkową aż do wartości aktualnych.

Niestety mimo spadku wskaźnika bezrobocia Powiat Przysuski ciągle jest w czołówce województwa mazowieckiego pod względem odsetka osób pozostających bez pracy. Sytuację Powiatu Przysuskiego w zakresie poziomu bezrobocia w porównaniu do województwa mazowieckiego i podregionu radomskiego w roku 2014 prezentuje wykres 3.12.

Wykres 3.12 Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim według podregionów i powiatów w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Raport o Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Województwa Mazowieckiego w 2014 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015

Bardzo istotną informacją dotyczącą zjawiska bezrobocia jest określenie jego struktury. Poniższe tabela i wykresy prezentują strukturę bezrobocia w Powiecie Przysuskim w latach 2004 – 2014 pod względem wieku, posiadanego wykształcenia, posiadanego stażu pracy oraz czasu pozostawania bez pracy.

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem wieku osoby zarejestrowanej, prezentują tabela 3.14 i wykres 3.13.

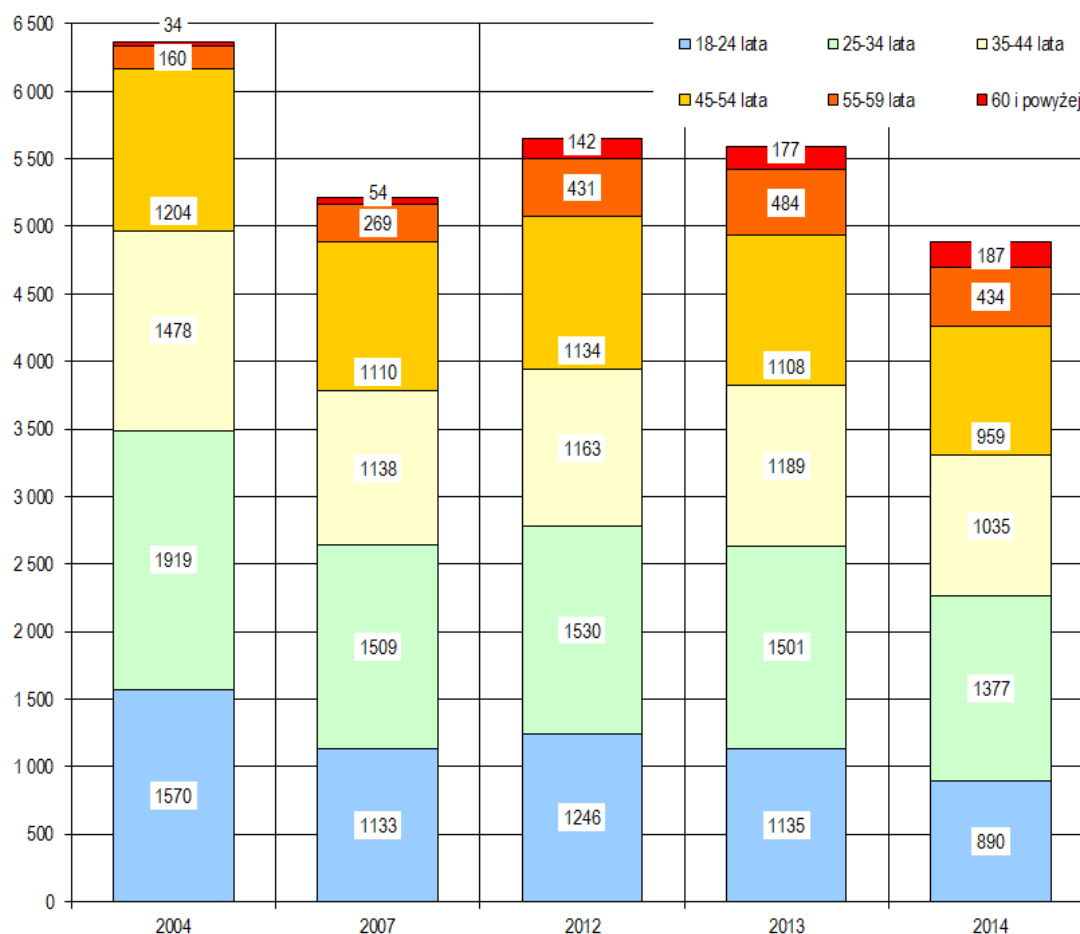
Tabela 3.14

Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego pod względem wieku osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Wyszczególnienie	2004	2007	2012	2013	2014
18-24 lat	1 570	1 133	1 246	1 135	890
25-34 lat	1 919	1 509	1 530	1 501	1 377
35-44 lat	1 478	1 138	1 163	1 189	1 035
45-54 lat	1 204	1 110	1 134	1 108	959
55-59 lat	160	269	431	484	434
60 i powyżej	34	54	142	177	187

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Wykres 3.13 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem wieku osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem poziomu wykształcenia osoby zarejestrowanej, prezentują tabela 3.15 i wykres 3.14.

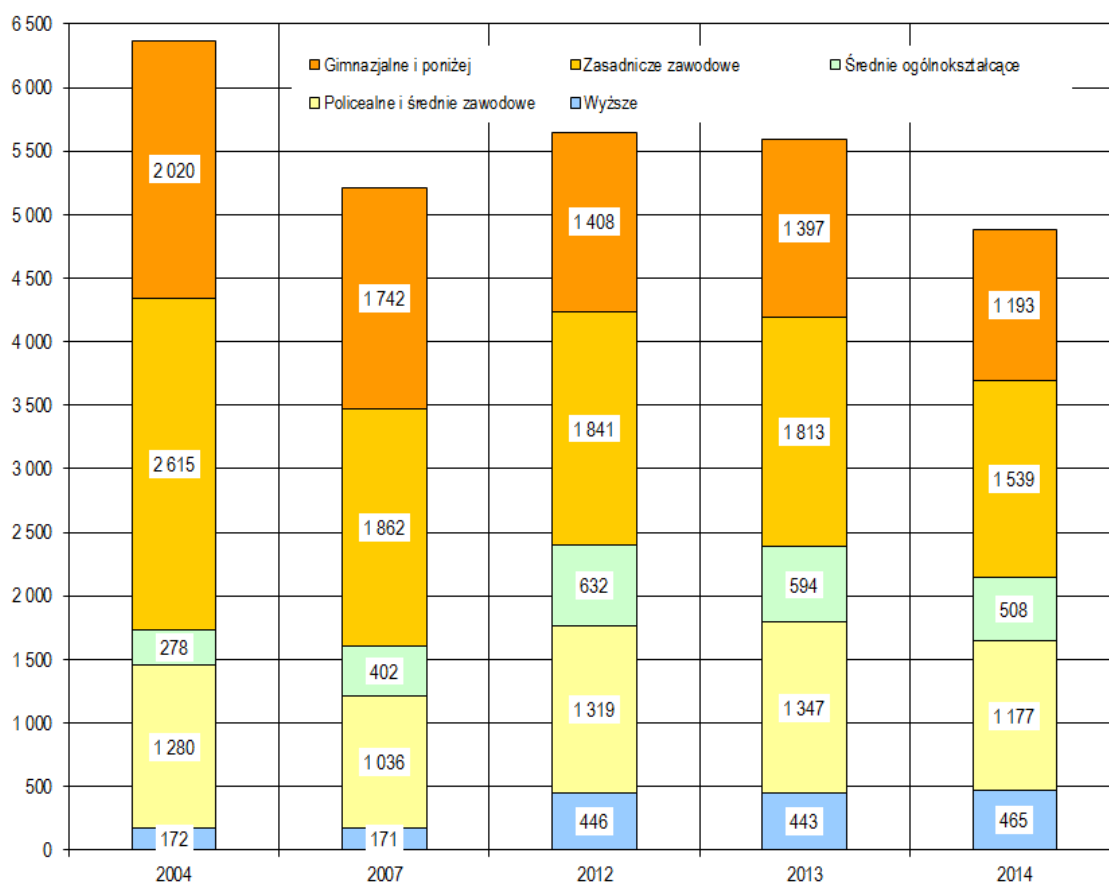
Tabela 3.15

**Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego
pod względem wykształcenia osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014**

Wyszczególnienie	2004	2007	2012	2013	2014
Wyższe	172	171	446	443	465
Policealne i średnie zawodowe	1 280	1 036	1 319	1 347	1 177
Średnie ogólnokształcące	278	402	632	594	508
Zasadnicze zawodowe	2 615	1 862	1 841	1 813	1 539
Gimnazjalne i poniżej	2 020	1 742	1 408	1 397	1 193

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Wykres 3.14 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem wykształcenia osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem stażu pracy osoby zarejestrowanej, prezentują tabela 3.16 i wykres 3.15.

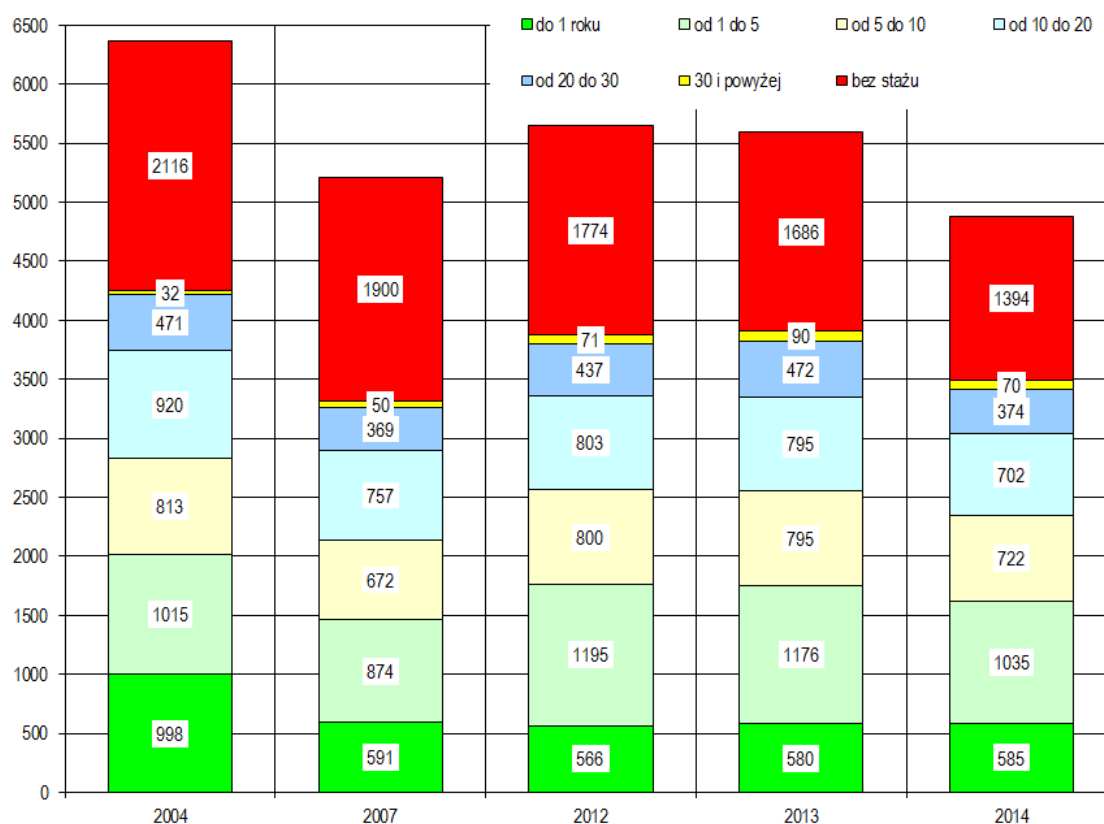
Tabela 3.16

Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego pod względem stażu pracy osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Wyszczególnienie	2004	2007	2012	2013	2014
do 1 roku	998	591	556	580	585
od 1 do 5	1 015	874	1 195	1 176	1 035
od 5 do 10	813	672	800	795	722
od 10 do 20	920	757	803	795	702
od 20 do 30	471	369	437	472	374
30 i powyżej	32	50	71	90	70
bez stażu	2 116	1 900	1 774	1 686	1 394

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Wykres 3.15 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem stażu pracy osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego, pod względem czasu pozostawania bez pracy osoby zarejestrowanej, prezentują tabela 3.17 i wykres 3.16.

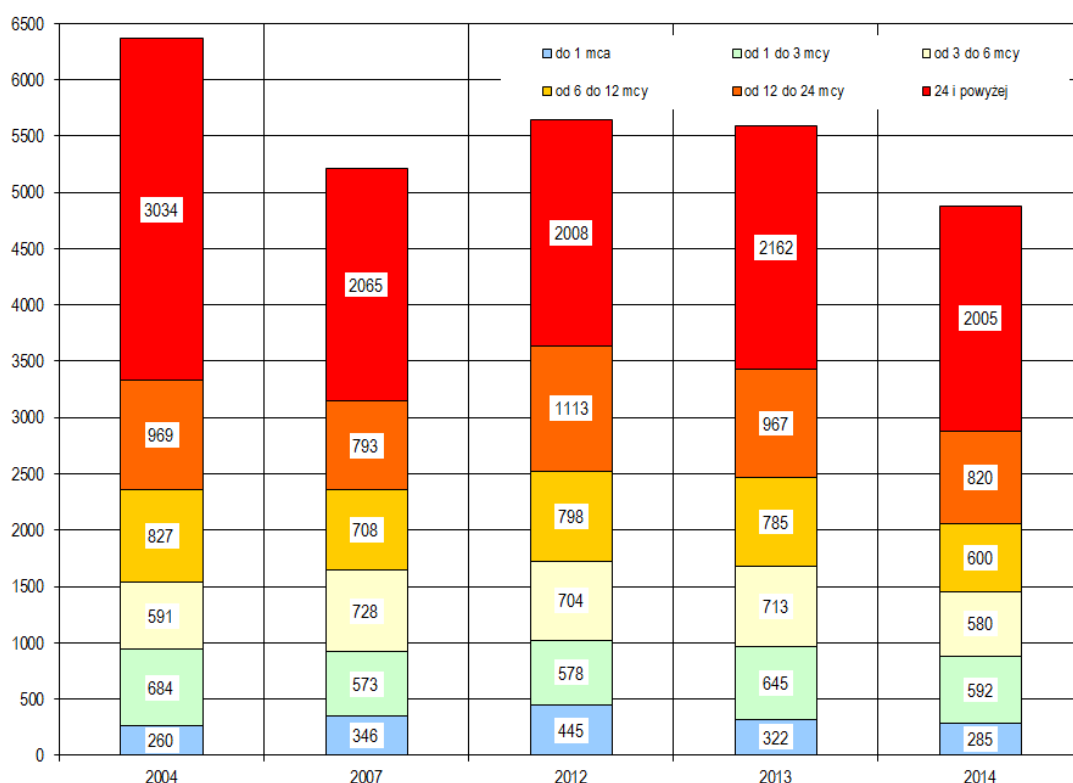
Tabela 3.17

Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego pod względem czasu pozostawania bez pracy osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Wyszczególnienie	2004	2007	2012	2013	2014
do 1 mca	260	346	445	322	285
od 1 do 3 mcy	684	573	578	645	592
od 3 do 6 mcy	591	728	704	713	580
od 6 do 12 mcy	827	708	798	785	600
od 12 do 24 mcy	969	793	1 113	967	820
24 i powyżej	3 034	2 065	2 008	2 162	2 005

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Wykres 3.16 Dynamika struktury bezrobocia na rynku pracy Powiatu Przysuskiego pod względem czasu pozostawania bez pracy osoby zarejestrowanej w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

Struktura bezrobocia w kontekście **wieku osoby bezrobotnej** ulega ewolucyjnym zmianom. Przede wszystkim warto zauważyć iż podniósł się o ponad trzy lata z 34,38 do 37,71 lat średni ważony wiek przeciętnego bezrobotnego zarejestrowanego w Powiecie Przysuskim. To oznacza iż średnia ważona wieku wzrosła o blisko 10 procent (9,69%). Sytuacja ta wynika z omówionych wcześniej tendencji demograficznych.

Druga zaobserwowana zmiana to znaczny, ponad siedmiokrotny wzrost udziału osób powyżej 60 roku życia w strukturze bezrobocia. Wiąże się to w największym stopniu ze zmianą wieku emerytalnego oraz większym naciskiem kładzionym na aktywizację zawodową tej grupy, co spowodowało bardziej powszechne jej ujawnienie w statystykach, a przede wszystkim zanik barier ochronnych - zarówno formalnych jak i zwyczajowych - dla osób w okresie poprzedzającym wiek emerytalny co spowodowało wzrost ilości osób bezrobotnych w tej grupie.

Niezmiennie wysoki odsetek osób młodych - od 18 do 34 roku życia - które stanowią w całym analizowanym okresie blisko połowę populacji bezrobotnych wskazuje na konieczność dalszego koncentrowania działań polityki społecznej Powiatu na tej grupie. Warto jednak zauważyć iż w analizowanym okresie nastąpił nieznaczny spadek udziału całej grupy w strukturze bezrobotnych, spowodowany przede wszystkim spadkiem o 1/4 udziału osób z grupy 18-24 lata. Realizacja dalszych działań w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój pozwoli na dalsze pozytywne procesy w odniesieniu do tej grupy. Ma to również znaczenie w kontekście niepokojących trendów demograficznych, które bez wsparcia na rzecz zatrudniania osób młodych będą się umacniały. Trudno bowiem sobie wyobrazić iż osoba młoda nie mogąca znaleźć zatrudnienia będzie wchodziła w kolejne fazy rozwoju rodziny, a co za tym idzie kreowała przyrost naturalny w Powiecie Przysuskim.

W strukturze bezrobocia ze względu na **poziom wykształcenia osoby bezrobotnej** zastryły w analizowanym okresie bardzo istotne zmiany. Przede wszystkim nastąpił skokowy - trzy-i-pół-krotny - przyrost odsetka osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Wzrost odnotowano nie tylko w udziale procentowym - z 2,70 do 9,52% - ale również w liczbach bezwzględnych co przy spadku ogólnej liczby osób bezrobotnych o blisko 1/4 jest szczególnie znaczące. Wskazuje to na istotne zmiany na rynku pracy: dyplom magistra, inżyniera czy licencjata nie stanowi już gwarancji zatrudnienia. Rynek docenia obecnie bardziej specjalistów z wybranych dziedzin niż posiadających wyższe wykształcenie humanistyczne, czy absolwentów zbyt licznie reprezentowanych kierunków ekonomicznych.

Drugim istotnym faktem, jest spadek o blisko 1/4 odsetka osób bezrobotnych posiadających wykształcenie zawodowe oraz osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Potwierdza to większe dostosowanie do potrzeb rynku pracy szkół zawodowych z terenu Powiatu Przysuskiego. Niemniej w dalszym ciągu współpraca tych szkół z pracodawcami przy opracowywaniu programów kształcenia jest priorytetem w ramach polityki społecznej Powiatu, ponieważ bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym nadal stanowią najbardziej liczną grupę 31,52% całej populacji osób bezrobotnych. Równocześnie to zjawisko wskazuje na charakter podmiotów gospodarczych operujących na terenie Powiatu Przysuskiego, które koncentrują się na wykorzystaniu taniej, niewykwalifikowanej siły roboczej jako kluczowego czynnika przewagi konkurencyjnej.

W analizowanym okresie ponad dwukrotnie wzrósł odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Proces zachodzący w tej grupie jest odwrotny do bezrobotnych z wykształceniem zawodowym (zarówno zasadniczym jak i średnim), wykształcenie średnie nie stanowi żadnej gwarancji uzyskania zatrudnienia a program nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących nie daje kwalifikacji - nawet uniwersalnych - poszukiwanych przez rynek pracy. Ten obszar powinien znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach i zadaniach strategii.

W strukturze bezrobocia pod względem **stażu pracy** zdecydowanie dominującą grupą są osoby bezrobotne bez żadnego doświadczenia, które stanowią niespełna 1/3 wszystkich zarejestrowanych oraz osoby o stażu pracy od 1 roku do 5 lat, stanowiące ponad 1/5 populacji. Natomiast najniższy odsetek stanowi grupa osób o największym, trzydziestoletnim i dłuższym stażu pracy. Warto zauważyć iż wydłużył się z 5,71 (pięć lat i 8,5 miesiąca) do 6,38 lat (sześć lat i 4,5 miesiąca) średni ważony staż pracy przeciętnego bezrobotnego zarejestrowanego w Powiecie Przysuskim. To oznacza iż średnia ważona stażu pracy bezrobotnego wzrosła o blisko 12 procent (11,74%). Wynika to ze spadku o blisko 15 procent (14,11%) odsetka osób bez stażu pracy w strukturze osób bezrobotnych oraz spadek ilości osób ze stażem pracy do 1 roku o 1/4 przy jednoczesnym wzroście odsetka osób z przedziału od 1 roku do 5 lat o blisko 1/3 i z przedziału 5 do 10 lat o 15,78%. Ponadto przyczyną był również skokowy – blisko trzykrotnego – przyrostu odsetka osób bezrobotnych ze stażem pracy 30 lat i powyżej, którzy jednak stanowią jedynie marginalny odsetek wszystkich zarejestrowanych.

W analizowanym okresie, w strukturze bezrobocia pod względem **długości czasu pozostawania bez pracy** nastąpiły istotne zmiany. W analizowanym okresie o 8,08% skrócił się średni ważony czas pozostawania bez pracy w Powiecie Przysuskim z 17,43 miesiąca (siedemnaście miesięcy i 13 dni) do 16,02 miesiąca. Jedną z głównych przyczyn tej zmiany jest różnorodność podejmowanych działań na rzecz wszystkich osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. W konsekwencji liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne przez 24 miesiące i dłużej zmniejszyła się o blisko 1/3 a odsetek tej grupy w całej populacji zarejestrowanych – mimo że nadal jest najwyższy – ale spadł do poziomu około 40%. Zdecydowanie (o 42,9%) zwiększył się odsetek osób bezrobotnych do 1 miesiąca, przy czym stanowi on nadal niewielki odsetek zarejestrowanych (5,84%). Można było zaobserwować również wzrost w strukturze o 1/4 odsetka osób zarejestrowanych od 3 do 6 miesięcy. Pozostałe grupy utrzymują zbliżone poziomy udział w populacji.

Zmiany zwiększające skuteczność funkcjonowania Powiatowego Urzędu Pracy, w tym skuteczność weryfikowania osób rejestrujących się wyłącznie dla ubezpieczenia społecznego, spowodowały skrócenie ich pozostawania w rejestrze bezrobotnych. Równocześnie realizowane projekty i działania współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków krajowych umożliwiły obniżenie poziomu bezrobocia w Powiecie Przysuskim.

3.8. Pomoc społeczna

Pomoc Społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej Powiatu. Głównym realizatorem i koordynatorem polityki społecznej z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ponadto na potencjał pomocy społecznej składają się:

- ✓ Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przysusze oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Borkowicach, Gielniowie, Klwowie, Odrzywole, Potworowie, Rusinowie i Wieniawie)
- ✓ Ośrodki dla młodzieży niedostosowanej społecznie (Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kolonii Ossa, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kolonii Szczerbac-

- kiej, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rusinowie Koneckim, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Goździkowie)
- ✓ Ośrodek dla młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym (Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Goździkowie)
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przysusze,
- ✓ Warsztaty Terapii Zajęciowej w Lipinach i w Borkowicach,
- ✓ W systemie pomocy społecznej funkcjonuje również orzekanie o niepełnosprawności realizowane przez Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności z Radomia,
- ✓ Ponadto wspierane są programy socjalne organizacji pozarządowych..

Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania statutowe wynikające z ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 255) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 20 września 2005 r. Nr 180, poz. 1493) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie oraz uchwał Rady Miasta i Rad Gminnych

W ostatnim okresie zmieniały się zasady finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej. Rozszerzał się zakres świadczeń obligatoryjnych przy jednoczesnym redukowaniu środków na zadania fakultatywne. Przełomowym rokiem był rok 2004, gdzie m.in. z ustawy o pomocy społecznej wyszły takie świadczenia jak okresowy zasiłek gwarantowany, zasiłek stały z tytułu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym, jednorazowy zasiłek macierzyński. Świadczenia te przeniesiono do katalogu świadczeń rodzinnych.

W ustawie o pomocy społecznej zmieniono zakres zadań. Od 2004 roku do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym dołączono zadania w formie przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. Zasiłki okresowe stały się zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym, jednak przez najbliższe lata będą dotowane z budżetu państwa.

Od maja 2004 roku Ośrodki Pomocy Społecznej realizują nową ustawę o świadczeniach rodzinnych, a od 2005 roku realizują zadania ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Na mocy ustawy o pomocy społecznej prowadzona jest również pomoc osobom i rodzinom w postaci pracy socjalnej.

W analizowanym okresie ośrodki pomocy społecznej nie realizowały zadań zleconych. W ramach zadań własnych gminy realizowane były następujące rodzaje wsparcia: zasiłki stałe, zasiłki okresowe – związane z bezrobociem, długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością oraz innymi przyczynami, schronienie, posiłki, ubranie, usługi opiekuńcze, zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego, sprawienie pogrzebu, inne zasiłki celowe i w naturze oraz odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej.

Strukturę ilości osób objętych poszczególnymi świadczeniami, ilość udzielonych świadczeń oraz wartość udzielonych świadczeń w roku 2014 w poszczególnych gminach Powiatu Przysuskiego prezentują tabele od 3.18 do 3.20 oraz wykres 3.17.

Tabela 3.18

**Ilość osób objętych świadczeniami pomocy społecznej
w ramach zadań własnych gmin Powiatu Przysuskiego w roku 2014**

Wyszczególnienie	Przysucha	Borkowice	Gielniów	Klów	Odrzywół	Potworów	Rusinów	Wieniawa
Zasiłki stałe	50	47	27	9	9	19	13	15
Zasiłki okresowe	19	14	53	34	16	14	10	11
✓ bezrobocie	11	10	38	22	6	8	6	9
✓ długotrwała choroba	5	4	6	6	2	5	2	0
✓ niepełnosprawność	3	0	9	2	4	1	1	3
✓ inne	0	0	0	5	4	0	2	0
Posiłek	205	192	187	152	109	160	241	232
Usługi opiekuńcze	7	5	0	1	0	0	0	3
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0	1	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	1	0	0	0	0	0	0
Inne zasiłki celowe i w naturze	172	116	41	44	67	56	41	75
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	0	1	0	0	0	0	0	0
Odpłatność za pobyt w DPS	7	4	7	5	1	4	4	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Tabela 3.19

**Ilość udzielonych świadczeń pomocy społecznej
w ramach zadań własnych gmin Powiatu Przysuskiego w roku 2014**

Wyszczególnienie	Przysucha	Borkowice	Gielniów	Klów	Odrzywół	Potworów	Rusinów	Wieniawa
Zasiłki stałe	529	491	253	106	100	213	141	174
Zasiłki okresowe	73	73	112	91	52	43	34	28
✓ bezrobocie	47	66	87	61	13	27	16	21
✓ długotrwała choroba	15	7	10	15	18	11	7	0
✓ niepełnosprawność	11	0	15	4	10	5	4	8
✓ inne	0	0	0	11	11	0	7	0
Posiłek	26 123	23 419	21 263	20 001	14 864	22 247	32 636	27 491
Usługi opiekuńcze	2 499	2 773	0	1 332	0	0	0	1 032
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0	1	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	1	0	0	0	0	0	0
Inne zasiłki celowe i w naturze	x	x	x	x	x	x	X	X
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	x	x	x	x	x	x	X	X
Odpłatność za pobyt w DPS	73	48	45	60	12	48	40	35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Tabela 3.20

**Wartość udzielonych świadczeń pomocy społecznej
w ramach zadań własnych gmin Powiatu Przysuskiego w roku 2014**

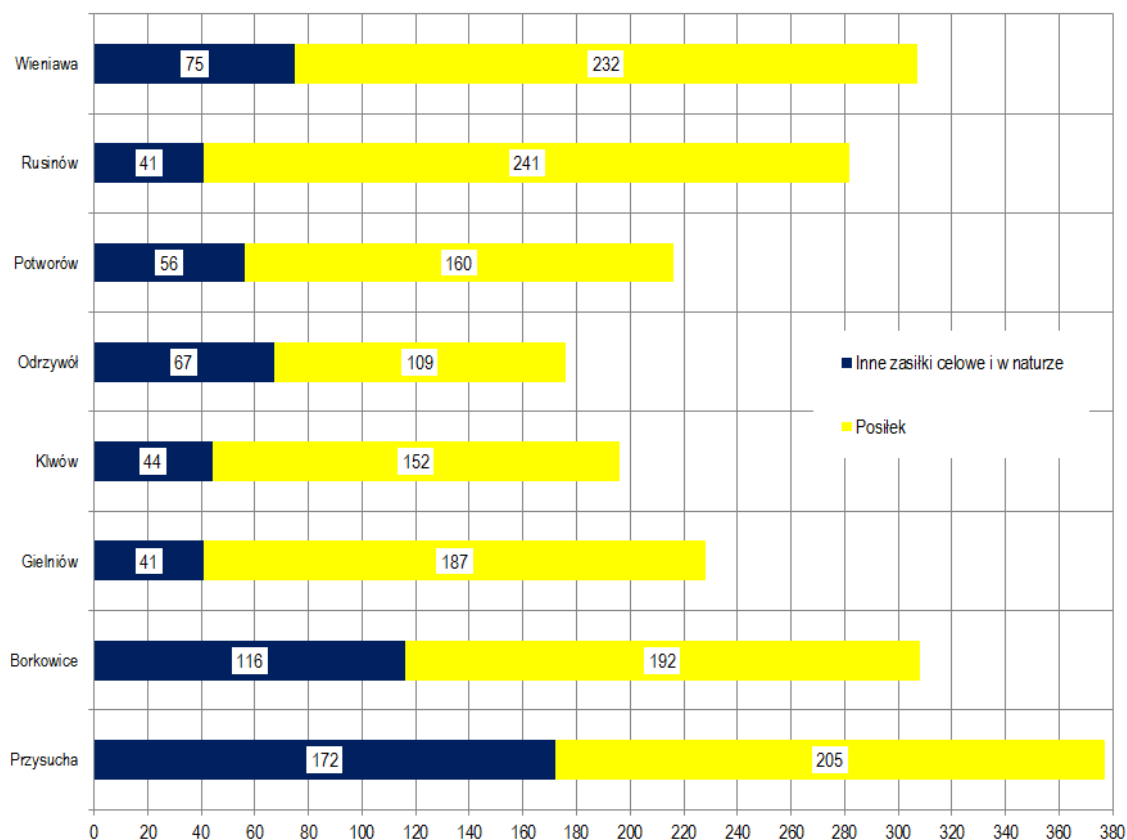
Wyszczególnienie	Przysucha	Borkowice	Gielniów	Klwów	Odrzywół	Potworów	Rusinów	Wieniawa
Zasiłki stałe	247 184	224 690	118 003	45 291	45 669	88 595	64 152	78 641
Zasiłki okresowe	20 599	30 980	38 180	28 766	19 795	14 276	11 543	8 920
✓ bezrobocie	14 518	28 767	29 380	18 710	5 193	7 740	5 297	7 224
✓ długotrwała choroba	2 405	2 213	3 392	5 113	4 778	4 630	1 836	0
✓ niepełnosprawność	3 676	0	5 408	1 731	4 521	1 906	2 131	1 696
✓ inne	0	0	0	3 212	5 303	0	2 279	0
Posiłek	79 153	59 013	42 526	40 002	21 614	33 413	52 217	70 803
Usługi opiekuńcze	55 199	56 091	0	5 475	0	0	0	34 995
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0	2 000	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	3 101	0	0	0	0	0	0
Inne zasiłki celowe i w naturze	98 734	69 739	15 805	25 775	29 405	25 150	27 258	25 080
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	0	3 274	0	0	0	0	0	0
Odpłatność za pobyt w DPS	149 124	72 987	68 565	131 478	28 089	113 322	86 674	51 400

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Wykres 3.17 Struktura ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2014

Wykres 3.17 Struktura ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2014 cd.

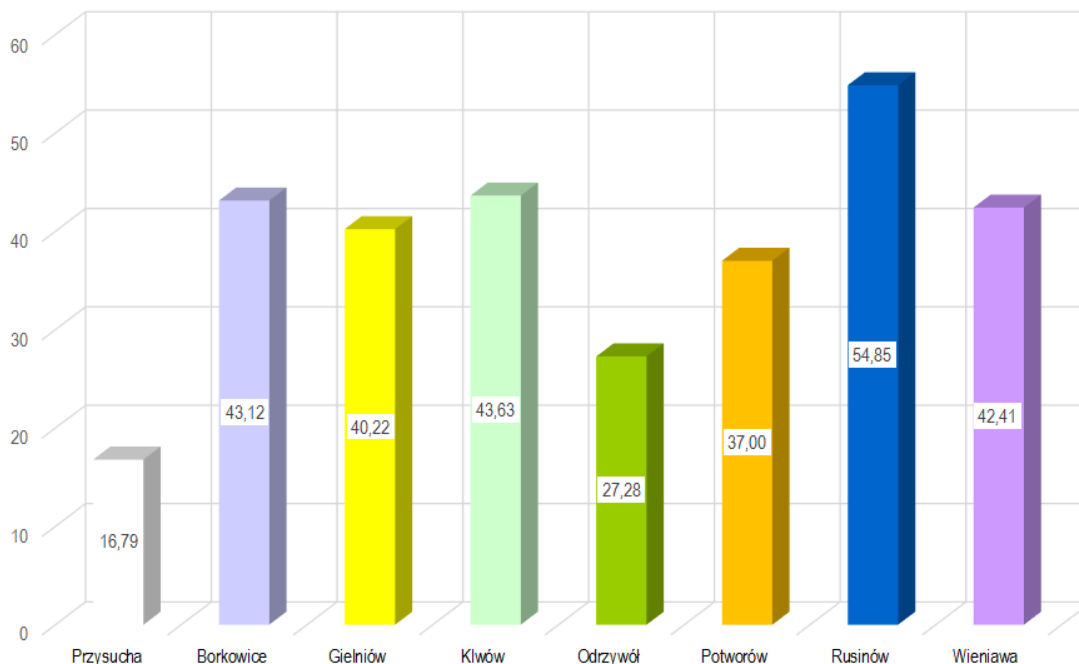
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Kłwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

W strukturze udzielonych świadczeń – pod względem ilości osób, które z nich korzystały – zdecydowanie dominują posiłki, z których w roku 2014 skorzystało w Powiecie Przysuskim 1 478 osób. Kolejną formą wsparcia były inne zasiłki celowe i w naturze, które skierowano do łącznie 612 osób. Mimo swej powszechności, ta forma wsparcia pochłonęła jednocześnie jedynie nieco ponad 1/4 wartości wszystkich świadczeń (26,88%). Warto podkreślić, iż posiłki jako świadczenie pomocy społecznej, w zasadniczym stopniu trafiały do dzieci. W porównaniu do poprzedniego okresu programowania drastycznie zmniejszyła się ilość osób objętych posiłkami – o ponad 1 000 osób co stanowi ponad 1/3 podopiecznych ośrodków pomocy społecznej, zaś łączna liczba korzystających z innych zasiłków celowych i w naturze spadła o blisko 1/5. Największa ilość osób korzystała z posiłków w gminie Rusinów – 241 osób oraz w gminach Wieniawa 232 i Przysucha 205 osób. Warto odnieść te dane do wielkości populacji poszczególnych gmin. Ilość osób korzystających z posiłków na 1000 mieszkańców danej gminy prezentuje wykres 3.18.

Kolejnymi pod względem ilości osób korzystających, formami świadczeń były zasiłki stałe i zasiłki okresowe z których w roku 2014 skorzystało odpowiednio 189 i 171 osób tj. jest blisko trzykrotnie mniej osób niż w poprzednim okresie programowania.

Najniższym zainteresowaniem cieszyły się zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, na sprawienie pogrzebu oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie. Z każdej z tych form skorzystała tylko jedna osoba.

Wykres 3.18 Ilość osób korzystających z posiłków na 1000 mieszkańców danej gminy Powiatu Przysuskiego w roku 2014

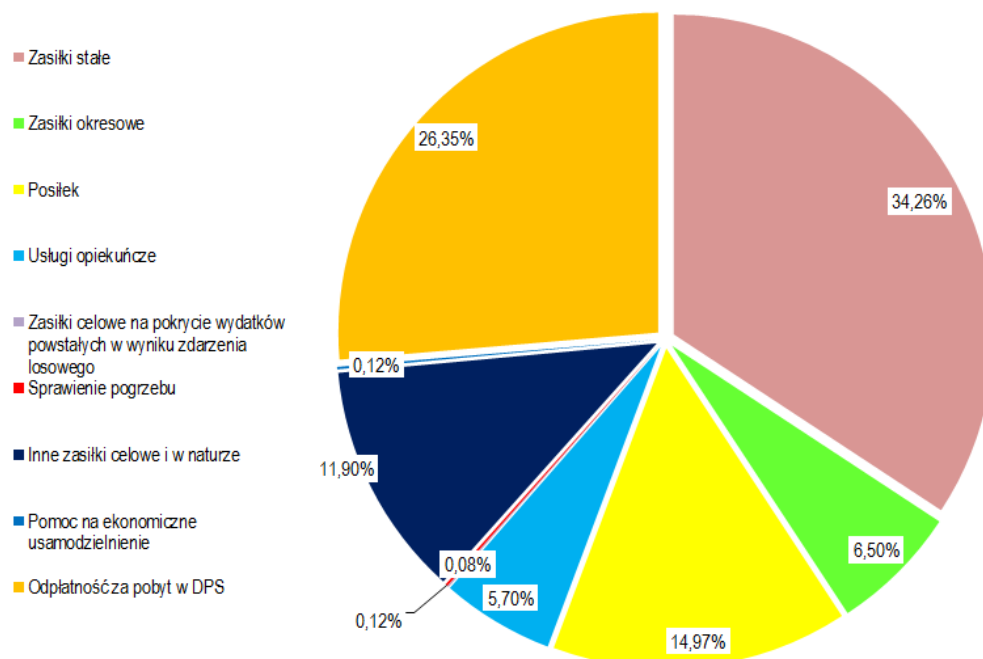
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują iż gmina Rusinów dominuje nie tylko w ilości osób objętych wsparciem w postaci posiłku, ale również na głowę mieszkańca gminy udzielanych jest ich najwięcej – korzysta z nich 5,5% mieszkańców. Wysoki poziom dożywiania posiłkami występuję również w gminach Klwów, Borkowice i Wieniawa – odpowiednio 4,4%, 4,3% i 4,2% ich mieszkańców korzysta z posiłków. Zdecydowanie najmniejszy odsetek mieszkańców korzysta ze wsparcia w postaci posiłków w gminie Przysucha – zaledwie 1,7%.

Wykres 3.19 przedstawia strukturę wartości udzielonych świadczeń pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2013.

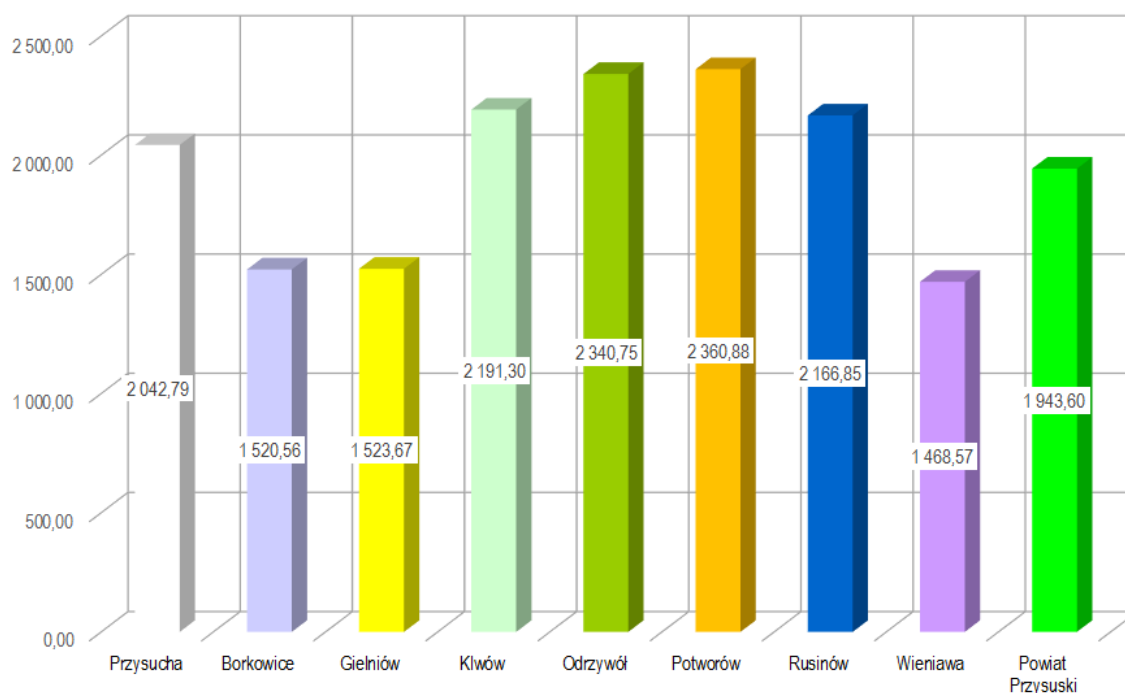
Jeśli chodzi o wydatki na poszczególne typy udzielonego wsparcia, najwięcej środków pochłonęły zasiłki stałe, które stanowiły ponad 1/3 wartości wszystkich świadczeń pomocy społecznej (34,26%) zrealizowanych w 2014 roku i pochłonęły ponad 912 tys. złotych. Ponad 1/4 wydatkowanych środków (26,35%) stanowiły odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej. Z tej formy pomocy skorzystało we wszystkich gminach Powiatu Przysuskiego 37 osób, co oznacza iż przeciętny koszt na osobę tego świadczenia wyniósł 18,9 tysiąca złotych i był najwyższy ze wszystkich udzielonych. Warto zauważyć iż poziom dofinansowania pobytu w Domu Pomocy Społecznej różnił się w poszczególnych gminach. Wysokość kosztu miesięcznego utrzymania w DPS prezentuje wykres 3.20, zaś wykres 3.21 przedstawia proporcje przeciętnych kosztów poszczególnych typów udzielonych świadczeń.

Wykres 3.19 Struktura wartości udzielonych świadczeń pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Kłwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

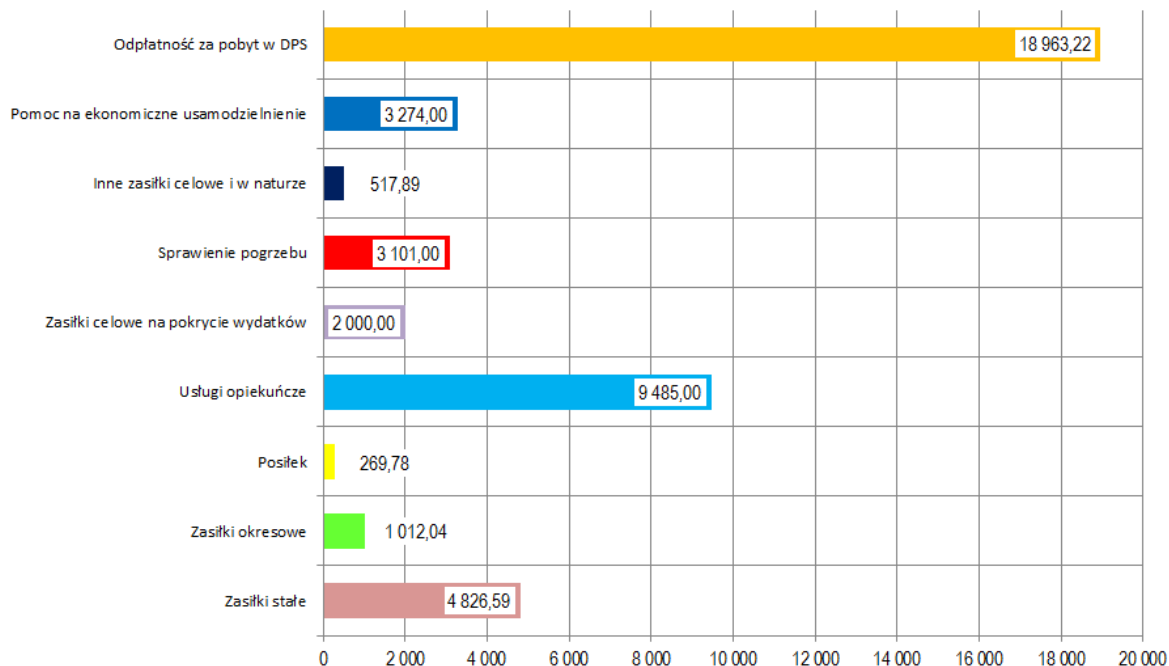
Wykres 3.20 Wysokość kosztu jednomiesięcznego pobytu w Domu Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Kłwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Najwyższy koszt pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywany ze środków gminy odnotowano w 2013 roku w gminie Potworów oraz w gminie Odrzywół – odpowiednio 2 360,88 zł i 2 340,75 zł, najniższy w gminie Wieniawa – 1 468,57 zł. Średnia ważona dla całego Powiatu Przysuskiego wyniosła 1 943,60.

Wykres 3.21 Wysokość przeciętnych kosztów poszczególnych typów świadczeń udzielonych w Powiecie Przysuskim w roku 2014

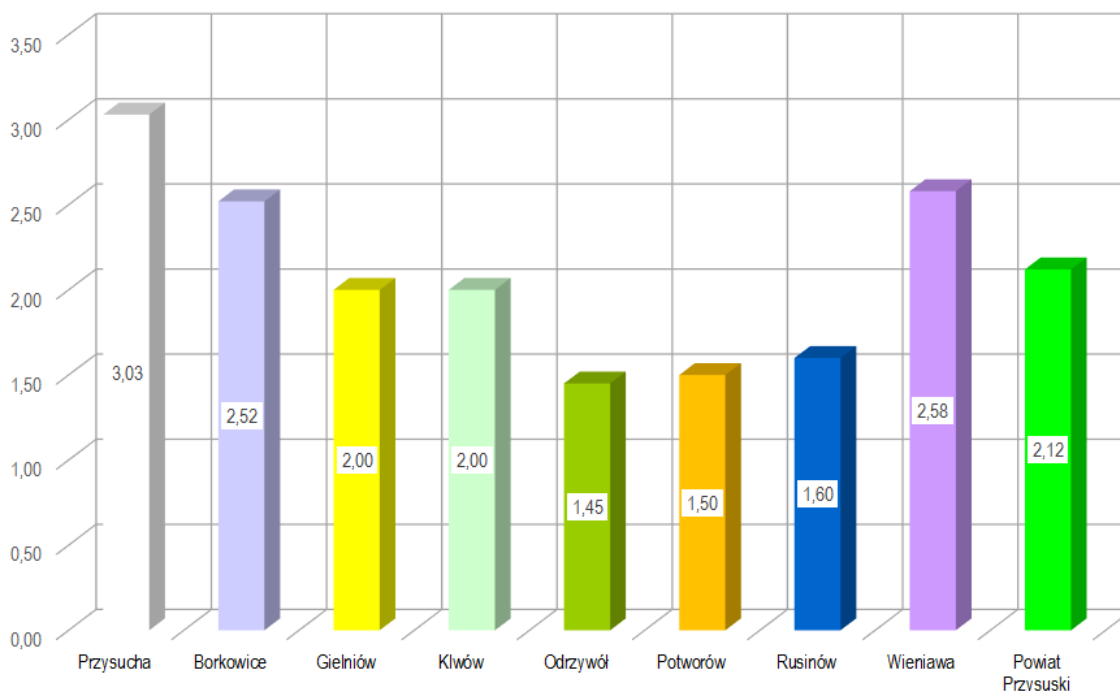
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Kłwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Jak już zostało powiedziane, najwyższy przeciętny koszt na jedną osobę odnotowano w przypadku odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej. Na drugiej pozycji znalazły się usługi opiekuńcze, w przypadku których koszt realizacji świadczenia dla jednej osoby wyniósł 9 485,00 zł. Warto jeszcze zauważyć wartość przeciętną zasiłków stałych która wyniosła 4 826,59 zł, pozostałe świadczenia były wypłacane w jednostkowych przypadkach (np. pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu czy zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego) lub ich przeciętna wartość per capita była niska.

Wracając do struktury wartości udzielonych świadczeń, to w dalszej kolejności znalazły się posiłki oraz inne zasiłki celowe i w naturze, które stanowiły odpowiednio 14,97% oraz 11,90%. Wydatkowano na te cele kwoty 399 i 317 tys. zł. Przeciętnie w Powiecie Przysuskim jedna osoba korzystająca z posiłków otrzymała 127,2 takich świadczeń pomocy społecznej – najwięcej w gminie Potworów – 139,0 posiłków, najmniej w gminie Gielniów 113,7 posiłków. Taka liczba udzielonych świadczeń oznacza iż w Powiecie Przysuskim osoby korzystające z posiłków przeciętnie otrzymały je w co drugi dzień pracy pomocy społecznej (51,7% dni roboczych) w 2014 roku – najczęściej w gminie Potworów 56,5% a najrzadziej w gminie Gielniów 46,2%.

Warto zauważyć iż poziom kosztów posiłków finansowanych w ramach świadczeń pomocy społecznej różnił się dość istotnie w poszczególnych gminach Powiatu Przysuskiego. Wysokość jednego posiłku prezentuje wykres 3.22.

Wykres 3.22 Wysokość kosztu jednego posiłku w poszczególnych gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Przysucha, GOPS Borkowice, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Odrzywół, GOPS Potworów, GOPS Rusinów oraz GOPS Wieniawa za rok 2014

Wyniki przeprowadzonej analizy są interesujące – różnice pomiędzy cenami posiłków w poszczególnych gminach są nawet ponad dwukrotne. Oczywiście, aby racjonalnie ocenić ten fakt konieczne byłoby zapoznanie się z zawartością zakupywanych posiłków. Najniższą przeciętną cenę posiłku odnotowano w gminie Odrzywół (1,45 zł) oraz w gminie Potworów (1,50 zł) i Rusinowie (1,60 zł). Najwięcej ośrodków pomocy społecznej za posiłki dla swoich podopiecznych płaciły w gminach Przysucha (3,03 zł), Wieniawa (2,58 zł) oraz Borkowice (2,52 zł). Średnia ważona cena posiłku dla całego Powiatu Przysuskiego w roku 2014 wyniosła 2,12 zł.

3.9. Piecza zastępcza

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia:

1. Realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;

2. Przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
3. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych.

Pieczą zastępczą sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- a) rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna)
- b) rodzinny dom dziecka.

Zasadniczy podział dokonany przez ustawodawcę to podział na rodziny zastępcze oraz podział na rodzinne domy dziecka. Zarówno jedną, jak i drugą formę rodzinnej pieczy zastępczej mogą sprawować małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W przypadku wstępnych w zasadzie wchodzi w grę tylko dziadkowie dziecka. Z uwagi na konieczność zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania przez rodziców zastępczych raczej trudno wyobrazić sobie by rodzicami zastępczymi mogli być dalsi wstępni. Rodziną zastępczą spokrewnioną z dzieckiem nie może być np. wujostwo dziecka, pomimo niewątpliwie bliskiej więzi pokrewieństwa. Takie uregulowanie wynikało z potrzeby bliższego powiązania sprawowania funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej z regulacjami dotyczącymi obowiązku alimentacyjnego – konsekwencją jest zaś zagwarantowanie rodzinie zastępczej spokrewnionej mniejszych środków na pokrycie kosztów utrzymania dziecka pozostającego w pieczy. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przysusze w związku z wejściem w życie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, od dnia 1 stycznia 2012 roku pełni rolę organizatora pieczy zastępczej na terenie powiatu Przysuskiego, od dnia 1 lutego 2012 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Przysusze pracuje 1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który swą opieką objął wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu.

PCPR prowadzi kampanię na rzecz promowania i pozyskiwania nowych kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej i chętnych do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Ogłoszenia są rozwieszone w Ośrodkach Pomocy Społecznej, Urzędach Miast, przy parafiach, w szkołach.

3.9.1 Rodzinna piecza zastępcza

Dzieci częściowo bądź całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej umieszczane są w rodzinach zastępczych bądź w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. W pierwszej kolejności podejmowane są starania, aby dziecko umieścić w rodzinie zastępczej, a dopiero wówczas, gdy nie ma kandydatów na rodziców zastępczych dla danego dziecka, umieszczane jest ono w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Dynamikę ilości poszczególnych typów rodzin zastępczych oraz dynamikę liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2012-2014 prezentują tabele 3.21 i 3.22 oraz wykresy 3.23 – 3.25.

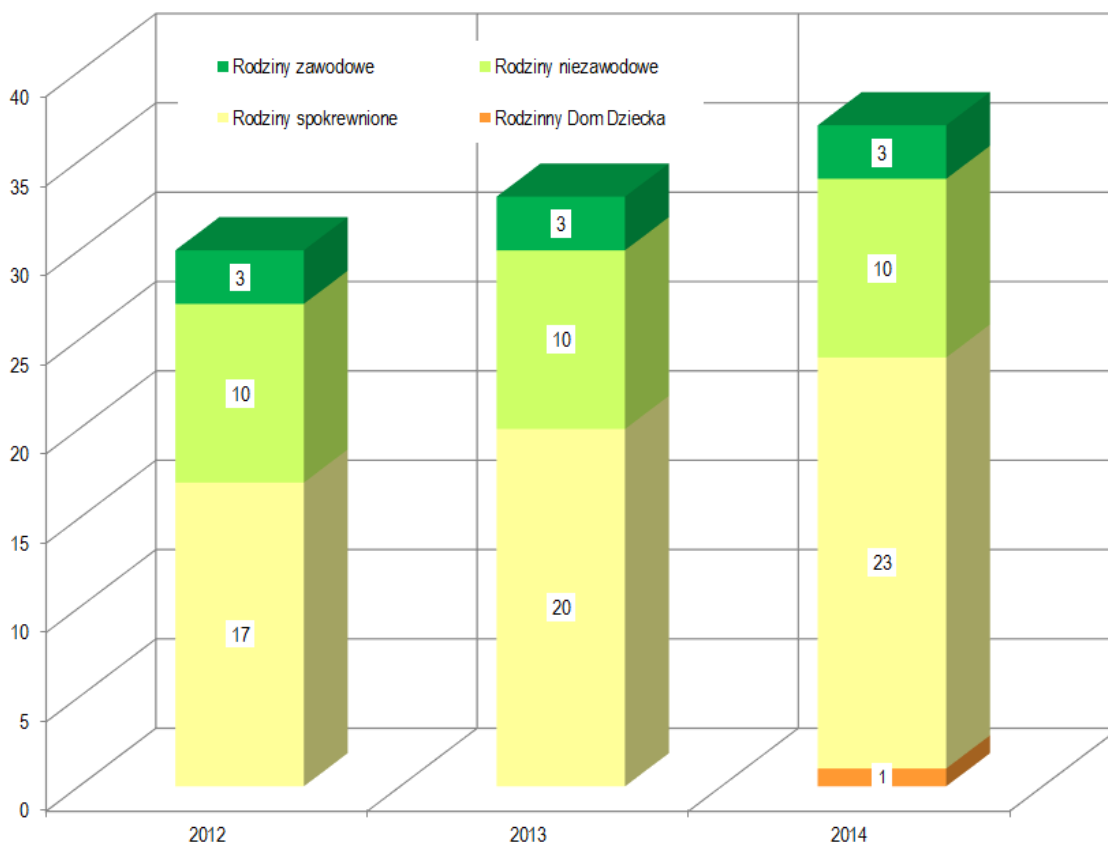
Tabela 3.21

Rodziny zastępcze w podziale na spokrewnione, niezawodowe, zawodowe i domy dziecka na terenie Powiatu Przysuskiego w latach 2012 – 2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Rodziny spokrewnione	17	20	23
Rodziny niezawodowe	10	10	10
Rodziny zawodowe	3	3	3
Rodzinny Dom Dziecka	0	0	1
Ogółem	30	33	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Wykres 3.23 Rodziny zastępcze w podziale na spokrewnione, niezawodowe, zawodowe i domy dziecka na terenie Powiatu Przysuskiego w latach 2012 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

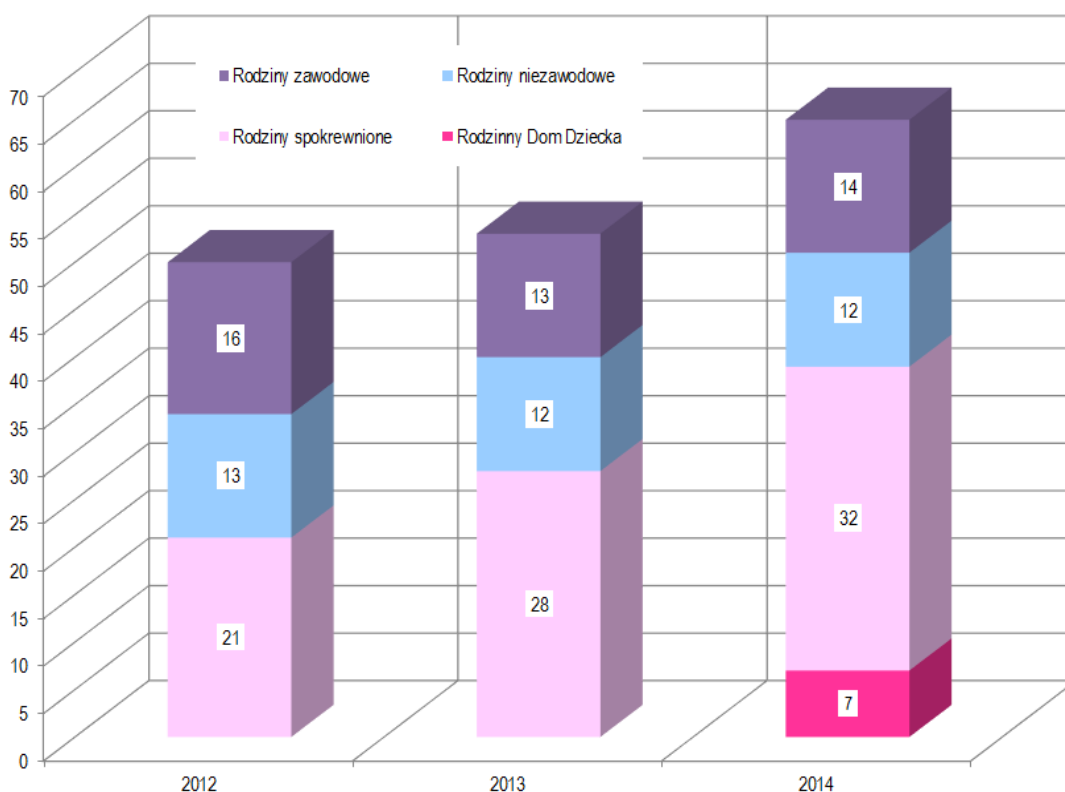
Tabela 3.22

**Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin zastępczych
na terenie Powiatu Przysuskiego w latach 2012 – 2014**

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Rodziny spokrewnione	21	28	32
Rodziny niezawodowe	13	12	12
Rodziny zawodowe	16	13	14
Rodzinny Dom Dziecka	0	0	7
Ogółem	50	53	65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

**Wykres 3.24 Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin zastępczych
na terenie Powiatu Przysuskiego w latach 2012 – 2014**

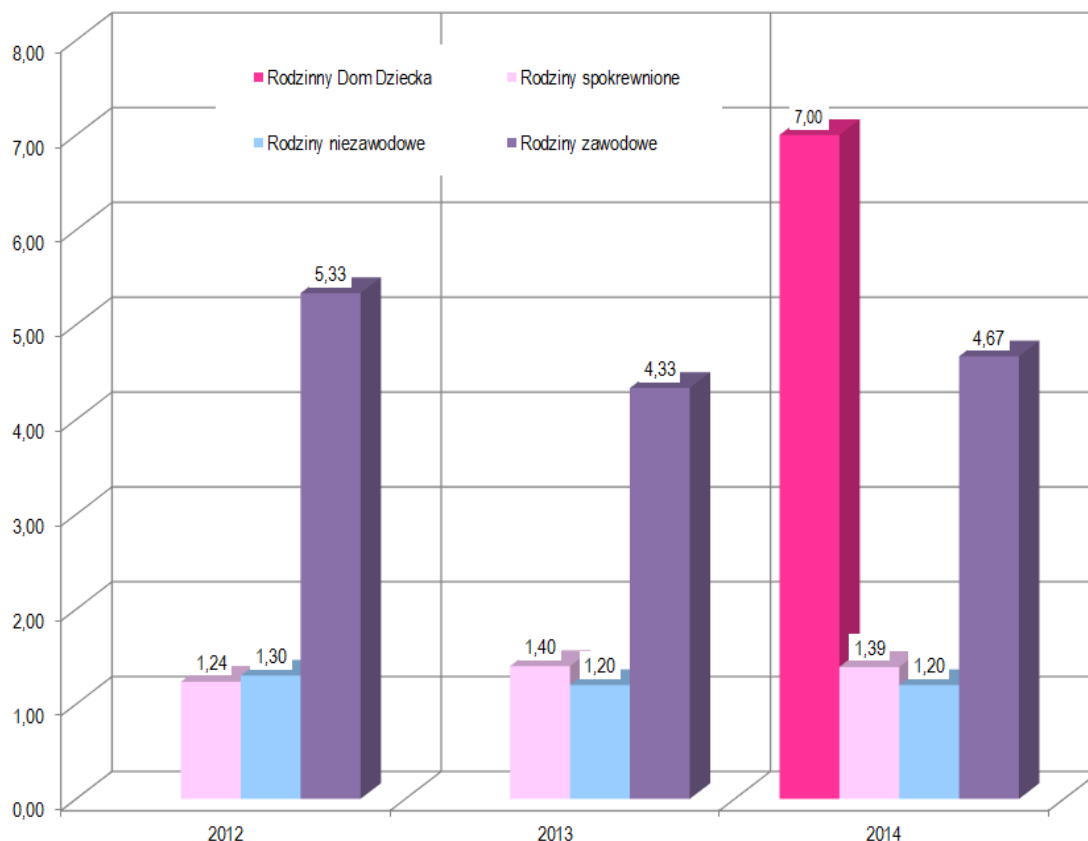
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Część dzieci pochodzące z Powiatu Przysuskiego przebywały w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów – między innymi piaseczyńskiego i pruszkowskiego.

Liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej cały czas wzrasta, stąd też starania na rzecz rozwoju sieci rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.

W rozbiciu na typy rodzin przeważającą część stanowią rodziny spokrewnione których jest najwięcej i jednocześnie opiekują się największą ilością dzieci – sprawują opiekę przeciętnie nad 1,24-1,40 dzieckiem. Podobne zaangażowanie – jednak przy zdecydowanie mniejszej ilości – występuje w przypadku rodzin niezawodowych. Zdecydowanie wyższy odnotowano w przypadku rodzin zawodowych, które mają w pieczy przeciętnie około 5 dzieci. Rodzinny dom dziecka przyjął w 2014 roku 7 wychowanków.

Wykres 3.25 Przeciętna liczba dzieci w poszczególnych typach pieczy zastępczej w Powiecie Przysuskim w latach 2012 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość miesięcznej pomocy pieniężnej, do końca grudnia 2011r. uzależniona była między innymi od wieku dziecka, stanu zdrowia dziecka oraz od dochodu dziecka i stopnia pokrewieństwa z rodzicami zastępczymi. Była to pomoc określana mianem *na częściowe pokrycie kosztów utrzymania*. Natomiast od 1 stycznia 2012 r. wysokość pomocy uzależniona jest od typu rodziny zastępczej. W przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej świadczenie określone *na pokrycie kosztów utrzymania* wypłacane jest w wysokości nie mniej niż 660 zł miesięcznie, natomiast w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka świadczenie wynosi nie mniej niż 1 000 zł miesięcznie. Dla dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością przysługuje dodatek 200 zł miesięcznie. Zawodowe rodziny zastępcze otrzymują dodatkowo miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 2 000 zł. Finansowanie zadań z zakresu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej należą do zadań własnych powiatu.

Dynamikę kosztów utrzymania rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych ponoszone przez Powiat Przysuski w latach 2011 – 2013 prezentują tabela 3.23 oraz wykres 3.26.

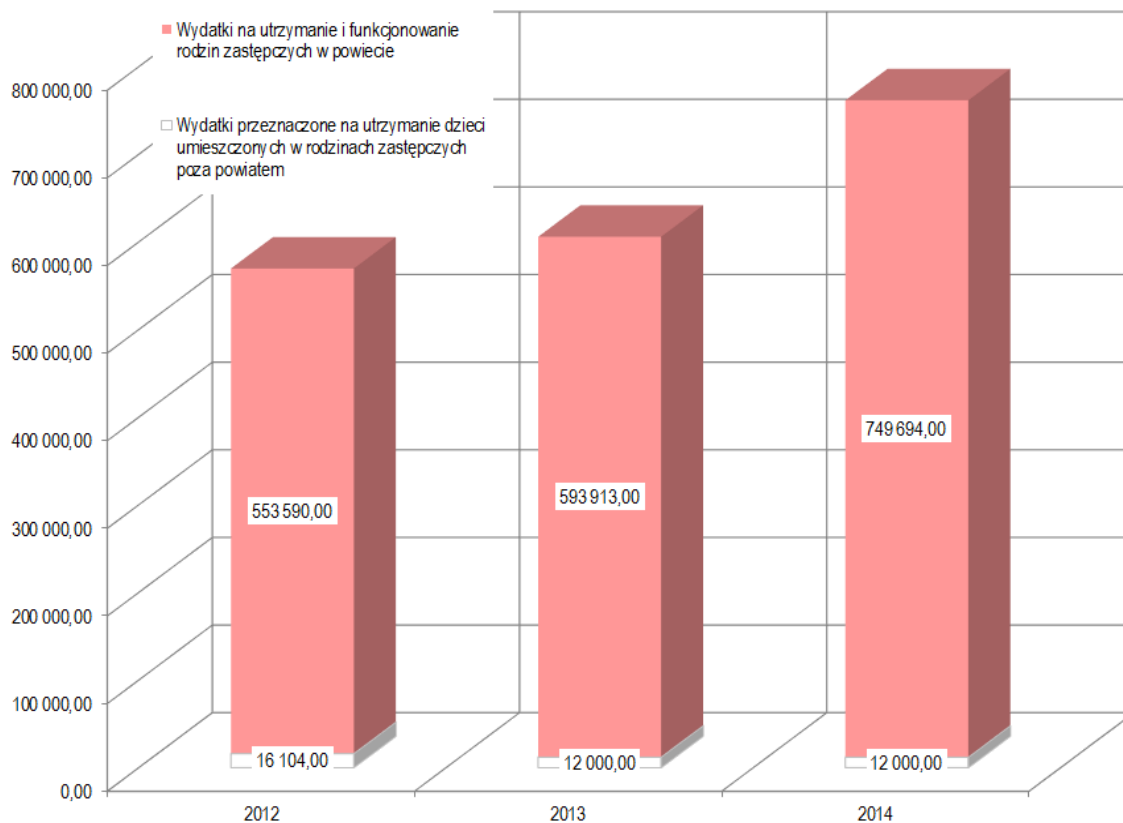
Tabela 3.23

Koszty utrzymania rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych ponoszone przez Powiat Przysuski w latach 2012 – 2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Wydatki na utrzymanie i funkcjonowanie rodzin zastępczych w powiecie	553 590,00	593 913,00	749 694,00
Wydatki przeznaczone na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych poza powiatem	16 104,00	12 000,00	12 000,00
Łączne wydatki Powiatu Przysuskiego przeznaczone na rodziny zastępcze	569 694,00	605 913,00	761 694,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Wykres 3.26 Koszty utrzymania rodzin zastępczych ponoszone przez Powiat Przysuski w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Od 01 stycznia 2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

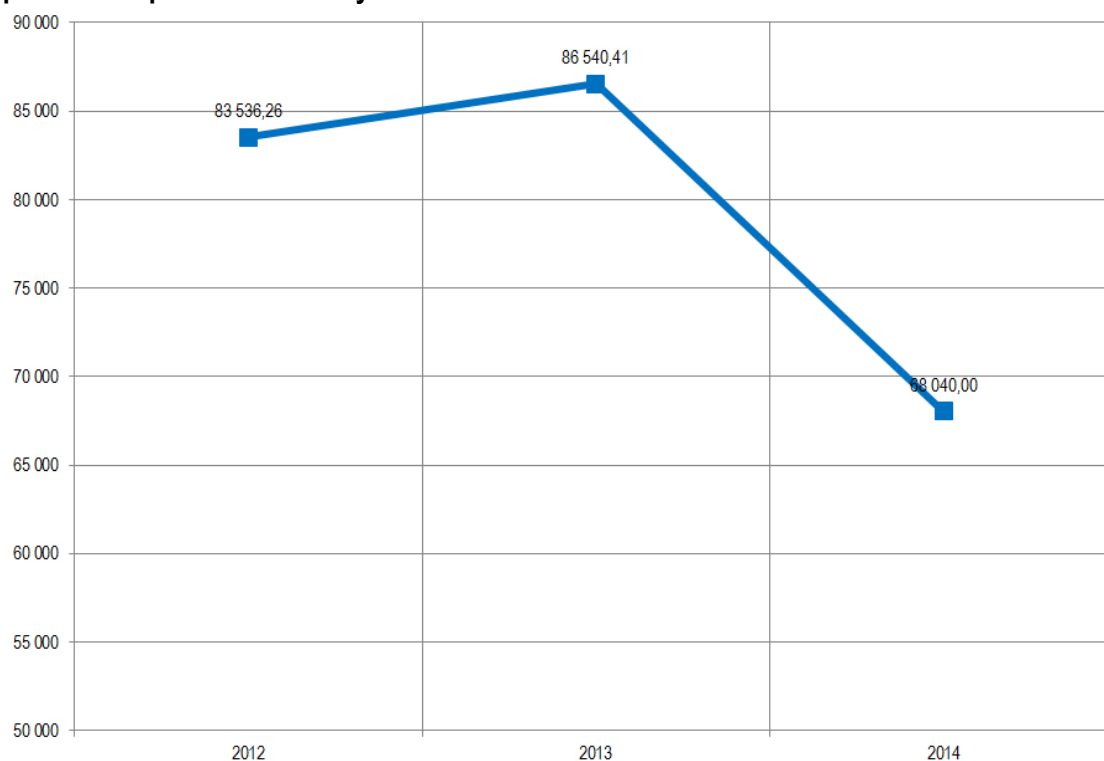
- ✓ 10% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ✓ 30% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ✓ 50% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

3.9.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

W związku z tym, że na terenie Powiatu Przysuskiego nie ma całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, dzieci umieszczane są w placówkach na terenie tylko innych powiatów. Powiat posiadający placówkę w pierwszej kolejności umieszcza w niej dzieci pochodzące ze swojego terenu, a dopiero w przypadku wolnych miejsc – dzieci z innych powiatów. Dzieci umieszczane są w placówkach ze względu na dostępność miejsc w placówkach bliższych lub specyfikę tych placówek.

Dwoje dzieci z Powiatu Przysuskiego przebywało w Powiatowym Zespole Placówek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Siennie, zaś jedno czasowo w Placówce Socjalizacyjnej *Panda* w Kozienicach. Koszty ich utrzymania w latach 2012-2014 prezentuje wykres 3.27.

Wykres 3.27 Koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ponoszone przez Powiat Przysuski w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Z tytułu umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w 2014 r. powiat Przysuski poniósł wydatki w łącznej wysokości 68 040 zł. Z powyższych danych wynika, że przeciętne koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z roku na rok stopniowo spadają z 3180 zł w 2012 roku do 2 835 zł w 2014. Jednocześnie globalny wydatek na ten cel obniżył się o blisko 20%. Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w analizowanym okresie zmniejszyła się również liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

3.9.3 Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki

Zgodnie z art. 88 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 175 z 2009 roku, poz.1362, z późn. zm.) oraz art. 140 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 roku Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zajmuje się usamodzielnieniem osób pełnoletnich opuszczających rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo – wychowawcze, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy oraz młodzieżowy ośrodek socjoterapii i młodzieżowy ośrodek wychowawczy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie świadczy pomoc w formie pieniężnej, jest to pomoc na usamodzielnienie i pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki. Świadczy również pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki przyznaje się na okres roku szkolnego lub akademickiego po przedłożeniu na początku każdego semestru zaświadczenia potwierdzającego kontynuowanie nauki.

Dynamikę ilości usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków opuszczających zarówno rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo wychowawcze w Powiecie Przysuskim w latach 2012-2014 prezentuje tabela 3.24.

Tabela 3.24

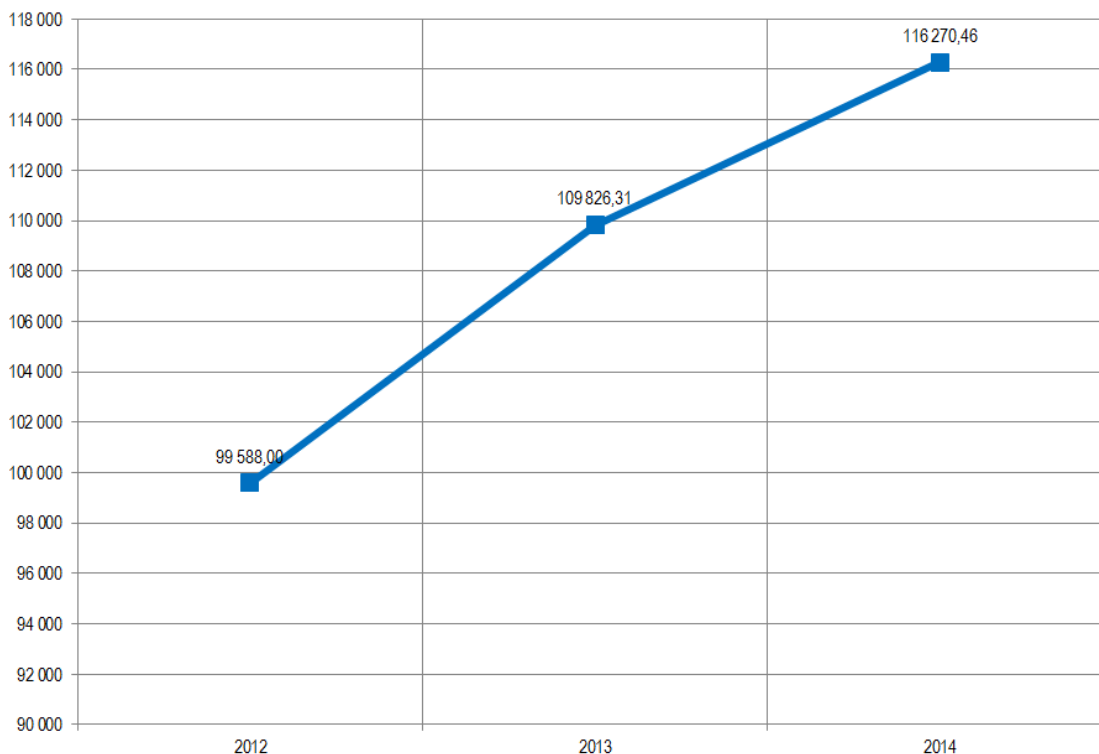
Liczba usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki w Powiecie Przysuskim w latach 2012-2014

Rok / Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	placówki opiekuńczo - wychowawcze i inne formy opieki instytucjonalnej	rodziny zastępcze	placówki opiekuńczo - wychowawcze i inne formy opieki instytucjonalnej	rodziny zastępcze	placówki opiekuńczo - wychowawcze i inne formy opieki instytucjonalnej	rodziny zastępcze
pomoc na kontynuowanie nauki	1	16	0	16	0	17
pomoc na usamodzielnienie	0	2	0	1	0	8
pomoc na zagospodarowanie	0	0	0	2	0	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

Dynamikę wartości świadczeń wypłacanych usamodzielniającym się pełnoletnim wychowankom opuszczającym zarówno rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo wychowawcze w Powiecie Przysuskim w latach 2012-2014 prezentuje wykres 3.28.

Wykres 3.28 Wartość świadczeń wypłacanych usamodzielniającym się pełnoletnim wychowankom opuszczającym zastępcze formy opieki w Powiecie Przysuskim w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha za lata 2012-2014

3.9.4 Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Do zadań własnych powiatu należy m.in.:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,

- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a. grup wsparcia,
 - b. specjalistycznego poradnictwa,
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- 10) prowadzenie rejestru danych o osobach:
 - a. zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
 - b. pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka,
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- 12) finansowanie:
 - a. świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b. pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo – wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne,
 - c. szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego,
- 13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego (który stosowany jest w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie określonym w ustawie, stanowią integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych),
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji w przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłatności.

3.10. Grupy społeczne wymagające wsparcia

3.10.1 Ubóstwo

Zjawisko ubóstwa jest poważnym problemem społecznym, a jego ujemny wpływ tego zjawiska na funkcjonowanie jednostek jest ogromny. Ubóstwo i wiążąca się z tym zjawiskiem zła sytuacja materialna rodziny powoduje poważne konsekwencje dla prawidłowego rozwoju dzieci, szczególnie w rodzinach wielodzietnych. Na budżetach tych rodzin bardzo niekorzystnie odbijają się wysokie koszty żywienia oraz wzrost odpłatności w systemie ochrony zdrowia i edukacji. Oszczędzanie na żywności w okresie rozwojowym dziecka ma później konsekwencje w jego kondycji psychicznej i fizycznej.

Negatywne skutki ubóstwa dają się odczuć w rodzinach niepełnych. Pomimo utrzymywania się w wielu przypadkach z dochodów z pracy, samotne matki lub samotni ojcowie nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniej sytuacji materialnej. Oprócz tego narastają w takich rodzinach problemy wychowawcze związane z brakiem czasu i odpowiednich wzorców do naśladowania.

Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają cały budżet. Konsekwencją jest minimalizacja potrzeb żywieniowych oraz zakup produktów spożywczych bardzo niskiej jakości. Prowadzi to do rozwijania się różnego rodzaju schorzeń, a te w dalszym etapie powodują wzrost kosztów utrzymania, związanych z leczeniem bądź rehabilitacją. Mogą one również prowadzić do powstawania niepełnosprawności, która w znacznym stopniu ogranicza podejmowanie aktywności zawodowej, a może podwyższać poziom wydatków na leczenie.

Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Przysuskiego, wskazują na występowanie problemu ubóstwa. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że rodziny żyjące w ubóstwie to rodziny, które korzystają z różnorodnych form pomocy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu. Liczbę rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa w poszczególnych gminach przedstawia tabela 3.25 i wykres 3.29.

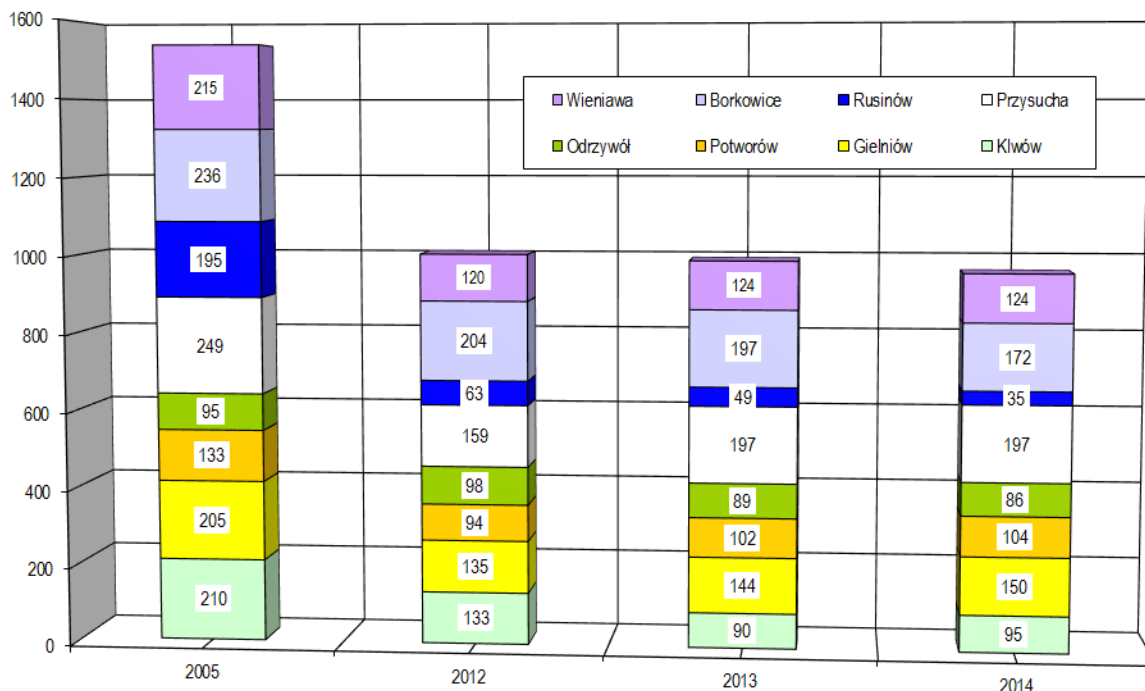
Tabela 3.25

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach 2005 i 2012-2014

Gmina	2005	2012	2013	2014
Klów	210	133	90	95
Gielniów	205	135	144	150
Potworów	133	94	102	104
Odrzywół	95	98	89	86
Przysucha	249	159	197	197
Rusinów	195	63	49	35
Borkowice	236	204	197	172
Wieniawa	215	120	124	124
Powiat Przysuski	1538	1006	992	963

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Wykres 3.29 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach 2005 i 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

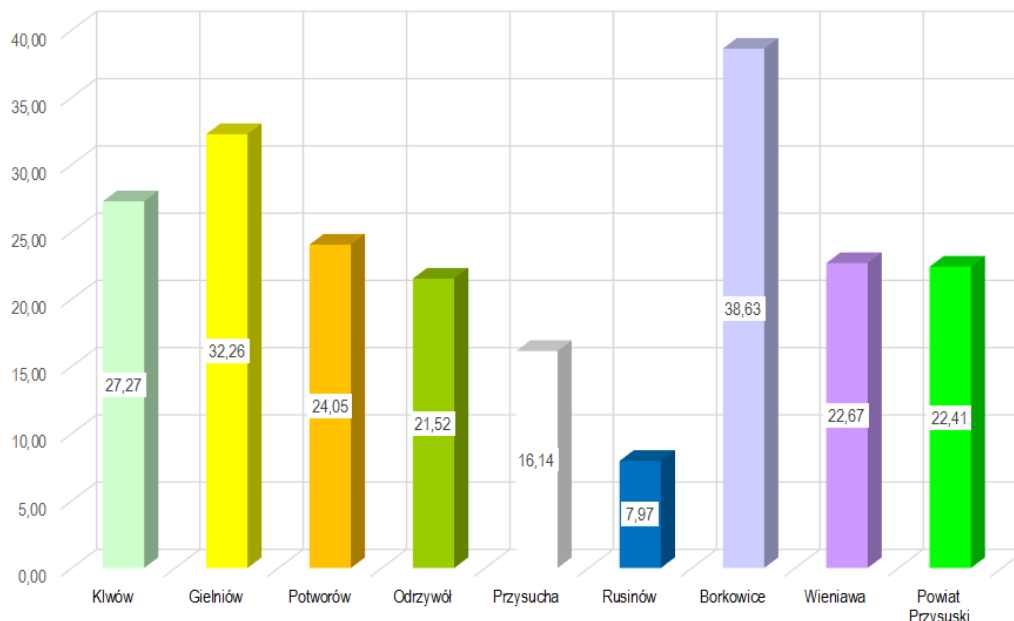
Analiza dynamiki zjawiska ubóstwa w Powiecie Przysuskim wskazuje na jego zdecydowany spadek na przestrzeni ostatnich 10 lat – w szczególności w drugiej połowie pierwszego dziesięciolecia XXI wieku. W ostatnich latach tendencja spadkowa się utrzymuje ale ma ona zdecydowanie słabszą dynamikę. W porównaniu do poprzedniego okresu programowania ilość osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa spadła o ponad 1/3 (do 62,6%) w porównaniu z rokiem 2005.

W strukturze dominuje gmina Przysucha, w której odnotowano ponad 1/5 przypadków ubóstwa (20,5%) w dalszej kolejności są gminy Borkowice oraz Gielniów odpowiednio 17,9% i 15,6%. Najmniejszy odsetek osób ubogich stanowi gmina Rusinów, która odnotowała zaledwie 3,6% przypadków całego Powiatu.

Warto jednak porównać te dane do liczby mieszkańców poszczególnych gmin oraz całego Powiatu, aby lepiej zrozumieć intensywność występowania zjawiska bezdomności na poszczególnych obszarach. Przeciętnie w Powiecie Przysuskim na 1 000 mieszkańców żyją 22,4 osoby ubogie. W ujęciu z podziałem na poszczególne gminy wyróżniają się w szczególności Borkowice i Gielniów – odpowiednio 38,6 i 32,3 osób ubogich na 1 000 mieszkańców gminy – co oddaje wysoki udział w strukturze a jednocześnie jest jeszcze bardziej uwypuklone przez zdecydowanie niższą liczbę mieszkańców. W porównaniu, gmina Przysucha która miała najwięcej ubogich w ujęciu nominalnym, proporcjonalnie do liczby mieszkańców jest ponad dwukrotnie mniej zagrożona ubóstwem niż wymienione gminy. Na najniższym poziomie problem ubóstwa *per capita* występuje w gminie Rusinów, gdzie odnotowano zaledwie niespełna 8 osób ubogich na 1 000 mieszkańców.

Liczbę osób korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach oraz w Powiecie Przysuskim przedstawia wykres 3.30.

Wykres 3.23 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa na 1000 mieszkańców w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Kłwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

3.10.2 Bezdomność

Bezdomność, problem społeczny, charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania osoby nim dotkniętej. Wiąże się z uwarunkowanym psychologicznie kryzysowym stanem egzystencji osoby nie posiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, dotkniętej trwałym wykluczeniem społecznym i zawodowym. Jako stan ewidentnej i trwałej deprywacji potrzeb mieszkaniowych, w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Natura bezdomności wyklucza zamkniętą i jednoznaczną klasyfikację jej przyczyn, ponieważ doprowadza do niej cały zespół nakładających się na siebie sił sprawczych, zespół postaw, zachowań determinowanych predyspozycjami osobowościowymi, którym sprzyjają sytuacje społeczne i sposób funkcjonowania służb socjalnych. Ustawa o pomocy społecznej, jako osobę bezdomną definiuje osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Brak domu uniemożliwia normalny rozwój człowieka, wpływa negatywnie na stan zdrowia psychicznego i fizycznego, uniemożliwia rozwijanie aspiracji kulturowych, regenerację sił i wypoczynek. Deprywacji zatem podlegają nie tylko szeroko rozumiane potrzeby mieszkaniowe, ale właściwie wszystkie poziomy potrzeby, począwszy od najbardziej podstawowych potrzeb fizjologicznych, skończywszy zaś na potrzebie samorealizacji. Stan ten jest uwarunkowany wieloczynnikowo, między innymi poprzez zmniejszoną zdolność do samodzielnego życia i radzenia sobie, poddania się wymaganiom społeczeństwa, niewielką odpornością na sytuacje trudne, czy marginalizację społeczną.

Dynamikę zjawiska bezdomności w Powiecie Przysuskim według podziału na gminy przedstawia tabela 3.26 i wykres 3.31.

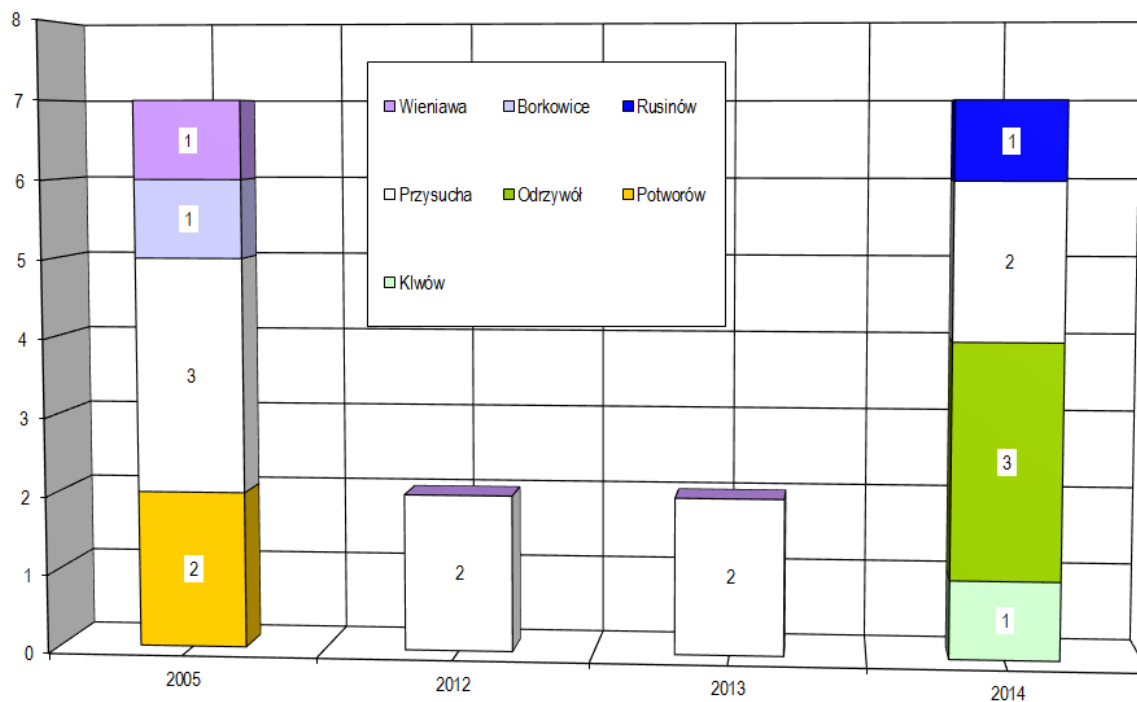
Tabela 3.26

**Liczba osób objętych wsparciem z tytułu bezdomności
w gminach Powiatu Przysuskiego w latach 2005 i 2012-14**

Gmina	2005	2012	2013	2014
Klwów	0	0	0	1
Gielniów	0	0	0	0
Potworów	2	0	0	0
Odrzywół	0	0	0	3
Przysucha	3	2	2	2
Rusinów	0	0	0	1
Borkowice	1	0	0	0
Wieniawa	1	0	0	0
Powiat Przysuski	7	2	2	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

**Wykres 3.31 Liczba osób objętych wsparciem z tytułu bezdomności w gminach
Powiatu Przysuskiego w latach 2005 i 2012-14**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Najczęstsze przyczyny bezdomności wynikają z:

- ✓ z sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym wzrostu bezrobocia, braku miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, braku opieki nad wychowankami domów dziecka po ukończeniu 18 lat,
- ✓ z sytuacji prawnej, polegającej na możliwości wyeksmitowania lokatora "donikąd" za zaległości w opłatach czynszowych,
- ✓ z przyczyn związanych z patologiami, w tym z powodu alkoholizmu, przestępczości, odrzucenia lub braku opieki ze strony najbliższych, rozwodu lub trwałego rozpadu więzi formalnych lub nieformalnych, prostytucji kobiet, przemocy w rodzinie,
- ✓ z przyczyn natury socjopsychologicznej, w tym świadomego wyboru innego sposobu życia, odrzucenia obowiązującego systemu wartości,
- ✓ z przyczyn osobowościowych, w tym poczucia niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złej naturze świata i ludzi.

Z przedstawionych danych iż ośrodkiem o najwyższym natężeniu zjawiska bezdomności jest gmina Przysucha – w tym w szczególności miasto Przysucha jako największy ośrodek miejski Powiatu. W badanym okresie połowa osób dotkniętych problemem bezdomności korzystała ze wsparcia na terenie tej gminy. Co ma swoje uzasadnienie w specyfice zjawiska, które w swojej naturze dotyka częściej mieszkańców miast niż terenów wiejskich. Ponadto osoby bezdomne sporadycznie (w pojedynczych latach) pojawiały się również w gminach Odrzywół, Potworów oraz sporadycznie pojedyncze osoby w gminach Klwów, Rusinów, Borkowice i Wieniawa.

Warto również zauważyć iż poziom występowania zjawiska na terenie Powiatu Przysuskiego nie ulega większym zmianom na przestrzeni ostatnich 10 lat. Można raczej mówić o okresowych wahaniach oraz pojawianiu się i znikaniu zjawiska bezdomności w poszczególnych gminach.

3.10.3 Rodziny dysfunkcyjne

Pełna, zdrowa rodzina posiada sprzyjające warunki do samowystarczalności materialnej, opiekuńczej i psychologicznej. Postęp cywilizacyjny, transformacje ustrojowe i sytuacje losowe mogą odciskać swoje piętno na rodzinę, wpływać na powstawanie nieprzewidywanych problemów. Z punktu widzenia trwania i funkcjonowania rodzin, w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się rodziny niepełne, w których dzieci są wychowywane przez jednego z rodziców. Przyczynami powstawania rodzin niepełnych są: śmierć jednego z rodziców, opuszczenie, rozwód, urodzenie dziecka poza związkiem.

Członkowie rodziny tworzą układ, na który można spojrzeć jak na system. Wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych elementów, czyli członków rodziny powoduje funkcjonowanie systemu. W rodzinie zdrowej relacje pomiędzy małżonkami są równoległe oraz dwukierunkowe, oparte na wspólnych ustaleniach dotyczących podziału obowiązków i sposobu wychowywania dzieci. Zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały jej system rodzinny, wtedy można mówić o dysfunkcjonalności takiej rodziny. Sama dysfunkcja oznacza zaburzenie komunikacyjne bądź strukturalne rodziny, np. centralną postacią jest rodzic będący sprawcą przemocy itd.). Może to też być zaburzenie własnych granic, granic pomiędzy poszczególnymi osobami w rodzinie, np. nieuszanowanie czyjejś intymności, uczuć i poglądów.

Rodzina dysfunkcyjna, to także rodzina z problemem wykorzystywania seksualnego, czyli taka, w której jedno bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualnie kogoś (współmałżonka, dzieci) w rodzinie. To także rodzina z terrorem psychicznym, czyli taka, w której jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków swojej rodziny.

Tabela 3.27

Sytuacja rodzin dysfunkcyjnych w Powiecie Przysuskim w latach 2005 i 2012-14

Gmina	2005	2012	2013	2014
Konieczność ochrony macieżyństwa				
Klwów	0	37	31	31
Gielniów	34	42	4	45
Potworów	35	28	38	38
Odrzywół	1	0	1	29
Przysucha	0	4	2	2
Rusinów	0	54	59	52
Borkowice	0	0	4	0
Powiat Przysuski	70	165	139	197
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego				
Klwów	104	28	27	28
Gielniów	72	18	22	20
Potworów	53	14	10	14
Odrzywół	44	42	44	11
Przysucha	57	42	23	18
Rusinów	146	8	5	3
Borkowice	47	8	8	9
Wieniawa	190	71	78	90
Powiat Przysuski	713	231	217	193
Przemoc w rodzinie				
Klwów	4	1	0	1
Gielniów	0	6	11	1
Przysucha	0	10	11	5
Powiat Przysuski	4	17	22	7

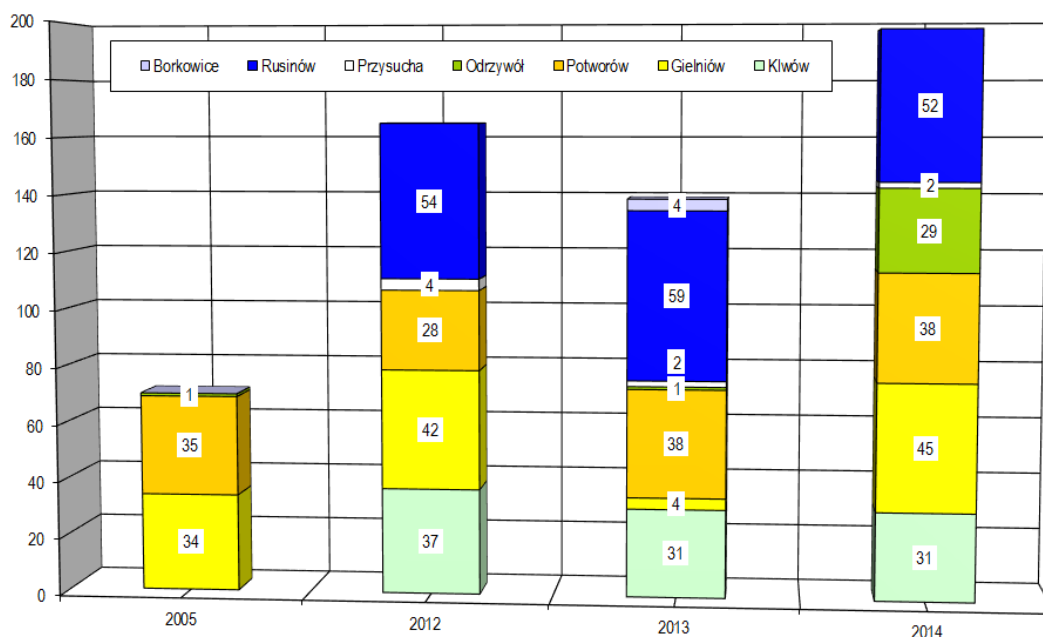
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Rodziną taką jest też rodzina z przemocą fizyczną, czyli taka, w której jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny. Rodziną dysfunkcyjną jest też rodzina z przewlekłą chorobą – jedno bądź oboje rodziców cierpi na stałe schorzenie bądź jest przykute do wózka inwalidzkiego, za swój stan obarcza winą domowników, staje się centralną postacią w rodzinie.

Przyczyną dysfunkcji rodziny może być również problem alkoholowy, który jednak ze względu na złożoność tego problemu i występowanie również poza ramami jakie tworzy rodzina, został scharakteryzowany w odrębnym podrozdziale.

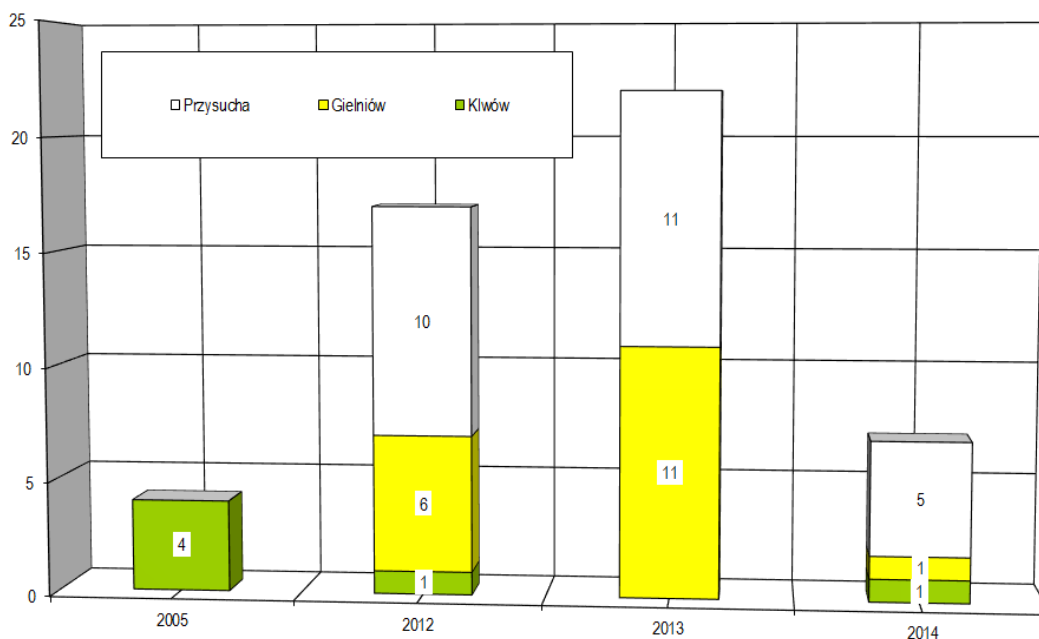
Tabela 3.27 oraz wykresy 3.32-3.34 przedstawia sytuację rodzin dysfunkcyjnych w Powiecie Przysuskim z uwzględnieniem podziału na gminy.

Wykres 3.32 Rodziny korzystające ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa w gminach Powiatu Przysuskiego w latach 2005 i 2012-14

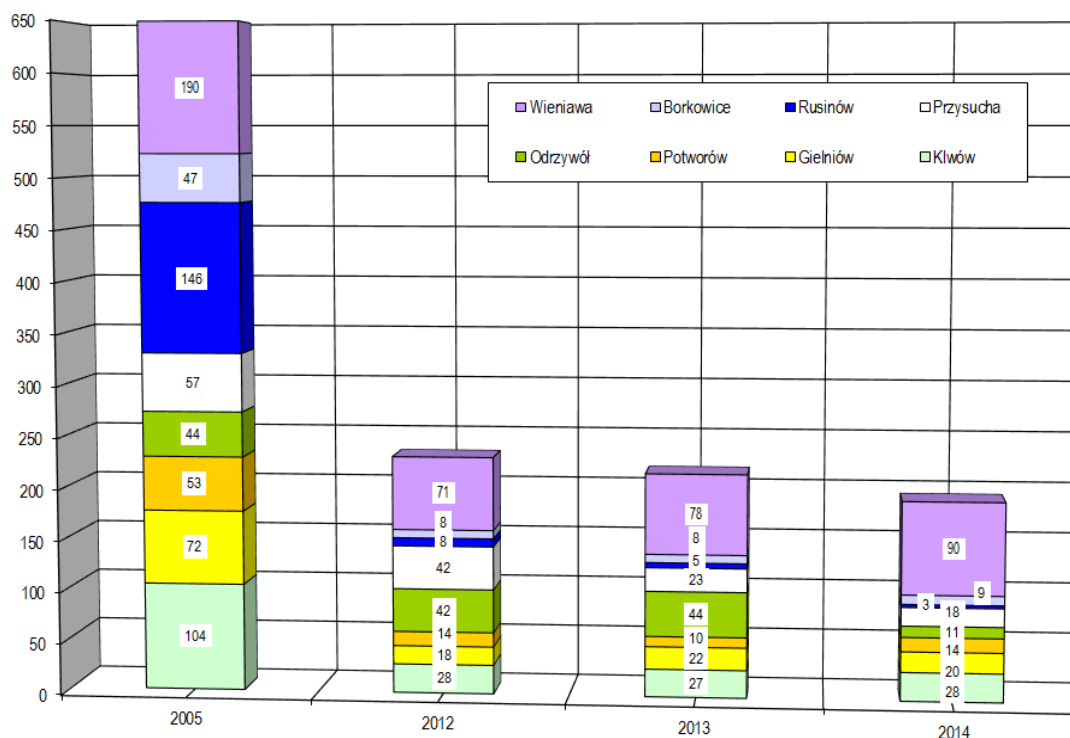
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Wykres 3.33 Rodziny korzystające ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na przemoc w rodzinie w gminach Powiatu Przysuskiego w latach 2005 i 2012-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Wykres 3.34 Rodziny korzystające ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w gminach Powiatu Przysuskiego w latach 2005 i 2012-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

W związku z potrzebą ochrony macierzyństwa najwięcej rodzin korzysta ze wsparcia pomocy społecznej w gminie Rusinów – ponad 1/4 (26,4%) wszystkich osób w Powiecie Przysuskim - a niewiele mniej w gminie Gielniów i Potworów (w każdej z nich około 1/5 populacji). W gminie Klwów i Odrzywół korzystała podobna ilość osób stanowiących odpowiednio 15,7 i 14,7%. W pozostałych gminach potrzeba ochrony macierzyństwa pojawiała się sporadycznie, a w gminach Borkowice i Wieniawa nie występowała wcale – w tej ostatniej ani razu w całym analizowanym okresie. Ochrona macierzyństwa była istotną formą wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, zaś zdecydowanie największe jej nasilenie miało miejsce w 2014 roku. Przeciętnie w Powiecie Przysuskim z ochrony macierzyństwa korzystała 4,58 osoby na 1000 mieszkańców.

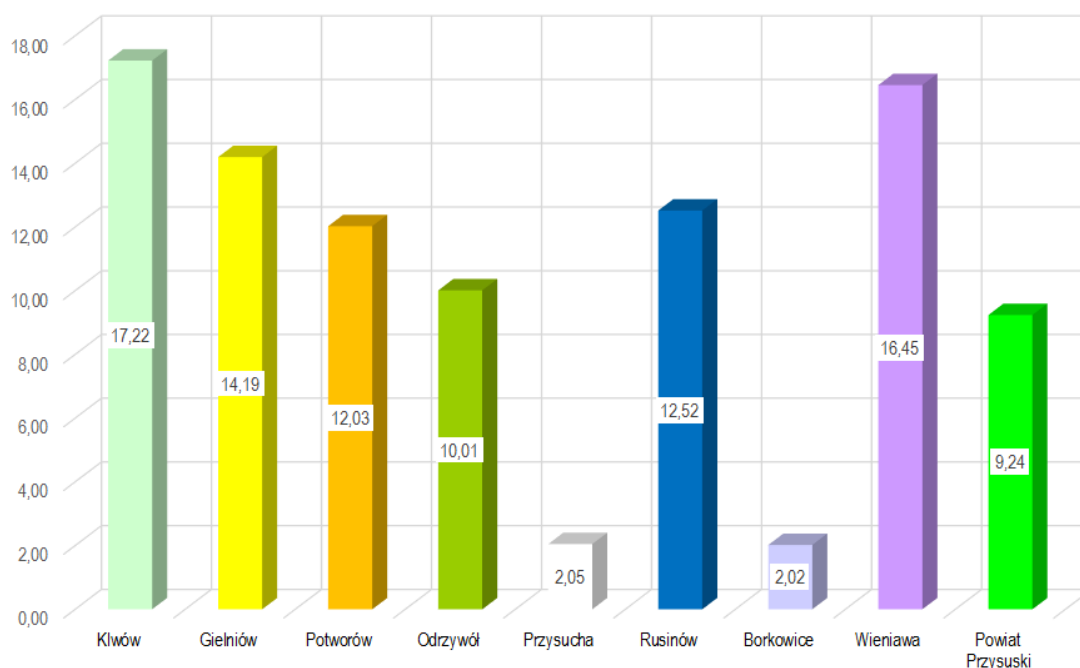
Jeśli chodzi o bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – najczęściej odnotowywany problem – to w liczbach bezwzględnych zdecydowanie dominuje gmina Wieniawa gdzie wystąpiła niespełna połowa odnotowanych przypadków (46,6%). Wśród pozostałych gmin można jeszcze odnotować poziom bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych w gminie Klwów, Gielniów oraz Przysucha – odpowiednio 14,5, 10,4 i 9,3%. Jeśli chodzi o liczbę osób korzystających ze wsparcia na 1000 mieszkańców zdecydowanie dominuje gmina Wieniawa, gdzie z pomocy korzysta aż 16,5 osoby na 1000 mieszkańców. Warto jeszcze zwrócić uwagę na gminę Klwów gdzie ze wsparcia skorzystało ponad 8 osób na 1000 mieszkańców. W pozostałych gminach poziom był zbliżony do przeciętnej dla Powiatu Przysuskiego – wynoszącej 4,5 osoby na 1000 mieszkańców – lub zdecydowanie niższy.

Przemoc domowa jest rejestrowana i objęta wsparciem głównie w gminie Przysucha, w której odnotowano ponad połowę przypadków, poza tym problem występował jeszcze jedynie w dwóch gminach – Klwów i Gielniów. To jednak nie oznacza, że na terenie pozostałych gmin ten

problem nie istnieje, jest natomiast prawdopodobne iż jest traktowany – również przez ofiary przemocy – jako problem o charakterze osobistym, którego „nie należy wywlekać publicznie”, bądź też nie nastąpiło pozytywne oddziaływanie pomiędzy służbami pomocy społecznej czy też policji z ofiarami przemocy.

Wykres 3.35 przedstawia nasilenie wszystkich problemów rodzin dysfunkcyjnych – ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz przemocy domowej – w poszczególnych gminach Powiatu Przysuskiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wykres 3.35 Rodziny dysfunkcyjne w gminach Powiatu Przysuskiego w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Warto zauważyć duże dysproporcje w ilości rodzin dysfunkcyjnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w poszczególnych gminach również w odniesieniu do przeciętnej wartości dla całego Powiatu Przysuskiego. Zdecydowanie najmniej intensywnie problem występuje w gminach Przysucha i Borkowice, gdzie z wszystkich form pomocy korzystało jedynie 2 osoby na 1000 mieszkańców. Na poziomie zbliżonej dla przeciętnej Powiatu Przysuskiego (9,24 osoby na 1000 mieszkańców) uplasowała się gmina Odrzywół, gdzie wsparcie udzielono 10 osobom na 1000 mieszkańców. Problem rodzin dysfunkcyjnych w największym stopniu dotyczył przede wszystkim gminy Klwów (17,22 osoby na 1000 mieszkańców) oraz gminy Wieniawa (16,45 osoby na 1000 mieszkańców). Warto zauważyć że osoby korzystające z pomocy to przedstawiciele rodzin, które zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczą przeciętnie 3,3 osoby na gospodarstwo domowe (przy czym na terenach wiejskich ten wskaźnik ma większą wartość) co oznacza że problemami rodzin dysfunkcyjnych w tych gminach jest zagrożonych łącznie około 5% populacji.

Niezmiernie istotnym elementem walki z przemocą w rodzinie jest funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminach Powiatu Przysuskiego. Podstawą prawną powoływania zespołów przez wójtów i burmistrzów jest art. 9A ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz.U. Nr 180 poz. 1493 z późniejszymi zmianami. W skład zespołów w poszczególnych gminach wchodzi przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Przysusze, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia, Kuratorskiej Służby Sądowej oraz organizacji pozarządowych.

Zespoły interdyscyplinarne zajmują się rozwiązywaniem problemów związanych z występowaniem indywidualnych przypadków przemocy w rodzinie, zgodnie z procedurą *Niebieskiej Karty*. Celem działania jest pomoc osobom dorosłym, dzieciom i całym rodzinom, grupom problemowym i środowiskom dysfunkcyjnym w przezwyciężeniu problemu przemocy w rodzinie. W dalszej kolejności podejmowane są działania pomocowe i interwencyjne wobec zidentyfikowanego problemu, a także współdziałanie i koordynowanie działań.

Procedura *Niebieska Karta* została opracowana przez Komendę Główną Policji i Komendę Stołeczną Policji przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Procedura została wprowadzona pilotażowo w 1997 roku na warszawskiej Ochocie i po zaopiniowaniu wprowadzona powszechnie w 1998 roku. *Niebieska Karta* składa się z dwóch części, które mają funkcjonariusze Policji podczas interwencji dotyczącej przemocy domowej:

- ✓ Karta A, w której dokumentuje się zgłoszoną sytuację i co zastano na miejscu, a także jakie działania podjęto.
- ✓ Karta B opisuje najważniejsze przestępstwa związane z przemocą domową oraz dane teleadresowe instytucji i organizacji pozarządowych, do których ofiara może się zwracać o pomoc.

Kartę A, wypełnia interweniujący funkcjonariusz na miejscu zdarzenia w obecności sprawcy. Stanowi ona zapis faktu interwencji związanej z przemocą i może stanowić dowód w postępowaniu procesowym w sytuacji, gdy ofiara postanowi złożyć doniesienie o popełnieniu przestępstwa. Po interwencji kartę należy przekazać oficerowi dyżurnemu jednostki. Na podstawie tej karty właściwy funkcjonariusz dzielnicowy ma obowiązek w ciągu siedmiu dni odwiedzić rodzinę i przeprowadzić wywiad środowiskowy, a następnie monitorować sytuację odwiedzając dany adres nie rzadziej niż co miesiąc.

Często zdarza się, że ofiara pod naciskiem sprawcy nie składa zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, wycofuje zarzuty, odwołuje lub zmienia zeznania albo całkowicie odmawia ich składania i współpracy z policją[potrzebne źródło]. Policja wszczyna postępowanie z art. 207 Kodeksu karnego z urzędu, jeżeli dysponuje odpowiednimi informacjami. Bardzo istotny jest fakt, że nie ma możliwości wycofania ani zmiany informacji zawartych w Karcie A nawet na wniosek osoby pokrzywdzonej.

Szczegółowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Przysuskim na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przysusze w latach 2012-2014 prezentuje tabela 3.28 oraz wykres 3.36.

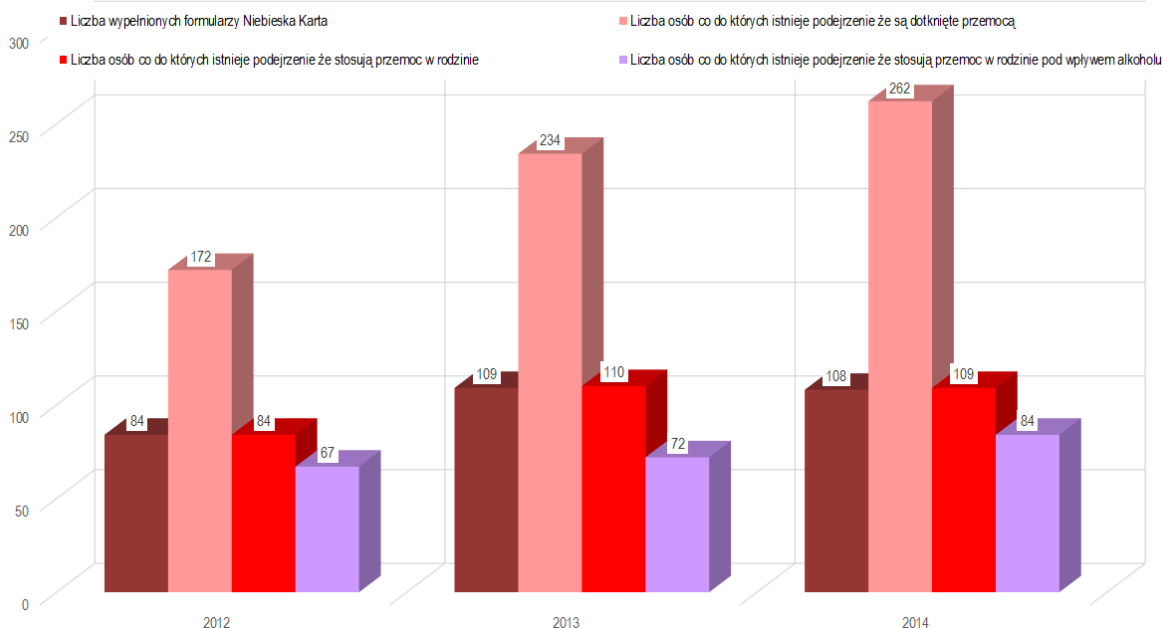
Wykres 3.28

Zjawisko przemocy w rodzinie w Powiecie Przysuskim na podstawie danych odośnie procedury *Niebieska Karta* w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba wypełnionych formularzy <i>Niebieska Karta</i>	84	109	108
w tym miasto	11	13	12
wieś	74	96	96
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie że są dotknięte przemocą	172	234	262
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie że stosują przemoc w rodzinie	84	110	109
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie że stosują przemoc w rodzinie pod wpływem alkoholu	67	72	84

Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przysusze

Wykres 3.35 Zjawisko przemocy w rodzinie w Powiecie Przysuskim na podstawie danych odośnie procedury *Niebieska Karta* w latach 2012-2014

Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przysusze

Prezentowane dane nie napawają optymizmem, ponieważ wynika z nich iż zjawisko przemocy w rodzinie w Powiecie Przysuskim wzrastało na przestrzeni ostatnich lat, w szczególności więcej było ofiar przemocy, rosła też liczba osób podejrzanych o przemoc pod wpływem alkoholu. Warto również zauważyć iż zwiększenie się liczby odnotowanych przypadków rozpoczęcia procedury *Niebieskiej Karty* świadczyć może także o stopniowym przyroście zaufania ofiar przemocy do działań policji w tym zakresie. Niewątpliwie zjawisko przemocy w rodzinie jest tematem wstydliwym a jego zgłoszenie często traktowane jest jako przejaw nielojalności wobec członków rodziny, nawet jeśli dopuszczają się oni czynów przestępczych.

3.10.4 Osoby uzależnione od alkoholu

Istotnym problemem mającym wpływ na występowanie licznych zaburzeń funkcjonowania rodzin Powiatu Przysuskiego jest alkoholizm. Powoduje on poważną dezorganizację i demoralizację życia rodzinnego, wynikiem czego jest coraz większa ilość rodzin dysfunkcyjnych, nie spełniających swych podstawowych funkcji wychowawczych i opiekuńczych. W rodzinach dotkniętych alkoholizmem, któregośkolwiek z jej członków, obserwuje się również pogarszającą się sytuację materialną. W konsekwencji osoby z tego gospodarstwa domowego stają się klientami pomocy społecznej, ponieważ konieczne jest udzielanie im wsparcia finansowego.

Bardzo niepokojący jest obserwowany wzrost liczby młodych, samotnych kobiet posiadających małoletnie dzieci uzależnionych od alkoholu. Uzależnienie w takich przypadkach powoduje konieczność nagłego zapewnienia dzieciom opieki w placówkach interwencyjnych czy opiekuńczo-wychowawczych.

Z danych statystycznych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Przysuskiego wynika, iż w roku 2014 odnotowano 58 osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na uzależnienie od alkoholu. To oznacza zdecydowany spadek w porównaniu do tożsamej wartości wskaźnika sprzed 10 lat. Składał się na to skokowy spadek liczby korzystających z pomocy w gminie Gielniów, spadek o 2/3 w gminie Rusinów oraz o połowę w gminach Klwów i Potworów. Łącznie w całym Powiecie w sposób trwały poziom osób korzystających z pomocy ze względu na uzależnienie od alkoholu spadł o ponad 50%.

Tabela 3.28 oraz wykres 3.36 przedstawia liczbę osób w Powiecie Przysuskim korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2005 oraz 2012-14.

Tabela 3.28

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na uzależnienie od alkoholu w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2005 i latach 2012-14

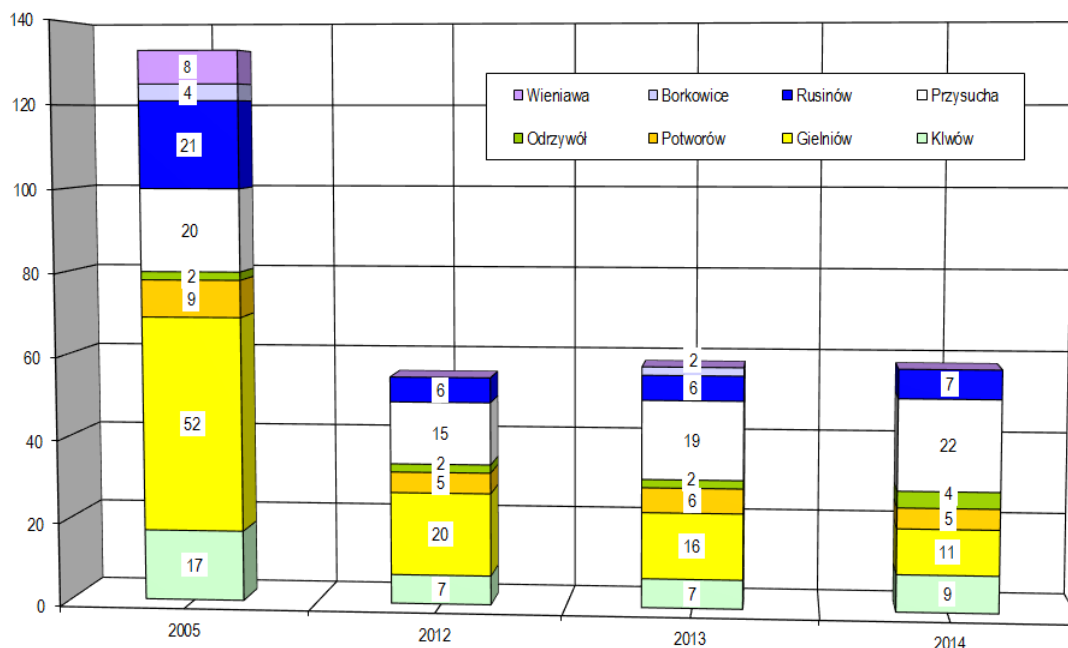
Gmina	2005	2012	2013	2014
Objęci wsparciem przez ośrodki pomocy społecznej na terenie Powiatu Przysuskiego	133	55	58	58
Objęci wsparciem Poradni Przeciwalkoholowej w Przysusze	Bd.	151	171	175

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa i Poradni Przeciwalkoholowej w Przysusze

Zjawisko alkoholizmu w populacji Powiatu Przysuskiego i poszczególnych jego gmin ma charakter trwały i ulega jedynie sezonowym i naskórkowym zmianom. Jego obserwacje na podstawie danych ośrodków pomagających osobom uzależnionym dają jedynie częściowy obraz, ponieważ znaczna część zjawiska jest ukryta i niemożliwa do zarejestrowania w oficjalnych statystykach. Można powiedzieć że statystyki odzwierciedlają przede wszystkim stan prowadzonych działań na rzecz osób uzależnionych, będących pochodną środków pozostających do dyspozycji na ten cel oraz bieżącą politykę antyalkoholową państwa.

Istotne zmiany w zakresie tego bardzo trwale występującego w całym społeczeństwie polskim zjawiska mogą nastąpić w wyniku istotnych i długofalowych zmian w świadomości społecznej w tym przemodelowaniu wizerunku jaki jest, również obecnie kreowany w związku z alkoholem. Reklamy piwa pokazują przygody, przyjaźń, atrakcyjne kobiety, natomiast skutki społeczne i zdrowotne picia alkoholu w jakiegokolwiek formie są fatalne dla fizjologii, psychiki i funkcji społecznych człowieka.

Wykres 3.36 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na uzależnienie od alkoholu w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2005 i latach 2012-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Kłwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

W tym kontekście bardzo istotne są prowadzone na terenie Powiatu Przysuskiego działania w zakresie przeciwdziałania i walki z alkoholizmem. Na terenie Powiatu istnieją i prężnie działają organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi np. SAK *Opoka*. Funkcjonują również Gminne Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne zespoły interdyscyplinarne oraz programy profilaktyczne. Komenda Powiatowa Policji organizuje liczne akcje profilaktyczne.

3.10.5 Uzależnieni od narkotyków

Jedną z konsekwencji zaburzeń funkcjonowania rodziny jest problem narkomanii, w szczególności wśród nieletnich. Co bardzo niepokojące w ostatnich latach znacznie obniżył się wiek inicjacji osób sięgających po raz pierwszy po narkotyki. Na przełomie lat dziewięćdziesiątych i w pierwszych latach dwudziestego pierwszego wieku były to głównie osoby pomiędzy 16 – 20 rokiem życia (z pojedynczymi przypadkami osób 14-letnich). Obecnie coraz częściej zdarzają się przypadki sięgania po narkotyki dzieci pomiędzy 12 a 14 rokiem życia.

Zwiększa się dostępność i asortyment narkotyków, wśród których dominują narkotyki twarde. O ile w latach poprzednich dominowała tzw. „polska heroina”, którą wytwarzali i rozpro

wadzali sami narkomanii, to obecnie produkcją i dystrybucją narkotyków zajmują się wyspecjalizowane grupy przestępcze. Ponadto w ciągu ostatnich pięciu lat pojawił się bardzo poważny problem dopalaczy, które dopiero od niedawna zaczęły trafiać na listę substancji zakazanych, a producenci wprowadzają wciąż nowe, które na tej liście się nie znajdują.

Historycznie po narkotyki sięgała młodzież wywodząca się z rodzin zagrożonych patologią. Obecnie ten problem dotyka środowisk, w których nie obserwuje się uzależniania od alkoholu, przemocy itp. Poważnym problemem tych rodzin jest jednak chroniczny brak wolnego czasu dla dzieci, zapracowanie rodziców, ich częsta nieobecność w domu, a co za tym idzie brak więzi emocjonalnych z dzieckiem i brak umiejętności wspólnego spędzania czasu oraz pokonywania występujących problemów. Ludzie posiadający pracę w obawie przed jej utratą angażują się w nią często kosztem własnej rodziny, a najczęściej małoletnich dzieci.

Niemniej w statystykach pomocy społecznej gmin Powiatu Przysuskiego nie odnotowano na przestrzeni zarówno poprzedniego okresu programowania jak i ostatnich lat żadnego przypadku osoby poszukującej wsparcia ze względu na problem narkomanii.

3.10.6 Opuszczający zakłady karne

W Powiecie Przysuskim w analizowanym okresie pojawiła się nowa grupa osób wymagających wsparcia, która nie funkcjonowała w systemie pomocy społecznej w poprzednim okresie programowania – osoby opuszczające zakłady karne.

Negatywny wpływ kary pozbawienia wolności na osoby jej poddawane był uznawany za dosyć trwale upośledzający ich – często i tak niewielkie – zdolności adaptacyjne. Wpływ ten polega przede wszystkim na obniżeniu zaradności w dbaniu o własne sprawy, obniżeniu samooceny i zaniku przekonania o kontrolowaniu swojego życia, nieumiejętności dokonania realistycznej oceny dostępnych źródeł i form pomocy, a w konsekwencji, nierzadko na pojawianiu się całego szeregu niesprzyjających readaptacji postaw, wśród których wymieniano te cechujące się roszczeniowością czy wycofaniem. Pobyt w zakładzie karnym wpaja osadzonym fałszywe przekonanie o łatwości rozwiązywania określonych problemów z uwagi na fakt, że nie są oni zaangażowani w pracę nad nimi. W konsekwencji pojawia się u niektórych z nich przeświadczenie, że za trudności, na jakie napotykają już po wyjściu z zakładu karnego, odpowiedzialne są konkretne osoby (np. kuratorzy) lub instytucje, które nie potrafią czy też nie chcą im pomóc. Opuszczający wspominają o dosyć powszechnej postawie negowania własnej odpowiedzialności za fakt, że trafiło się do zakładu karnego, co dodatkowo potęguje zachowania roszczeniowe. Większość z nich dosyć autokrytycznie przyznaje, że to „*służba więzienna jako instytucja uczy bezradności*”, choć z drugiej strony pojawiają się także opinie, że postawy takie (wygórowane oczekiwania i pretensje) są przejawem swoistej niewdzięczności wobec faktu, że pobyt w więzieniu w przypadku niektórych osób stanowi możliwość podreperowania zdrowia czy uniknięcia bezdomności.

Dane dotyczące osób opuszczających zakłady karne, korzystających ze wsparcia instytucji pomocy społecznej na terenie Powiatu Przysuskiego prezentuje tabela 3.29.

Tabela 3.29

**Liczba osób opuszczających zakłady karne korzystających ze wsparcia
w gminach Powiatu Przysuskiego w latach 2012-14**

Gmina	2012	2013	2014
Klwów	7	7	9
Gielniów	20	16	11
Potworów	5	6	5
Odrzywół	2	2	4
Przysucha	15	19	22
Borkowice	0	2	0
Wieniawa	0	0	0
Powiat Przysuski	55	58	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Z największym natężeniem zjawiska wsparcia dla osób opuszczających zakłady karne mieliśmy do czynienia w roku 2013, kiedy na terenie Powiatu Przysuskiego skorzystało z niego łącznie 12 osób. W ujęciu dynamicznym, największe zaangażowanie na rzecz tej grupy odnotowano w gminach Gielniów, Klwów i Odrzywół. Blisko połowę mniejsze były działania w gminach Przysucha, Borkowice i Wieniawa. Osoby opuszczające zakłady karne nie korzystały ze wsparcia w analizowanym okresie w gminie Rusinów, zaś w gminie Potworów odnotowano w tym czasie jeden taki przypadek.

Rozdział 4.

CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

4.1. Definicja niepełnosprawności

Osoby niepełnosprawne istnieją we wszystkich częściach świata i we wszystkich warstwach społecznych, ich liczba na świecie jest bardzo duża i stale wzrasta. W Polsce dynamika tego zjawiska w ostatnich latach wykazywała tendencje odwrotne, zaś odsetek niepełnosprawnych sięgał około 14,3% ogólnej populacji ludności – problem ten dotyka więc przeszło 5,5 milionów Polaków.

Demografowie twierdzą, że wzrostowi liczby osób niepełnosprawnych na świecie sprzyja też postęp cywilizacyjny i techniczny. Zakres i waga tego problemu skłaniają i jednocześnie zobowiązują do działań mających na celu zagwarantowanie każdej osobie niepełnosprawnej prawa do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia. Niepełnosprawność nie jest wyłącznie osobistą tragedią dotkniętego nią człowieka. Jest ona wpisana w życie tak samo jak choroba czy starość. Społeczeństwo musi uświadomić sobie i zrozumieć niepełnosprawnych, którzy żyją wśród nas i mają takie same prawa.

Szeroko pojęta rehabilitacja osób niepełnosprawnych (zawodowa i społeczna) nie może dokonywać się bez udziału osób w pełni sprawnych. Funkcjonowanie tej grupy osób zależy w dużej mierze od nich samych, ale też od społeczności, w której przyszło im wzrastać i żyć. Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi, iż: „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz wypełnianie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi...”

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych podkreśla fundamentalne prawa osób niepełnosprawnych do godnego życia zakazując przy tym dyskryminacji. Często „inny” w opinii ludzi to „odmienny”, jakże blisko od odmienności do odmienca do pejoratywnych skojarzeń. Należy więc podjąć różne działania w celu podniesienia publicznej świadomości o prawach osób niepełnosprawnych, o pozytywnym wkładzie jaki wnoszą te osoby w życie innych ludzi, a także o problemach z którymi spotykają się z powodu swej niepełnej sprawności.

Od wielu lat środowisko osób niepełnosprawnych walczy o przestrzeganie podstawowych praw osób niepełnosprawnych jakimi są: prawo do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, swobodny dostęp do obiektów użyteczności publicznej, swobodne komunikowanie, przemieszczanie się, dostęp do informacji, pełne uczestnictwo w życiu publicznym i zawodowym. Szczególnymi problemami na które napotykają niepełnosprawni są:

- ✓ brak akceptacji ze strony środowiska,
- ✓ ograniczone możliwości uzyskania zatrudnienia,
- ✓ utrudniony dostęp do obiektów użyteczności publicznej,
- ✓ słabo rozwinięta baza rehabilitacyjna,
- ✓ placówki oświatowe nie dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych,

- ✓ zbyt mała aktywność organizacji, stowarzyszeń skupiających osoby niepełnosprawne oraz zbyt mała ich ilość, w stosunku do osób potrzebujących
- ✓ mała ilość pracodawców wyrażających wolę zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych (j.t. Dz.U.2011.127.721) – niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w szczególności powodującą niezdolność do pracy” natomiast - rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia integracji społecznej. Istotą rehabilitacji jest usprawnienie we wszystkich sferach, które zostały dotknięte przez niepełnosprawność, a mianowicie w sferze fizycznej, psychicznej, społecznej i zawodowej.

Niepełnosprawność jest istotnym problemem społecznym zarówno w skali ogólnopolskiej, Województwa Mazowieckiego, jak i Powiatu Przysuskiego.

4.2. Niepełnosprawni w Powiecie Przysuskim

Definicja osób niepełnosprawnych zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi: *Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.*

Natomiast ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych (j.t. Dz.U.2011.127.721) zawęża powyższą definicję określając: *Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie.*

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczone definicje niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów. Wynikać ona może z choroby somatycznej lub choroby umysłowej. Wymienione zaburzenia, sytuacje mogą mieć charakter stały lub przejściowy. Niepełnosprawność dotyczy osób w każdym wieku. Dla lepszego określenia potrzeb osób niepełnosprawnych przyjmujemy podział na siedem głównych grup:

- ✓ osoby niewidome i słabo widzące,
- ✓ osoby głuche i niedosłyszające,
- ✓ osoby niepełnosprawne intelektualnie,
- ✓ osoby chore psychicznie,
- ✓ osoby niepełnosprawne ruchowo,
- ✓ osoby starsze, niepełnosprawne z ogólnego stanu zdrowia,
- ✓ ze względu na poszczególne rodzaje schorzeń (np. układu krążenia, cukrzyca, hemofilia, choroby nowotworowe).

Indywidualny model niepełnosprawności określa problemy jakie napotykają osoby niepełnosprawne jako konsekwencje swojej choroby. Praca socjalna z osobą niepełnosprawną ma na celu zmotywowanie tej osoby do podejmowania wysiłków w celu jej usprawnienia. Społeczny model niepełnosprawności – są to ograniczenia, które stwarza środowisko poprzez bariery w funkcjonowaniu rodziny z osobą niepełnosprawną. Istniejące bariery są podłożem marginalizacji – wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych.

Czynnikami warunkującymi niepełnosprawność na poziomie społecznym są: sytuacja rodzinna i relacje w rodzinie, materialne warunki życia rodziny, kontakty społeczne i udział w życiu społecznym członków rodziny, postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych, rola i dostępność instytucji i organizacji powołanych do wspomagania osób niepełnosprawnych, sytuacja prawna i gwarancje prawne osób niepełnosprawnych, relacje osób niepełnosprawnych z instytucjami, makrospołeczne czynniki ekonomiczne odpowiedzialne za rozmiar pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z dniem 1 września 1997 roku wprowadzona została reforma orzecznictwa inwalidzkiego w wyniku której powstały dwa systemy orzecznictwa ustalające:

- A. Niezdolność do pracy, która stanowi podstawę do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia rentowego
- B. Stopień niepełnosprawności, jako podstawę do korzystania z wielu form rehabilitacji zawodowej i społecznej, systemu pomocy społecznej oraz ulg i uprawnień zagwarantowanych osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa.

Od 1 stycznia 2002 roku prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, ulgi oraz inne uprawnienia zagwarantowane osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa dla dzieci mogą być przyznane wyłącznie na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności, wydanego według kryteriów stosowanych dla tych orzeczeń w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dziecko - osoba przed ukończeniem 16 roku życia jest niepełnosprawna jeżeli posiada orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

System określający orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych regulują następujące akty prawne:

- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych (j.t. Dz.U.2011.127.721)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. nr 139, poz. 1328)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. Nr 17 poz. 162)

Tabela 4.1 oraz wykresy 4.1 i 4.2 prezentują dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej, opisujące liczbę osób niepełnosprawnych, w poszczególnych gminach w latach 2005 i 2012-14, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w wartościach nominalnych oraz w przeliczeniu na 1000 mieszkańców poszczególnych gmin oraz Powiatu Przysuskiego.

Tabela 4.1

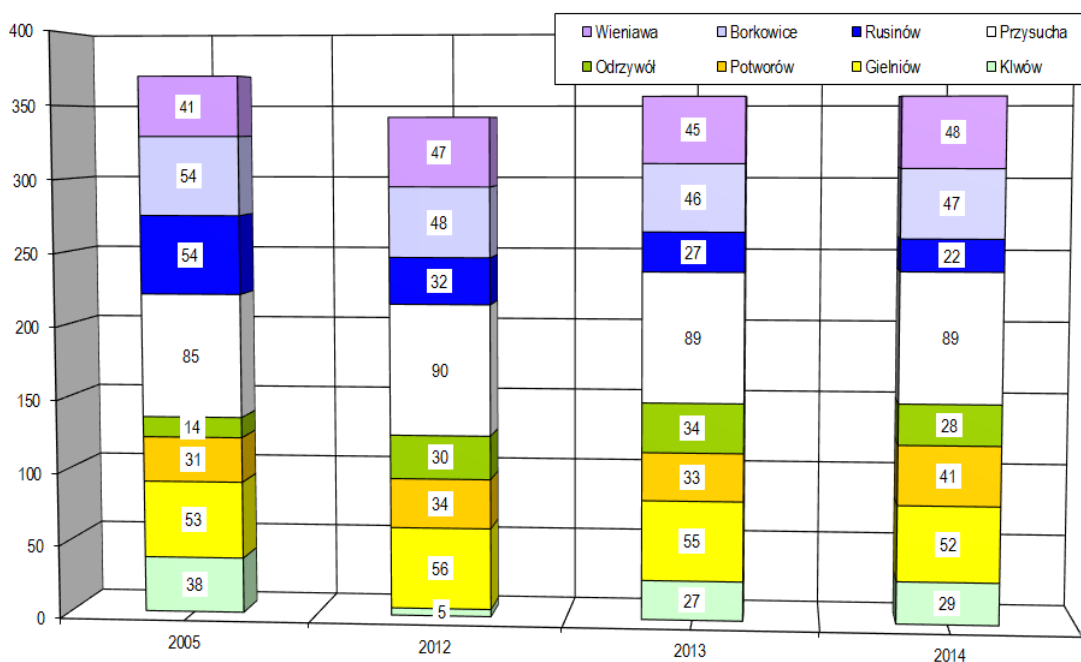
Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w gminach Powiatu Przysuskiego ogółem i na 1000 mieszkańców w roku 2005 i 2012-14

Gmina	2005		2012		2013		2014	
	ilość osób	na 1000 mieszkańców	ilość osób	na 1000 mieszkańców	ilość osób	na 1000 mieszkańców	ilość osób	na 1000 mieszkańców
Klów	38	11,04	5	1,44	27	7,75	29	8,32
Gielniów	53	10,99	56	12,04	55	11,83	52	11,18
Potworów	31	7,26	34	7,86	33	7,63	41	9,48
Odrzywół	14	3,39	30	7,51	34	8,51	28	7,01
Przysucha	85	6,82	90	7,37	89	7,29	89	7,29
Rusinów	54	12,11	32	7,28	27	6,14	22	5,01
Borkowice	54	11,68	48	10,78	46	10,33	47	10,55
Wieniawa	41	7,43	47	8,59	45	8,23	48	8,78
Powiat Przysuski	370	8,46	342	7,96	356	8,28	356	8,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Wykres 4.1

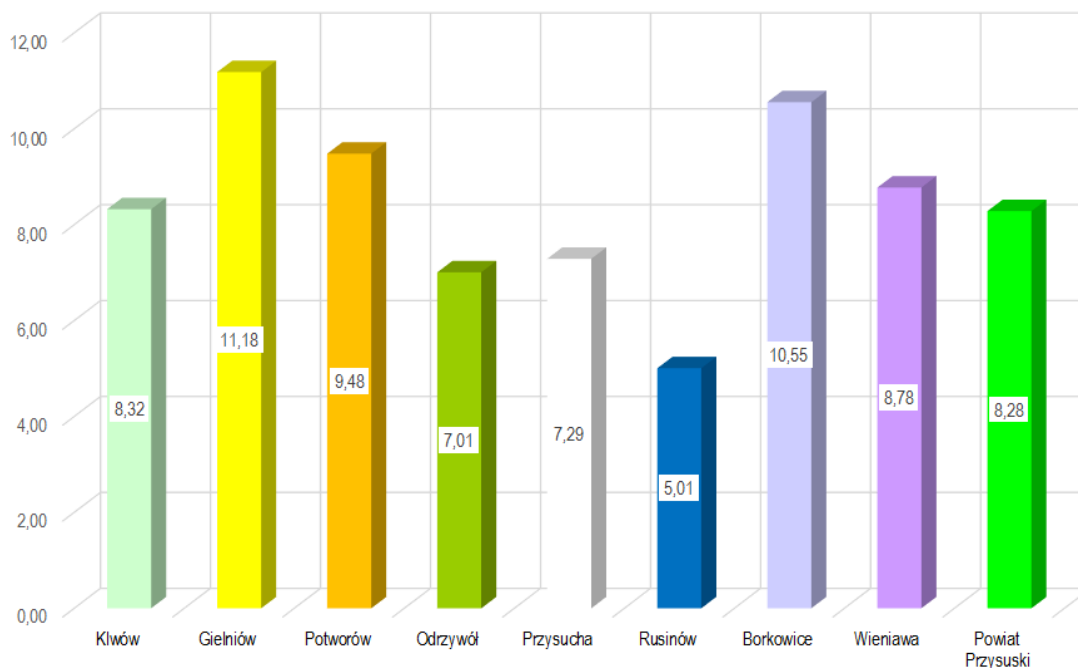
Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w gminach Powiatu Przysuskiego w roku 2005 i 2012-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Wykres 4.2

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w gminach Powiatu Przysuskiego na 1000 mieszkańców w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przysucha, GOPS Gielniów, GOPS Klwów, GOPS Potworów, GOPS Odrzywół, GOPS Rusinów, GOPS Borkowice, GOPS Wieniawa

Z prezentowanych danych wynika że ilość osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności jest na ustabilizowanym poziomie. Mowa tu zarówno o wartościach globalnych dla całego Powiatu Przysuskiego, jak i strukturą przestrzenną uwzględniającą gminy. Niemniej nie oznacza to równocześnie stabilizacji zjawiska, a raczej stanowi informację o skuteczności różnorodnych działań ukierunkowanych na osoby niepełnosprawne realizowanych przez różne podmioty – zarówno publiczne, trzeciego sektora, jak i prywatne – w ramach projektów współfinansowanych przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje od 2008 roku projekt *Zmień Swoje Życie* w ramach działań ukierunkowanych na aktywną integrację – społeczną, zawodową, edukacyjną i zdrowotną – osób niepełnosprawnych.

Na 1000 mieszkańców Powiatu Przysuskiego ponad osiem jest niepełnosprawnych (8,28). Podobna proporcja występuje w gminach Klwów i Wieniawa. Nieco poniżej przeciętnej dla Powiatu – około 7 osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców – było w 2014 roku w gminach Odrzywół i Przysucha. Najniższy poziom odnotowano w gminie Rusinów gdzie na 1000 mieszkańców było jedynie 5 niepełnosprawnych.

Najwięcej osób niepełnosprawnych *per capita* korzystało z pomocy społecznej w gminie Gielniów – 11,18 osoby. Kolejne miejsca zajmowały gmina Borkowice i Potworów – odpowiednio 10,55 i 9,48 osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców.

Warto podkreślić iż Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie dysponowało w analizowanym okresie ograniczonymi środkami z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz środkami własnymi Powiatu Przysuskiego na dofinansowanie funkcjonowania Warsztata-

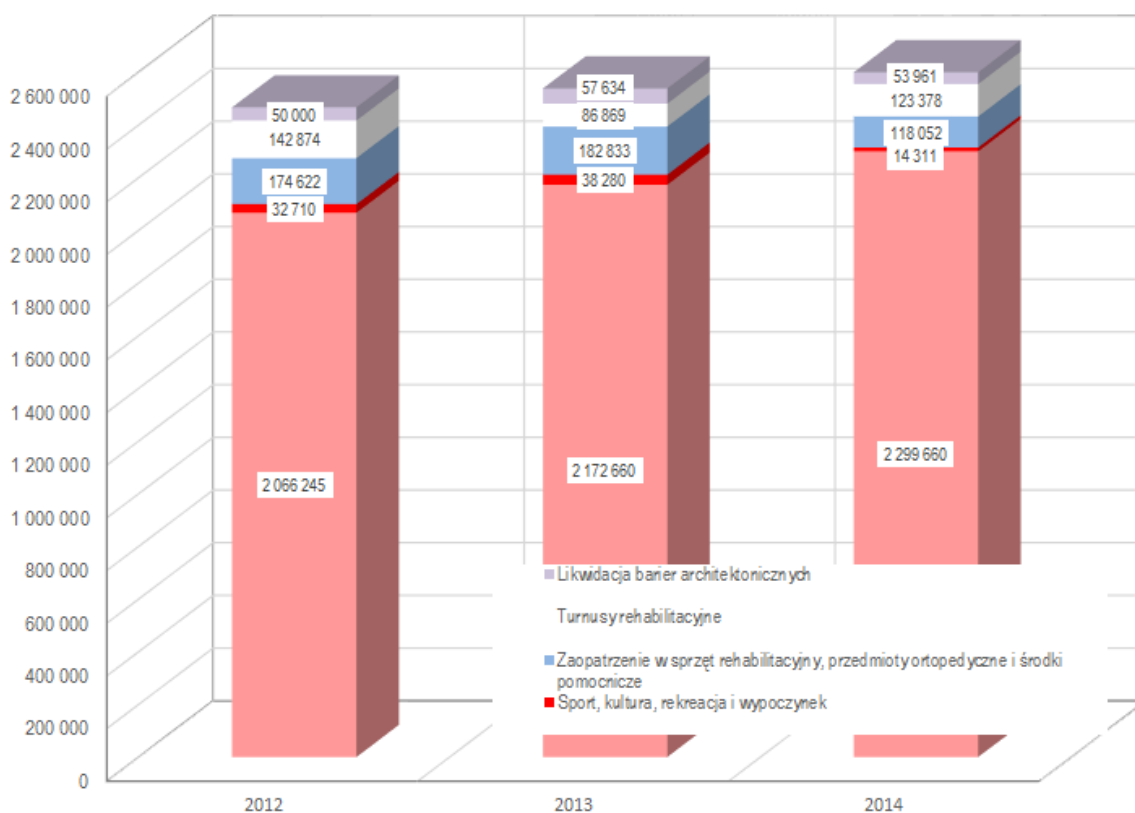
Tabela 4.2

Realizacja zadań w zakresie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w Powiecie Przysuskim w latach 2012-14 [w zł]

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Warsztaty Terapii Zajęciowej	2 066 245	2 172 660	2 299 660
Sport, kultura, rekreacja i wypoczynek	32 710	38 280	14 311
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	174 622	182 833	118 052
Turnusy rehabilitacyjne	142 874	86 869	123 378
Likwidacja barier architektonicznych	50 000	57 634	53 961
Powiat Przysuski	2 466 451	2 538 276	2 609 362

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha

Wykres 4.3 Realizacja zadań w zakresie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w Powiecie Przysuskim w latach 2012-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Przysucha

tów Terapii Zajęciowej, dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i wypoczynku osób niepełnosprawnych, dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych. Niemniej osoby niepełnosprawne i organizacje je reprezentujące uzyskiwały systematyczne wsparcie w ramach istniejących możliwości budżetowych. Szczegółowe informacje na temat składanych wniosków oraz wydatkowanych środków w latach 2012-2014 przedstawia tabela 4.2 i wykres 4.3.

4.3. Identyfikacja problemów osób niepełnosprawnych

Syntetyczne zestawienie problemów istniejących oraz zagrożeń które oddziałując z zewnątrz mogą istniejące problemy pogłębić i być przyczyną nowych, które będą przedmiotem rozwiązań części realizacyjnej *Programu*, dotyczących poszczególnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym zidentyfikowanych w Powiecie Przysuskim prezentują tablica 4.1.

Tablica 4.1

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dotyczące osób niepełnosprawnych

Problemy i zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niski poziom zaangażowania, bierność środowiska osób niepełnosprawnych i ich najbliższego otoczenia. ✓ Niedostateczny dostęp do rehabilitacji zdrowotnej, specjalistycznych usług medycznych, opiekuńczych i opiekuńczo-leczniczych nad osobami niepełnosprawnymi i długotrwale chorymi. ✓ Niedostatek miejsc długoterminowych w Zakładzie Opiekuńczo Leczniczym ✓ Niski poziom tolerancji społeczeństwa dla osób niepełnosprawnych. ✓ Wykluczenie i izolacja społeczna osób niepełnosprawnych. ✓ Starzenie się społeczeństwa powiatu ✓ Niedostatek inicjatyw skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych np. uniwersytet trzeciego wieku ✓ Rosnące potrzeby ilości usług opiekuńczych dla osób starszych w związku ze starzeniem się społeczeństwa w tym brak domu pomocy społecznej oraz rodzinnych domów pomocy społecznej ✓ Duże zapotrzebowanie na turnusy rehabilitacyjne istotnie przewyższające środki przekazywane z PFRON ✓ Brak przyrostu liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. ✓ Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

- ✓ Istnienie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej utrudniających pełny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym
- ✓ Obawa pracodawców przed zatrudnianiem osób niepełnosprawnych wynikająca z warunków formalnoprawnych
- ✓ Istniejących wśród pracodawców stereotyp konsekwencji zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- ✓ Pogłębianie się niepełnosprawności dzieci na skutek braku pomocy na etapie wczesnego wspomagania rozwoju

Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie konsultacji społecznych

Rozdział 5.

REKOMENDACJA W ZAKRESIE REINTEGRACJI I ROZWOJU OSOBISTEGO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Aby na terenie powiatu przysuskiego zapewnić osobom niepełnosprawnym reintegrację z otoczeniem i otworzyć możliwości rozwoju osobistego należy:

1. Prowadzić aktywną politykę rynku pracy dla osób niepełnosprawnych.
2. Przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.
3. Tworzyć otoczenie przyjazne osobom niepełnosprawnym (likwidacja barier funkcjonalnych).
4. Zapobiegać powstawaniu niepełnosprawności (wczesne rozpoznawanie, diagnoza, terapia rehabilitacyjna małych dzieci).
5. Minimalizować skutki niepełnosprawności (klasy integracyjne, usługi rehabilitacyjne, zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze oraz turnusy rehabilitacyjne).

Prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy dla osób niepełnosprawnych

Niski poziom wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych przekłada się na wysokie bezrobocie. Jednocześnie rocznie niewielu bezrobotnych korzysta ze szkoleń. Na przeszkodzie w uzyskaniu pracy przez osoby niepełnosprawne stoją też uprzedzenia i stereotypy. Wiedza pracodawców zarówno w zakresie rozwiązań prawnych wspierających zatrudnienie osób niepełnosprawnych, jak też problemów wynikających z niepełnosprawności jest zdecydowanie niewystarczająca. Zmiana stosunku pracodawców i pełnosprawnych pracowników do osób niepełnosprawnych jest jednym z warunków procesu wyrównania szans i integracji zawodowej i społecznej. Stwierdza się niechęć pracodawców do zatrudnienia osób niepełnosprawnych o poważnych dysfunkcjach bądź wychodzących po raz pierwszy na rynek pracy, ze względu na brak doświadczenia zawodowego. Podobnie mogą być postrzegane osoby długotrwale bezrobotne ze względu na niskie kwalifikacje lub ich brak.

W związku z tym celowym działaniem stworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej w Powiecie Przysuskim, identyfikowanie potrzeb i możliwości lokalnego rynku pracy poprzez następujące przedsięwzięcia: określenie pracodawców otwartego rynku pracy, którzy zainteresowani są tworzeniem miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz ich oczekiwania co do grup zawodowych oraz określenie obszarów (miejsc, zawodów, potrzebnych punktów usługowych, itp.), w których niepełnosprawni mogliby po przeszkoleniu realizować własną działalność w formie samo zatrudnienia. Istotne będzie również rozeznanie, co do zainteresowania różnego rodzaju szkoleniami, kierowanymi bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, ale również do pracodawców, a także włączenie się w projekty nakierowane na środowisko osób niepełnosprawnych.

Udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia:

- ✓ Stworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej
- ✓ Pozyskiwanie ofert pracy oraz dobór osób na pozyskane stanowiska
- ✓ Wzrost poziomu poradnictwa zawodowego dla niepełnosprawnych
- ✓ Podniesienie zawodowych kwalifikacji osób niepełnosprawnych
- ✓ Zwiększenie własnej zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych
- ✓ Promowanie różnych form zatrudnienia
- ✓ Poszukiwanie rozwiązań umożliwiających podjęcie pracy osobom, które ze względu na niepełnosprawność mogą mieć trudności w dostosowaniu się do tradycyjnej organizacji pracy.
- ✓ Zwiększenie skuteczności działań, jak wyżej poprzez wykorzystanie nowych technologii (zastosowanie technik informatycznych i sieci Internet).
- ✓ Doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego poprzez m.in. określenie indywidualnej ścieżki kariery zawodowej.
- ✓ Promocja usług świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Udzielanie pomocy pracodawcom w znalezieniu odpowiednich pracowników poprzez następujące działania:

- ✓ Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z pracodawcami (wizyty u pracodawców)
- ✓ Prowadzenie negocjacji z pracodawcami w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie banku danych o firmach.
- ✓ Organizowanie giełd pracy i innych spotkań umożliwiających kontakty osób niepełnosprawnych z pracodawcami.
- ✓ Dobór kandydatów na subwencionowane miejsca pracy.

Pozyskiwanie partnerów w procesie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez:

- ✓ Współpracę z organizacjami pozarządowymi
- ✓ Współpracę i pozyskiwanie informacji od organów administracji samorządowej i innych organizacji oraz instytucji funkcjonujących na lokalnym rynku pracy.
- ✓ Współpracę z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie oceny miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Realizacja zadań z zakresu szkolenia i przekwalifikowania osób niepełnosprawnych w celu aktywizowania zawodowego poprzez:

- ✓ Szkolenia zwiększające potencjał zawodowy i możliwości uzyskania pracy przez osoby niepełnosprawne.

- ✓ Szkolenia zwiększające umiejętności osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się na rynku pracy, w tym umiejętności w ramach efektywnego poszukiwania zatrudnienia.
- ✓ Szkolenia mające na celu uzyskanie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji.
- ✓ Doradztwo ekonomiczno-prawne dla osób niepełnosprawnych zamierzających rozpocząć działalność.
- ✓ Kierowanie zainteresowanych osób niepełnosprawnych na szkolenia, umożliwiające samodzielne prowadzenie działalności gospodarczej.
- ✓ Udzielanie ze środków PFRON osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.
- ✓ Propagowanie wiedzy na temat możliwości korzystania przez osoby niepełnosprawne, podejmujących działalność gospodarczą z ulg w składkach na ubezpieczenia społeczne.

Tworzenie i organizacja przez pracodawców nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez:

- ✓ Wyposażenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych odpowiednio do ich potrzeb i możliwości.
- ✓ Zwrot pracodawcom kosztów organizacji nowych stanowisk pracy.
- ✓ Współpraca z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie odbioru przystosowanych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Współpraca ze służbami medycyny pracy w zakresie dostosowania stanowiska pracy dla konkretnych osób niepełnosprawnych.
- ✓ Doradztwo ekonomiczno – prawne dla pracodawców.
- ✓ Propagowanie wiedzy wśród pracodawców o możliwości skorzystania z takich form zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Współpraca z pracodawcami zajmującymi się rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych poprzez:

- ✓ Współpracę z samorządem województwa w zakresie pozyskania informacji o istniejących i tworzonych zakładach pracy chronionej.
- ✓ Współpracę z jednostkami wydającymi opinie o możliwościach zatrudniania osób niepełnosprawnych na danym stanowisku pracy.
- ✓ Propagowanie wymiany doświadczeń dotyczącej dobrej praktyki oraz skutecznych strategii w działaniu na rzecz osób niepełnosprawnych.
- ✓ Pobudzanie współpracy między zainteresowanymi stronami na rzecz stworzenia optymalnych warunków rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
- ✓ Poprawienie komunikacji w sprawie niepełnosprawności oraz promowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych
- ✓ Szkolenie osób niepełnosprawnych przez pracodawców.

- ✓ Prowadzenie działań zmierzających do zwiększenia szans na utrzymanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych u pracodawców poprzez objęcie szkoleniem zatrudnionych osób.
- ✓ Refundacja ze środków PFRON kosztów poniesionych przez pracodawców z tytułu szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych.
- ✓ Monitorowanie procesu szkolenia osób niepełnosprawnych w zakładach pracy.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych

Postępującemu procesowi globalizacji towarzyszą negatywne zjawiska marginalizacji. Dotyczą one głównie grup szczególnego ryzyka, społecznie najsłabszych, w tym również osób niepełnosprawnych. Powszechne bowiem ubóstwo i bezrobocie są następstwem wykluczenia tych osób „poza margines” na skutek braku możliwości uczestnictwa w normalnym życiu społecznym.

Dlatego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych szczególne znaczenie ma zapewnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz stworzenie warunków do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych poprzez następujące działania:

- ✓ Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych, a w szczególności równości wszystkich wobec prawa i prawa wszystkich do równego traktowania.
- ✓ Podniesienie poziomu świadomości społecznej w zakresie osób niepełnosprawnych, ich praw, potrzeb, możliwości i wkładu w życie publiczne.
- ✓ Dążenie do zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości uprawiania sportu, rekreacji i turystyki
- ✓ Inspirowanie osób niepełnosprawnych do pełnego i aktywnego udziału w życiu kulturalnym, sporcie, rekreacji i turystyce – popularyzacja aktywnych form spędzania czasu.
- ✓ Popularyzacja osiągnięć kulturalnych, sportowych, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
- ✓ Dofinansowanie sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych.
- ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób.
- ✓ Stworzenie bazy danych o tych organizacjach oraz upowszechnienie ich działalności w procesie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.
- ✓ Diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych pod kątem infrastruktury pomocy społecznej.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz wyrównania szans osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, akceptacji przez rodzinę i najbliższe otoczenie.

Tworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym (likwidacja barier funkcjonalnych).

Warunkiem koniecznym do pełnej integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem jest, również likwidacja barier funkcjonalnych zarówno w miejscu zamieszkania, jak i w środowisku. Dotyczy to wszystkich grup wiekowych, jednakże istotne różnice dotyczyć będą dzieci i osób dorosłych. Szczególne znaczenie w tym zakresie przypisać należy działaniom mającym na celu

przywrócenie dostępności budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych, a w szczególności placówek edukacyjnych oraz zakładów opieki zdrowotnej.

Bariery funkcjonalne to nie tylko bariery architektoniczne, ale także urbanistyczne, komunikacyjne a w przypadku osób głuchych i niewidomych, bariery w komunikowaniu się (specjalistyczny sprzęt i aparatura jak: aparaty słuchowe, faksy, telefony, maszyny do pisania pismem Braille'a).

Zadania te realizowane są poprzez takie działania jak :

- ✓ Likwidację barier architektonicznych i technicznych w placówkach edukacyjnych i zakładach opieki zdrowotnej – przedsięwzięcia inwestycyjne
- ✓ Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w obiektach użyteczności publicznej w tym: sportowych placówkach kultury i obiektach działalności organizacji pożytku publicznego.
- ✓ Likwidacja barier komunikacyjnych i transportowych w tym: zakup samochodów specjalnych do przewozu osób niepełnosprawnych przez organizacje, stowarzyszenia i jednostki działające statutowo na rzecz osób niepełnosprawnych.
- ✓ Likwidacja barier urbanistycznych w mieście.
- ✓ Likwidacja barier w komunikowaniu się w budynkach użyteczności publicznej.
- ✓ Likwidacja barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.
- ✓ Propagowanie działań i popularyzowanie obowiązku przestrzegania zapisów prawa budowlanego w zakresie budownictwa obiektów użyteczności publicznej.
- ✓ Upowszechnienie najlepszych rozwiązań w zakresie tworzenia przyjaznego dla niepełnosprawnych środowiska (baza informacyjna o obiektach pozbawionych barier).

Zapobieganie powstawaniu niepełnosprawności

Uświadomienie społeczeństwu korzyści, jakie wiążą się z zapobieganiem powstawaniu niepełnosprawności jest priorytetem w tej dziedzinie, bowiem zapobieganie powstawaniu niepełnosprawności i minimalizowanie jej skutków jest o wiele mniej kosztowne dla społeczeństwa, niż konieczność zapewnienia późniejszej opieki nad osobami niepełnosprawnymi. Należy w tej dziedzinie podjąć natychmiastowe kroki, włączyć w tę akcję środki masowego przekazu, ponieważ są one najszybszą formą przekazu, które docierają do najszerszego grona odbiorców.

Trzeba zaznaczyć, że głównym zadaniem w odniesieniu do poruszanego tu problemu jest kształtowanie świadomości społeczeństwa poprzez jasne i konkretne informacje, które przekłada się na lepsze wyniki. Należy pamiętać, że środowisko w jakim żyjemy, sposoby komunikowania się w szkole, rodzinie, zakładach pracy oraz czynniki ekonomiczne w znacznym stopniu wpływają na stan kondycji psychofizycznej człowieka. Te cele osiągniemy poprzez następujące działania :

- ✓ akcja informacyjno-promocyjna podnosząca poziom wiedzy o zagrożeniach niepełnosprawnością, wynikających z lekceważenia bezpieczeństwa i higieny pracy, chorób oraz ryzyka dnia codziennego (m.in. uczestnictwo w ruchu drogowym i inne) dla osób o niższym poziomie wykształcenia
- ✓ informowanie społeczeństwa na temat niepełnosprawności poprzez np. środki masowego przekazu - propagowanie artykułów w prasie, omawiających zapobieganie niepełno-

sprawności, wydawanie broszur informacyjnych, spotkania mające na celu promocję zdrowego stylu życia.

Propagowanie odpowiedniego stylu życia nastawionego na:

- ✓ Aktywność fizyczną
- ✓ Odpowiedni zdrowy styl życia, zdrowy sposób odżywiania
- ✓ Ograniczenie spożywania alkoholu i ograniczenie palenia tytoniu, a co za tym idzie ukazanie faktycznego wpływu używek na zdrowie człowieka.
- ✓ Edukacja społeczeństwa poprzez spotkania promujące zdrowy styl życia – poparte wiedzą specjalistów oraz przedstawicieli zajmujących się problematyką niepełnosprawności.
- ✓ Współpraca z organizacjami zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi jak również współpraca z zakładami pracy, gdzie należy podejmować działania na rzecz ograniczenia niepełnosprawności spowodowanej wypadkami przy pracy.
- ✓ Podejmowanie działań w pierwszym stadium niepełnosprawności u niemowląt i dzieci przez regularną rehabilitację, uczęszczanie na zajęcia korekcyjne.
- ✓ Informowanie rodziców o ośrodkach rehabilitacyjnych, jak również udzielanie rodzicom wszelkich porad w zakresie współpracy z dzieckiem niepełnosprawnym.
- ✓ Zachęcanie do brania udziału w terapii zajęciowej niepełnosprawnych dorosłych.
- ✓ Rozwój poradnictwa medycznego, psychologicznego, socjalnego na rzecz wczesnego wykrywania, diagnozowania i interwencji w ograniczeniu skutków niepełnosprawności, opieki medycznej sprawowanej nad osobą niepełnosprawną i procesem jej leczenia, również w warunkach domowych,
- ✓ Stwarzania warunków i możliwości do kontaktów ze środowiskiem społecznym w okresie rehabilitacji,
- ✓ Zapewnienia i dostarczania środków kompensujących utratę danej funkcji organizmu w tym zwłaszcza środków technicznych (m.in. sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych)

Minimalizowanie skutków społecznych niepełnosprawności

Niepełnosprawność jest problemem społecznym, którego nie można jednoznacznie zlikwidować a jedynie zminimalizować jego skutki społeczne. Każda osoba niepełnosprawna, pomimo uszkodzenia organizmu zachowuje pewną sprawność i predyspozycje, które po zidentyfikowaniu, ukierunkowaniu i usprawnieniu stają się podstawą umożliwiającą aktywność zarówno zawodową, jak i społeczną. Działania na rzecz aktywności zawodowej są najważniejsze, gdyż zapewniają:

- ✓ samodzielność materialną,
- ✓ poczucie własnej wartości,
- ✓ społeczny kontakt z innymi osobami
- ✓ możliwość partnerskiego udziału w życiu społecznym.

W zakresie niniejszego priorytetu przewidziano działania mające na celu minimalizowanie skutków społecznych niepełnosprawności. Są to następujące działania :

- ✓ Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie minimalizowania skutków społecznych osób niepełnosprawnych.
- ✓ Upowszechnienie form rehabilitacji leczniczej i społecznej wśród osób niepełnosprawnych oraz rodziców i opiekunów dzieci.
- ✓ Wspieranie planów i działań w zakresie tworzenia zakładów pracy chronionej, warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywizacji zawodowej oraz innych form wzbogacających i organizujących życie osobom niepełnosprawnym.
- ✓ Rozwój istniejącej bazy zakładów rehabilitacji leczniczej w powiecie.
- ✓ Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie kierowania osób niepełnosprawnych niezdolnych do samodzielnej egzystencji do domów pomocy społecznej.
- ✓ Propagowanie idei tworzenia rodzin zastępczych dla dzieci niepełnosprawnych.
- ✓ Współpraca z zakładami rehabilitacji w celu uzyskania z samorządu wojewódzkiego dofinansowania budowy i rozbudowy obiektów służących rehabilitacji.
- ✓ Pomoc zakładom rehabilitacji w dofinansowaniu zakupu sprzętu do rehabilitacji.
- ✓ Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
- ✓ Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze osób niepełnosprawnych.
- ✓ Rehabilitacja dzieci i młodzieży.

Rozdział 6.

PROGRAMY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

6.1 Lista zidentyfikowanych projektów i zadań

Do realizacji celów *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022* zostały zidentyfikowane zadania, o których informacje zostały zaprezentowane w tablicach 6.1.

Tablica 6.1

**Lista zidentyfikowanych projektów i zadań
ukierunkowanych na pomoc osobom niepełnosprawnym**

Lp.	Zidentyfikowane zadania / projekty	Projekt inwestycyjny	Podmiot odpowiedzialny za realizację
1	Utworzenie rodzinnego domu pomocy społecznej dla seniorów	X	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej, poprzez dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych	X	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
3	Utworzenie miejsc parkingowych na osiedlach dla osób niepełnosprawnych	X	Starostwo Powiatowe Burmistrz Gminy i Miasta Przysucha
4	Utworzenie Domu Pomocy Społecznej jako formy opieki długoterminowej dla osób starszych	X	Starostwo Powiatowe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
5	Adaptacja pomieszczeń budynku szkolnego (dawny Zespół Szkół Rolniczych w Borkowicach w zespole pałacowym w Borkowicach) na potrzeby Zakładu Opiekuńczo Leczniczego	X	Szpital Powiatowy w Przysusze
6	Adaptacja pomieszczeń (w zakładzie opiekuńczo leczniczym w Szpitalu Powiatowym w Przysusze)	X	Szpital Powiatowy w Przysusze
7	Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w Powiecie Przysuskim	X	Powiatowy Urząd Pracy
8	Powiatowy Program Działań Integracyjnych i Aktywizujących Osoby Niepełnosprawne		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Organizacje pozarządowe Ośrodki pomocy społecznej
9	Zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów i rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych		Powiatowy Szpital Specjalistyczny

10	Aktywne współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, koordynacja lub wspieranie wspólnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie organizacje pozarządowe
11	ZMIEN SVOJE ŻYCIE - Aktywna Integracja Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym i Zawodowym z grupy osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
12	Zwiększenie skuteczności działania w zakresie wykluczenia społecznego i zawodowego osób w trudnej sytuacji materialnej oraz osób z niepełnosprawnością – stworzenie spółdzielni socjalnej		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
13	Renowacja lamusa pod kątem uruchomienia Uniwersytetu Trzeciego Wieku	X	Wydział Pozyskania Środków
14	Program wyrównywania różnic między regionami III obszar B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
15	Program wyrównywania różnic między regionami III obszar C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
16	Program wyrównywania różnic między regionami III obszar D (likwidacja barier transportowych)	X	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
17	Program wyrównywania różnic między regionami III obszar E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
18	Program wyrównywania różnic między regionami III obszar F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej)	X	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
19	Program wyrównywania różnic między regionami III obszar G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
20	Program Aktywny Samorząd Moduł I Obszar A likwidacja bariery transportowej (pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
21	Program Aktywny Samorząd Moduł I Obszar B likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym (pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego sprzętu i oprogramowania)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

22	Program Aktywny Samorząd Moduł I Obszar C likwidacja barier w poruszaniu się (pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny)		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
23	Program Aktywny Samorząd Moduł I Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
24	Program Aktywny Samorząd Moduł II pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
25	Turnusy rehabilitacyjne – dofinansowanie kosztów uczestnictwa, finansowane ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
26	Warsztaty terapii zajęciowej – dofinansowanie kosztów tworzenia i działania, finansowane ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
27	Sport, kultura, rekreacja i turystyka finansowane ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
28	Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze finansowane ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
29	Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych finansowane ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
30	Szkolenie i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych finansowane ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

Rozdział 7.

PLANOWANE REZULTATY PROGRAMU

Planowane rezultaty realizacji *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022*:

- 1) Wzrost kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych
- 2) Podniesienie motywacji do zmiany własnej postawy życiowej
- 3) Poprawa stanu własnej kondycji zdrowotnej
- 4) Reintegracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
- 5) Zwiększenie znajomości problemów osób niepełnosprawnych wśród społeczności lokalnej, sąsiadów, znajomych, władz samorządowych połączone z podniesienie akceptacji społecznej dla osób niepełnosprawnych.
- 6) Większy dostęp do obiektów użyteczności publicznej.
- 7) Łatwiejszy dostęp do rehabilitacji.